

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 15. SRPNJA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 127

Intervju:
Mato Miloš

Takmičenje risara

TEMA BROJA: DESETA OBLJETNICA OD MASAKRA U SREBRENICI

kolpa·san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Lazar Baraković (predsjednik), Dušica Dulić,
Zdenko Đaković, dr. Marija P. Matarić,
Pavle Pejčić, Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

**POMOĆNICA I ZAMJENICA
ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Opet tužba

Još se dojmovi o povijesnom posjetu hrvatskoj zajednici predsjednika Hrvatske i Srbije Stjepana Mesića i Borisa Tadića nisu niti složili, a već je uslijedio odgovor: najavljeno je kako će zbog izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti biti podnesena kaznena prijava protiv predsjednika DSHV-a i zamjenika gradonačelnika Subotice Petra Kuntića. U zahtjevu Vladi Srbije, koji su potpisale »sve bunjevačke institucije«, a kojim se traži da se Vlada jasno i službeno odredi i pravno definira status bunjevačke zajednice u Srbiji i SiCG, kaže se i da je predsjednik DSHV-a izvršio kazneno djelo iz članka 134. Krivičnog zakona SRJ, tijekom svojega obraćanja predsjednicima Srbije i Hrvatske i drugim gostima, na skupu u Subotici povodom obilježavanja 15. obljetnice stranke 6. srpnja.

Očigledno je da posjet dvojice predsjednika, te njihovu precizno izraženu spremnost da se s obje strane, i s matične i s domicilne, podupru Hrvati u Srbiji, nije svatko dočekao baš najbolje. Kako inače objasniti da se u medijima najavljuje podnošenje kaznene prijave zbog govora koji je održan pred prepunom Velikom vijećnicom u Gradskoj kući, u nazočnosti najviših državnih dužnosnika Srbije i Hrvatske, a da na licu mjesta, pa niti poslije, nitko od njih nije reagirao zbog »govora mržnje«? Prije će biti da se opet radi o oprobanom receptu, koji podsjeća na ozloglašeni »133.« članak zakona upokojene SFRJ, a koji je pod narodskim nazivom »verbalni delikt« desetljećima služio da etiketira ljude drugačijeg mišljenja, usmjerenja i opredjeljenja, kako bi, taj i takav nepodobnik, bio eliminiran iz daljnje političke utakmice.

Demokratski su sustavi zabranu govora mržnje, kao zakonsku kategoriju, smislili kako bi zaštitili ugrožene skupine od mogućih loših utjecaja i pritisaka raznih struktura, a kojima je nerijetko govor mržnje polazna točka prema djelu mržnje, s pogubnim posljedicama. Ovdje se, međutim, i to ne prvi puta, događa proces koji takvu zdravu i neophodnu nakanu izvrgava ruglu. Dojam je da cilj ovakvih prijava i tužbi nije njihov sudski epilog, nego upravo manipuliranje u javnosti terminom »govor mržnje«. A to je, treba li posebno naglašavati, u nezaliječenome poslijeratnom okruženju, iznimno opasno. Moguće je da ima i onih, koji bi rado takvoga »govornika mržnje« na ulici uzeli malo pod svoje, pa da se namire sve nepravde ovoga svijeta.

Poigravanje pravosuđem na ovaj način nastaviti će se u nedogled, sve dok u društvu ne prevlada ozračje da se niti optuživati ne može svatko olako. Zašto, recimo, tužiteljima i svim potencijalnim tužiteljima, prije tužbe ili prijave ne bi pao na pamet, recimo, dijalog? Zato što bi mogao voditi dogovoru?

Z. P.

Tko je sljedeći:
Petar Kuntić pred predsjednicima Srbije i Hrvatske

Predsjednik RH Stjepan Mesić u službenom posjetu Kosovu i Crnoj Gori

**Sačuvati nacionalni identitet
u stabilnijoj regiji.....8-11**

Komemoracija posvećena desetoj obljetnici masakra u Srebrenici

Zločince kazniti, regiju pomiriti.....14,15

Održana sjednica Savjeta Republike Srbije za nacionalne manjine

Sudar bunjevačke i hrvatske opcije...20,21

Održano natjecanje risara na Bikovu

**Njegovanje tradicije
u sklopu Dužijance.....22-25**

Dužijanica u Starom Žedniku

U znaku desetogodišnjeg jubileja....26,27

Postfestum: EXIT 05 u Novom Sadu

Glazba, kiša i politika.....40-43

ČETVRTAK, 7. 7.

Osuda

Vlada Srbije osudila je sve ratne zločine, posebno spomenuvši zločin nad Bošnjacima u Srebrenici i nad Srbima Bratuncu. U priopćenju se ističe kako se pri osudi zločina ne smije praviti razlika među nevinim žrtvama na osnovi njihove nacionalnosti ili vjere. Dodaje se kako »svaki zločin ima počinitelja s imenom i prezimenom, koji mora biti priveden pravdi, i svaka nevinna žrtva ima svoje ime i prezime koje se ne smije zaboraviti«.

Uhićenje

Vojnici NATO-a iz stana na Palama odveli su Aleksandra Karadžića, sina Radovana Karadžića. U priopćenju se navodi kako je privođenje prošlo bez incidenata, kako je Aleksandar Karadžić osumnjičen da je pružao podršku optuženima za ratne zločine i da možda posjeduje informaciju važnu za nalaženje ratnih zločinaca.

Terorizam

Neslužbene informacije govore da su najmanje 52 osobe poginule u eksplozijama u Londonu, a da ih je više stotina povrijeđeno. U seriji eksplozija u londonskoj podzemnoj željeznici i gradskom autobusnom prijevozu poginula su i sva četiri bombaša samoubojice, potvrdila je londonska policija. Odgovornost za napade preuzeo je ogranak Al Kaide do sada nepoznatog imena preko jednog islamističkog sajta.

Morski pas

Ministarstvo mora i turizma Hrvatske poručuje kupcima u Istri da se ne udaljavaju previše od obale, zbog morskog psa. Nacionalni centar za traganje i spašavanje na moru ima izvješća da je u vodama Istre uočen morski pas. Iako je objavljivanje takvog savjeta neuobičajeno u jeku turističke sezone, zbog straha od utjecaja na turistički imidž zemlje, Ministarstvo je objasnilo da je ipak potrebno upozoriti kupce kako bi bila izbjegnuta panika. Ministarstvo je priopćilo i kako službeno još nije potvrđeno da se radi o morskom psu, o kojoj se vrsti radi i je li opasan za ljude.

PETAK, 8. 7.

Štrajk

Štrajk upozorenja, koji Carinski sindikat Hrvatske organizira od 8 do 22 sata, za sada nije izazvao gužve na graničnim prijelazima. Iako se štrajku priključilo svih 1.800 carinika, putnički promet teče normalno, a kolone se počinju stvarati u teretnom prometu. Štrajkači ističu kako im nije namjera stvarati gužve na granicama, već samo uputiti javnu poruku Vladi da je materijalna situacija carinika neizdrživa. Sindikat traži povećanje plaća carinskih službenika za 20 posto, a tvrdi da njihova prosječna plaća iznosi 3500 kuna.

Špijun

Njemačke vlasti uhitile su osobu za koju se sumnja da je bila suradnik jugoslavenske tajne službe. Priopćeno je kako se osumnjičenog, koji je identificiran samo kao Krunoslav P. star 55 godina, tereti da je sudjelovao u ubojstvu hrvatskog disidenta Stjepana Đurekovića, 1983. godine u Bavarskoj. Njemačke vlasti vjeruju da je Krunoslav P., koji je živio u Njemačkoj od 1971., bio suradnik jugoslavenske tajne policije od 1975. do 2000. i da je 1983. po nalogu te službe, ubio Hrvata Stjepana Đurekovića, nekadašnjeg ravnatelja zagrebačke INE, koji je krajem 70-ih godina kao pristaša hrvatskog maspoka pobjegao u Njemačku, prenijele su agencije.

Đureković je 28. srpnja 1983. pronađen mrtav u garaži svoje kuće u Volfratshauzenu, nedaleko od Münchena, ubijen iz vatrenog oružja i s teškim ozljedama glave.

SUBOTA, 9. 7.

Crna Gora

Hrvatski predsjednik Stjepan Mesić ocijenio je da Hrvatska mora surađivati sa Srbijom, jer je ona »realnost u Europi«. Mesić je ponovio i da će Hrvatska priznati nezavisnost Crne Gore, ako ona bude realnost. Kako prenose podgoričke »Vijesti«, Hrvatska će priznati nezavisnost Crne Gore ako to bude rezultat referenduma, ne čekajući da to prvo urade velike sile.

Projekcija

Srpska radikalna stranka predstavila je u beogradskom Centru Sava dokumentarni film »Istina« u kojemu su prikazane snimke velikog broja ubijenih i mučenih srpskih civila i vojnika u ratovima na području bivše Jugoslavije.

Pred punom dvoranom Centra Sava, film u produkciji SRS-a pokazao je, između ostalog, snimku zarobljavanja četiri srpska vojnika u šumi kod Krupe na Uni, koje je potom zaklao izvjesni mudžahedin Abdul Rezis, pripadnik odreda »Hamza«, Armije Bosne i Hercegovine. U jednosatnom filmu prikazano je i kako muslimanski vojnici zlostavljaju zarobljenog Srbina Radeta Rogića iz Sanskog Mosta, a potom i njegov leš s okrvavljenom glavom položenom na kamen, te kako traktor vuče po cesti nečije tijelo. Na projekciji je bio nazočan i patrijarh SPC Pavle.

Benzin

Na benzinskim crpkama NIS-a gorivo je poskupilo u prosjeku za 11,85 posto. No, ni dalje nitko ne garantira da će dizela i eurodizela biti dovoljno. Po novim cijenama, motorni benzin 86 košta 68,10 dinara, MB 92 košta 73 dinara, a MB 95 i bezolovni 74,10 dinara, dok je motorni benzin 98 najskuplji i košta 82,50 dinara. Cijena dizel goriva nešto je niža, pa tako dizel D1 košta 63,10 dinara, dizel D2 61,90, a eurodizel 67 dinara.

NEDJELJA, 10. 7.

Molitva

Papa Benedikt XVI. pozvao je tijekom nedjeljnog angelusa sa svoga prozora na Trgu sv. Petra na molitvu za žrtve atentata u Londonu i pozvao atentatore da se zaustave u ime Boga.

PONEDJELJAK, 11. 7.

Glasovanje

Venecijanska komisija neće prihvatiti da državljani Crne Gore koji žive u Srbiji glasuju na referendumu u Crnoj Gori, piše »Republika«. Taj podgorički list citira nemenovani izvor iz Venecijanske komisije, koji tvrdi kako to tijelo neće prihvatiti da »građani u jednom međunarodno priznatom državno-pravnom okviru imaju dvostruko pravo glasa«.

Minuta

Skupština Srbije počela je sjednicu minutom šutnje za sve žrtve stradale

u Londonu, Srebrenici, Bratuncu i Skelanima. Za vrijeme održavanja minute šutnje u skupštinskoj dvorani nisu bili zastupnici Srpske radikalne stranke. Kao u mnogim drugim slučajevima, ni odavanje pošte nastradalima nije prošlo bez stranačkih prepucavanja i sukoba u Skupštini. Sporno je, kako kažu šefovi zastupničkih klubova, što prije početka sjednice nije bilo konzultacija oko minute šutnje.

UTORAK, 12. 7.

Pregovori

Europska komisija predložila je mandat za pregovore o sklapanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između SCG i EU. Kako navode u Europskoj komisiji, cilj je da se »pospeši integracija Srbije i Crne Gore u europske programe i strukture«.

Čim Vijeće ministara Europske unije bude konačno usvojilo mandat, Komisija će, kako je priopćeno, što brže pokrenuti pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa SiCG.

Suradnja

Vlada Srbije i oko 30 nevladinih udruga potpisali su memorandum o suradnji.

Deklaracije

Saborski zastupnici Andrija Hebrang i Slaven Letica izradili su nacrt parlamentarne deklaracije o akciji Oluja. Deklaracija tu vojnu akciju vojske Hrvatske određuje kao savezničku antiterorističku akciju, zasnovanu na međunarodnom pravu.

U tekstu se osuđuju svi pojedinačni zločini počinjeni u akcijama Oluja i Bljesak, ali se navodi i zabrinutost zbog činjenice što se u nekim haškim optužnicama Oluja kvalificira kao udružen zločinački pothvat s ciljem etničkog čišćenja.

Osim te deklaracije, Hrvatski sabor je na dnevni red uvrstio i prijedlog deklaracije o Srebrenici, koji je dostavio zastupnik bošnjačke nacionalne manjine Šemso Tanković.

U deklaraciji se navodi kako je u Srebrenici 1995. počinjen genocid i najteži ratni zločin u Europi nakon Drugog svjetskog rata, za koji odgovorni moraju odgovarati.

Spomen

Dan po obilježavanju godišnjice masakra u Srebrenici, u Bratuncu je održan spomen za Srbe. Duhovnom akademijom u Domu kulture u Srebrenici okončani su »Petrovdanski dani Srebrenice« posvećeni sjećanju na stradanje srpskog stanovništva na području Srebrenice, Bratunca i Milića. Na vojnom groblju u Bratuncu održan je spomen i služen parastos Srbima nastradalim na području Srebrenice, Bratunca i Skelana u proteklom ratu.

Ministar

Ivica Kirin (35) novi je ministar unutarnjih poslova. Kirin je u dva mandata bio gradonačelnik Virovitice. Dosadašnjem ministru Marijanu Mlinariću, koji je razrješenje zatražio zbog zdravstvenih razloga, premijer je zahvalio, uz ocjenu da je u proteklih godinu i pol dana dobro obavljao ministarski posao.

SRIJEDA, 13. 7.

Godišnjica

Prije točno godinu dana iz svoje kuće u Novom Sadu pobjegao je haški optuženik Goran Hadžić. Od tada o kretanju ili boravištu bivšeg predsjednika »Republike Srpske Krajine« nema službenih podataka, a predstavnici vlasti i policije svojevremeno su obećavali da će ga tražiti.

BOLJE JE U VLASTI

Ne mislim još četiri godine sjediti u opoziciji. **Vesna Pusić**, predsjednica HNS-a, Večernji list, 6. srpnja

PROMAŠAJ S POLA METRA

Carla del Ponte nikad ne propušta priliku da – propusti priliku. Ona je priopćila kako će bojkotirati ceremoniju 11. srpnja u Srebrenici zato što Mladić i Karadžić još nisu uhićeni. Očigledno je da bi bilo bolje kada bi bila nazočna na ceremoniji, da primijeti nazočnost izaslanstava Srbije i Crne Gore, da govori o potrebi pomirenja i pravde, da sumira optužnice i napredak u suđenju, da ponovi potrebu da Mladić i Karadžić izađu pred sud. Ali za

to je potrebna razina državnosti i diplomacije, koju ona nikad nije demonstrirala. **William Montgomery**, bivši američki veleposlanik u Beogradu, Danas, 9. srpnja

PO MIŠLJENJE U MATICU...

Zasigurno dio političkog korpusa Srba u Hrvatskoj još uvijek gleda prema Beogradu kao prema svojoj matici, kao prema svom izvoru. To nikada ne treba podcijeniti. Zna da je nedavno osnovana, koliko god mi to karikirali i

ismijavali, i takozvana vlada u egzilu bivše takozvane SAO Krajine. Sve su to stvari koje se ne mogu podcijeniti, jer je od toga i krenulo ono što se događalo u Hrvatskoj prije 15 godina. Ja držim da dio srpske politike u Hrvatskoj još uvijek ima politička uporišta u Beogradu. Ja čak mislim da dio političara, ako ne i kompletna Samostalna srpska demokratska stranka, ide po mišljenje u Beograd. **Ante Đapić**, predsjednik Hrvatske stranke prava, Radio Slobodna Europa, 3. srpnja

... ALI MATICU NIJE BRIGA

Ako gledate prisutnost vodstva Samostalne demokratske srpske stranke u Beogradu, onda bi se reklo da je komunikacija jako razvijena. S druge strane, ako tom pitanju pridete s pozicije brige i pomoći matice

Srbije prema Srbima u Hrvatskoj, pa to usporedite s brigom Hrvatske prema svojoj dijaspori, onda moram reći da je utjecaj Beograda nikakav. Običan puk, građani srpske narodnosti, zaista su prepušteni sami sebi. Matica, koja bi trebala iskreno i pošteno povesti brigu o njima, ne samo da to do sada nije činila, nego nije pokazala ni interes. **Milan Đukić**, predsjednik Srpske narodne stranke, Radio Slobodna Europa, 3. srpnja

TRAČAK OPTIMIZMA

Ipak, ma koliko sve dosad bilo naopako nasadeno, nisam potpuni pesimist. Zahvaljujući Haškom sudu, naime, priličan broj ključnih krivaca ipak je identificiran, i to je jako važno. Proces je užasno težak, i potrajat će, ali mislim da se zločinci ovaj put ipak neće izvući. Vjerujem, dakle, da ćemo komadić pravde ipak dobiti, iako će to biti strašno teško, uz opstrukcije onih koji bi tu pravdu morali donijeti. Ne smijemo zaboraviti da svi zločinci vjerojatno neće odgovarati – mnogi i danas slobodno šecu. **Emir Suljagić**, novinar sarajevskih Dana, preživjeli iz Srebrenice, Novi list, 9. srpnja

POZITIVNA DISKRIMINACIJA

Petsto policajaca čuvalo sto prosvjednika. **Naslov** iz Novog lista u izvješću o povorci homoseksualnih osoba u centru Zagreba, 11. srpnja

Dujizmi

- ✓ *Loše živimo, a imamo dvostruke standarde;*
- ✓ *Kad sam vidio svoju sjenu, znao sam da nisam sam;*
- ✓ *Da me nisu držali na ledu, davno bih se pokvario.*

Dujo Runje

U povodu 10 godina od masakra u Srebrenici

Bosna nije slobodna dok su zločinci na slobodi

Masakr 8.000 Bošnjaka u Srebrenici i njenoj okolici predstavljao je monstruozan zločin. To je u moralnom, ljudskom i političkom smislu najmračniji trenutak ratova vođenih na prostoru bivše Jugoslavije. To je, u stvari, najstrašniji zločin koji se dogodio u Europi od vremena Drugog svjetskog rata.

Masovno ubijanje muslimanskih muškaraca i mladića od strane srpskih snaga i paravojnih jedinica bilo je nemilosrdno i sustavno. Što je još gore, žrtve su se uzdale u Ujedinjene narode i međunarodnu zaštitu. Međunarodna zajednica ih je iznevjerila.

Bio je to strašan, kolektivan i sraman neuspjeh. Sjećanje na te dane progoni nas još uvijek – obitelji žrtava, mali broj preživjelih, građane Bosne i Hercegovine, za koje je Srebrenica postala simbol rata i njihove krvlju stečene neovisnosti, ali i čitavu jednu generaciju europskih lidera na koje je ljagu i sramotu bacila naša nesposobnost da spriječimo taj neopisivi zločin.

Zahvaljujući onome što se dogodilo u Srebrenici poduzeli smo odlučujuće korake kako bismo promijenili tijek zbivanja u Bosni. Godine 1995. smo u Daytonu došli do političkog sporazuma kojim je okončan rat u Bosni. Kao i ostale umiješane strane, i Europska unija je trebala uraditi više i reagirati ranije kako bi zaštitila bespomoćne ljude. Duboko žalim što to nismo učinili.

Mi Europljani ne možemo i ne trebamo brisati prošlost. Europska povijest je puna trenutaka koje treba pamtiti, od kojih su mnogi bolni i teški. Churchill je s pravom rekao skso ovaj dio Europe stvara više povijesti nego što može potrošiti. Mi se ipak trebamo pokušati izdici iznad svoje prošlosti kako bismo izgradili zajedničku budućnost. A budućnost Bosne leži u Europi.

BIH VANJSKOPOLITIČKI PRIORITET EU: Bosna se za ovih deset godina kretala ka toj europskoj budućnosti. Taj napredak je rezultat riješenosti i truda onih građana Bosne koji žele da njihova zemlja normalno funkcionira. Europska unija će i dalje igrati svoju ulogu u potpunosti. Rat u Bosni i Hercegovini, čiju je kulminaciju predstavljao zločin u Srebrenici, i shvatanje da su nam nedostajali instrumenti uz pomoć kojih bismo se suprotstavili toj katastrofi na razini EU bili su pouka za nas. Od tada smo izgradili jedinstveniju vanjsku politiku Unije i sposobnost za upravljanje krizama kao podršku toj politici.

Nije nikakva slučajnost što Bosna i Hercegovina posljednjih godina predstavlja glavni prioritet EU na vanjskopoličkom planu.

Kroz Euforovu operaciju »Altea« u kojoj sudjeluje

*Bosna treba
provesti i održati
brojne reforme na
političkom i
ekonomskom
planu. Jasno je da
bez pomirenja
nema integracije.
A pomirenja ne
može biti bez
pravde. Zbog toga*

Piše: Javijer Solana

*je izvođe-nje svih
lica odgovornih za
zločine počinjene
tijekom rata u
Bosni pred
Međunarodni
krivični tribunal
za bivšu
Jugoslaviju u
Haagu moralni i
politički imperativ*

7.000 vojnika – što je najveća misija za stabilizaciju koju je Europska unija do sada pokrenula – kao i kroz policijsku misiju pokušali smo osigurati sigurnost i potaknuti reformu policije. Izdvajanjem značajne financijske pomoći – više od dvije milijarde eura od 1995. godine – potičemo izgradnju stabilne države koja uspješno funkcionira.

ZAVRŠITI SRAMNU EPIZODU: Najznačajnije od svega je, međutim, to što smo jasno stavili do znanja da ćemo, ako budu ispunjeni jasno postavljeni uvjeti, pomoći Bosni da ostvari svoj konačni cilj – ulazak u EU.

Da bi to postigla, Bosna treba provesti i održati brojne reforme na političkom i ekonomskom planu. Jasno je da bez pomirenja nema integracije. A pomirenja ne može biti bez pravde. Zbog toga je izvođenje svih osoba odgovornih za zločine počinjene tijekom rata u Bosni pred Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju u Haagu moralni i politički imperativ.

Neki od onih koji su odgovorni za masakr u Srebrenici već su se pojavili pred sudom – i ja pozdravljam aktivniju suradnju sadašnjeg srpskog rukovodstva. Radislav Krstić, bivši general vojske bosanskih Srba, proglašen je krivim za »pomaganje i poticanje genocida«.

Drugi, kao Slobodan Milošević, na primjer, čekaju da im bude izrečena presuda. Ali, svi znamo da Bosna ne može ići naprijed i da se duhovi iz Srebrenice ne mogu smiriti sve dok su neki od optuženih lidera bosanskih Srba, prije svega Ratko Mladić i Radovan Karadžić, na slobodi.

U potpunosti podržavam odličan rad Haškog suda i njegove glavne tužiteljice Carle del Ponte. Od 162 osobe koje su optužene za zločine počinjene tijekom ratova vođenih na prostoru bivše Jugoslavije svega njih deset je još uvijek na slobodi.

Europska unija je, sa svoje strane, poduzela konkretne, precizne mjere (kao što je neizdavanje viza i zamrzavanje financijskih sredstava) protiv onih koji opstruiraju rad tribunala.

Deset godina je suviše dugo vremensko razdoblje. Krajnje je vrijeme da se na tu sramnu epizodu stavi točka. Ti se ljudi trebaju naći u Haagu. To je ono što žele i zaslužuju obitelji srebreničkih žrtava. To je ono što je potrebno Bosni i široj regiji. Europska unija će učiniti sve što je u njenoj moći da do toga dođe.

Autor je visoki predstavnik Europske unije za vanjsku politiku i sigurnost. Prijevod teksta iz Financial Times-a objavljen je u Politici, 13. srpnja.

Predsjednik Hrvatske Stjepan Mesić, nakon Beograda i Subotice, u službenom posjetu Kosovu i Crnoj Gori

Sačuvati nacionalni identitet u stabilnijoj regiji

Ibrahim Rugova obećao sigurnost nacionalnim manjinama na Kosovu i izjavio kako očekuje potporu RH u međunarodnom priznavanju neovisnosti Kosova * »Drago bi mi bilo da se dio Janjevaca vrati na Kosovo sada kad je ono mirno i bit će sve mirnije«, rekao je predsjednik RH u Janjevu * Stjepan Mesić izjavio kako su bilateralni odnosi između Hrvatske i Crne Gore za pohvalu i najavio da će Hrvatska priznati neovisnost Crne Gore ako to bude rezultat referenduma, ne čekajući da to prvo naprave velike sile * Filip Vujanović najavio donošenje crnogorskog Zakona o nacionalnim manjinama, po kojemu će i Hrvati imati svoje predstavnike u državnom parlamentu, te potvrdio kako će u idućih mjesec-dva dana biti realizirana isplata dogovorene ratne odštete Hrvatskoj * »Želimo da Hrvati u Crnoj Gori zadrže svoj nacionalni identitet, jer to obogaćuje i Crnu Goru i Hrvatsku«, rekao je Mesić u Tivtu
Pripremili: Dušica Dulić i Dario Musić

Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić boravio je prošloga tjedna u trodnevnom službenom posjetu Srbiji i Crnoj Gori. Poslije susreta s najvišim dužnosnicima SiCG i Republike Srbije, te posjeta vojvođanskim Hrvatima u Subotici (6. srpnja), Mesić je druga dva dana svojega posjeta proveo na Kosovu i u Crnoj Go-

tične domovine.

Trećega dana, Mesić se susreo s najvišim dužnosnicima Crne Gore a na susretu je bilo riječi o položaju ove republike, bilateralnim odnosima Crne Gore i Hrvatske, donošenju crnogorskog Zakona o nacionalnim manjinama, te je najavljeno i plaćanje ratne odštete Hrvatskoj. Svoj tro-

razgovora u 7. srpnja u Prištini novinarima su izjavili da su razgovori o bilateralnoj i regionalnoj suradnji te o međunarodnim pitanjima bili prijateljski i korisni. Rugova je izjavio da očekuje potporu RH u međunarodnom priznavanju neovisnosti Kosova.

»Naš cilj je neovisna država, integrirana u EU i NATO, u trajnim partnerskim odnosima sa SAD«, rekao je Rugova. On je također izjavio da je predsjedniku Mesiću obećao da će se na Kosovu jamčiti sigurnost nacionalnim manjinama i zahvalio mu je što je posjetio Hrvate u Letnici i Janjevu. »Učinit ćemo sve da se oni integriraju i da budu sigurni«, rekao je Rugova. On je zahvalio predsjedniku Mesiću na dosadašnjoj potpori Kosovu i rekao da je Mesić vrlo poznata i cijenjena ličnost na Kosovu. Predsjednik Mesić je novinarima izjavio da sadašnji status Kosova smatra neodrživim na duži rok te da stoga podržava najavljene poteze međunarodne zajednice kao i inicijative Kosova. Mesić je ponovio da je u traženju rješenja za Kosovo najvažnije ono što žele građani kao i to da svaka strana bude suglasna s predloženim rješenjem.

»Kosovo je izdržalo najteže trenutke rata i genocida. Nadam se da će vodstvo Kosova znati povući prave poteze i sada kada se rješava status Kosova«, rekao je Mesić. Mesić i Rugova razgovarali su i o bilateralnim pitanjima i zauzeli su se za nastavak svestrane suradnje. Predsjednik Mesić je o tome razgovarao i s predsjednikom Vlade Bajramom Kosumijem te s predsjednikom parlamenta Nexhatom Dacićem.

Stjepan Mesić i Ibrahim Rugova

ri.

S predsjednikom Kosova Ibrahimom Rugovom bilo je riječi o statusu Kosova i sigurnosti nacionalnih manjina u ovoj pokrajini. Jedinstvenu prigodu imali su i Hrvati iz Letnice i Janjeva koje je po prvi puta posjetio najviši dužnosnik njihove ma-

dnevni boravak u Srbiji i Crnoj Gori Mesić je završio susretom s crnogorskim Hrvatima u Tivtu koji su mu ukazali na njihove potrebe.

SUSRET S ČELNICIMA KOSOVA: Hrvatski predsjednik Stjepan Mesić i predsjednik Kosova Ibrahim Rugova nakon

Beogradski mediji o Mesićevu posjetu Kosovu

Stabilizirati regiju

Beogradski tisak 8. srpnja prenio je većinom agencijska izvješća o posjetu hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića Prištini, a u naslovima se ističu njegove riječi da o Kosovu »trebaju odlučivati građani«, »da treba pregovarati o rješenju« te da »ni jedno rješenje ne smije biti nametnuto silom«.

Beogradska Politika podvlači i Mesićeve riječi da on »posjetom želi pridonijeti boljem razumijevanju u regiji, što je i interes Hrvatske« te da »nestabilno Kosovo znači nestabilnu regiju, a mi želimo da se Kosovo okrene Europi«.

Beogradski Danas uz to ističe da je Mesić naglasio kako se »mora naći političko rješenje u dogovoru Beograda i Prištine, ali uz pomoć međunarodne zajednice« te da se »status Kosova mora riješiti što prije«.

List Večernje novosti, pod naslovom »Srbima najteže«, prenosi da se »hrvatski predsjednik u 7. srpnja sastao s četveročlanim izaslanstvom Srba koji sudjeluju u radu kosovskog parlamenta«. U izjavi koji je novinarima nakon tih razgovora dao jedan od prisutnih, *Dragiša Krstović*, ističe se kako se Mesić »složio da su Srbi najveći gubitnici i da najviše trpe njihove obitelji«, te da je iznio uvjerenje kako »Europa Srbiji sada pruža šansu da na demokratski način riješi i svoje nacionalno i državno pitanje«.

Sastao se i s glavnim čelnicima oporbe *Vetonom Suroiem* i *Hashimom Taqijem* kao i s predstavnicima onih Srba koji se uključuju u kosovske institucije.

Posjet predsjednika Mesića Kosovu pratile su izvanredne mjere sigurnosti koje su provodili i kosovska i policija UNMIK-a.

POSJET HRVATIMA NA KOSOVU: Predsjednik RH Stjepan Mesić izjavio je 7. srpnja prigodom posjeta Hrvatima u Janjevu kako bi bilo dobro kad bi se neki iseljeni Hrvati vratili na Kosovo jer je ono danas drukčije nego prije, mirnije i u njemu će se sve bolje živjeti.

Ispred crkve sv. Nikole u Janjevu, 18 km južno od Prištine nekoliko stotina Hrvata priredilo je srdačan doček predsjedniku Mesiću, a djeca su izvela kulturni program pjevajući hrvatske pjesme.

Obraćajući se okupljenima Mesić je rekao da je Janjevce upoznao prije nego što je došao u Janjevo i dodao da njih krasi »osjećaj za rad i strpljenje« te da su uvijek oko sebe stvarali tolerantnu atmosferu.

»Drago bi mi bilo da se dio Janjevaca vrati na Kosovo sada kad je ono mirno i bit će sve mirnije«, rekao je Mesić i dodao kako će vrijeme pokazati da će se na ovom prostoru živjeti sve kvalitetnije, da će ljudi moći dolaziti, odlaziti, poslovati, ulagati u proizvodne programe, birati mjesto boravka i školovanja.

Don Matej Palić, janjevački župnik izjavio je za novinare kako vjeruje da će ovaj posjet predsjednika Mesića pridonijeti poboljšanju položaja Hrvata na gospodarskom i političkom planu, uz pomoć hrvatske Vlade, kosovskih vlasti u UNMIK-a. »Prvi put u sedam stoljeća od osnutka Janjeva jedan hrvatski predsjednik posjećuje svoje Hrvate i Janjevo«, rekao don Palić i

ocijenio to povijesnim događajem.

Na putu do Janjeva gdje živi oko 300 Hrvata, Mesić se zadržao u Letnici gdje je ostalo samo šezdesetak Hrvata starijih osoba. Predsjednik Mesić je s njima razgovarao o njihovim problemima. Skupu u Janjevu nazočio je i kosovski biskup *Mark*

Dvojica predsjednika su razgovore o bilateralnoj i regionalnoj suradnji ocijenila kao prijateljske i korisne. Predsjednik Vujanović je zahvalio Mesiću na njegovu osobnom doprinosu unapređenju odnosa Crne Gore i Hrvatske i poželio Republici Hrvatskoj puno uspjeha u njenim aktivnostima na pridruživanju Europskoj uniji i euroatlantskim integracijama.

Predsjednik Mesić je izjavio da su bilateralni odnosi između Hrvatske i Crne Gore za pohvalu i da na jednoj i drugoj strani postoji politička volja za daljnji razvoj sestrane suradnje. Mesić jer ponovno izjavio da je interes Hrvatske da regija bude stabilna.

»Ako se okrenemo europskim standardima i ciljevima onda pomažemo stabiliziranje stanja u cijeloj regiji«, rekao je Mesić i dodao da će to cijeniti i Europa.

Mesić je istaknuo i važnost prometnog povezivanja i izgradnja autoceste, te rekao da će Hrvatska do 2008. ili 2009. godine izgradnjom autoceste doći do Crne Gore, što će za Crnu Goru biti i najbrža veza do

Stjepan Mesić i janjevački župnik don Matej Palić s Hrvatima u Janjevu

Sopi.

SUSRET S ČELNICIMA CRNE GORE: Hrvatski predsjednik Stjepan Mesić i Predsjednik Crne Gore *Filip Vujanović* potvrdili su 8. srpnja u Podgorici, nakon službenih razgovora, spremnost za nastavak intenzivne suradnje i novinarima izjavili da je postignut dogovor o naknadi dijela ratne štete Hrvatskoj.

Europe. On je izrazio zainteresiranost Hrvatske za nastavak izgradnje Jadransko-jonske autoceste preko Crne Gore, Albanije i Grčke, što bi bilo, kako je rekao, od ogromnog značenja za ukupan razvoj gospodarstva u regiji.

Mesić je rekao da je s Vujanovićem razgovarao i o nekim otvorenim pitanjima. Spomenuo je problem povratka izbjeglica

te naglasio da se Hrvatska zauzima da se svi izbjegli vrte svojim domovima i da im treba pružiti ne samo obnovljene kuće već i sigurnost i posao.

Hrvatski predsjednik naglasio je da je u prijateljskoj atmosferi lakše riješiti otvorena pitanja. Na novinarski upit o kojim je pitanjima riječ, predsjednik Mesić je rekao da je postignut dogovor o naknadi dijela ratne štete u Konavlima i dubrovačkoj zračnoj luci u Čilipima. Vujanović je potvrdio kako će isplatu te dogovorene odštete Crna Gora realizirati u narednih mjesec-dva dana.

Odgovarajući na novinarsko pitanje o nacionalnim manjinama, Mesić je rekao da Hrvatska želi pomagati Hrvatima izvan Hrvatske, ali istodobno traži da oni budu lojalni građani Crne Gore. Vujanović je najavio donošenje crnogorskog Zakona o nacionalnim manjinama, po kojemu će i Hrvati imati svoje predstavnike u državnom parlamentu.

Crnogorski predsjednik je izjavio novinarima da je predsjednika Mesića informirao o stanju u Crnoj Gori i odnosima sa Srbijom.

»Očekujemo da će vlasti u Srbiji razgo-

Stjepan Mesić i Filip Vujanović

O položaju crnogorskih Hrvata razgovaralo se i u Tivtu

varati o našem prijedlogu o uspostavi zajednice neovisnih država«, rekao je Vujanović i ponovio da će, ako se ne postigne suglasnost, Crna Gora početkom godine održati referendum o neovisnosti.

»Samostalna Crna Gora imat će dobre odnose s Hrvatskom i drugim zemljama jugoistočne Europe, a nastojat ćemo izgraditi i sadržajne odnose sa Srbijom«, kazao je Vujanović. Predsjednik Mesić je izjavio da je referendum legitimno pravo Crne Gore, kao što su to pravo imali i građani Hrvatske.

Odgovarajući na novinarska pitanja o statusu Kosova, dva predsjednika su se suglasila da se pitanje Kosova treba riješiti u dogovoru Prištine i Beograda, a uz pomoć međunarodne zajednice, te da to nema nikakve veze s referendumom o samostalnosti Crne Gore.

Predsjednik Mesić je istoga dana razgovarao i s premijerom *Milom Đukanovićem*, te šefom crnogorske diplomacije *Miodragom Vlahovićem*.

Hrvatski predsjednik razgledao je na Cetinju kulturno-povijesne spomenike. Službeni je posjet Crnoj Gori nastavio susretom s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine u Tivtu.

POSJET HRVATIMA U CRNOJ GO-

RI: Poslije susreta čelnika Hrvatske i Crne Gore, obojica su predsjednika skupa boravili u Tivtu gdje su razgovarali s predstavnicima hrvatske nacionalne zajednice i obećali im da će se vlasti jedne i druge države još više angažirati u očuvanju njihovog nacionalnog identiteta, kao i stvaranju uvjeta za bolji gospodarski i politički položaj Hrvata u Crnoj Gori.

Domaćini ovoga posjeta Tivtu bili su generalni konzul Hrvatske u Crnoj Gori *Ivan Škarić* i predsjednik općine Tivat *Dragan Kankaraš*.

Razgovor je vođen sa predstavnicima hrvatskih društava i političkih stranaka Tivta i Kotora odnosno s čelnicima Hrvatskog građanskog društva Crne Gore iz Kotora, HKD »Napredak« iz Tivta, KZU »Napredak« iz Gornje Lastve, ZU »Bogdašići«, te političkom strankom – Hrvatske građanske inicijative (HGI) iz Kotora i Tivta.

Razgovorima su nazočili i *Miloš Milošević*, admiral i *Ilija Radović*, viceadmiral Bokeljske mornarice, zatim predstavnici kotorske biskupije *don Branko Šbutege* i *don Ivan Čorić*, predsjednik Skupštine Tivat *Mato Marović*, *prof dr. Milenko Pašinić* i drugi.

Hrvati u Crnoj Gori su predsjednika Mesića tom prilikom upoznali sa svojim potrebama, odnosom crnogorskih vlasti prema ovdašnjim hrvatskim manjinama, kao i onim aspektima života u kojima očekuju podršku službenog Zagreba. Predstavnici HGI-a su izrazili zadovoljstvo sve boljim odnosima dviju zemalja i zatražili pomoć za rješavanje najvitalnijeg pitanja Hrvata u Tivtu, a to je dobivanje Hrvatskog doma u kojem bi se svi mogli okupljati i obavljati svoje aktivnosti.

Predstavnici HGDCG su istaknuli dobru suradnju sa institucijama vlasti u Crnoj

Nakon službenog posjeta Crnoj Gori

Mesić: Priznati samostalnu Crnu Goru

Hrvatski predsjednik Stjepan Mesić rekao je za crnogorski dnevni list »Vijesti« od 9. srpnja da će Hrvatska priznati neovisnost Crne Gore ako to bude rezultat referenduma, ne čekajući da to prvo naprave velike sile.

Mesić je kazao kako će državni vrh Hrvatske uvažiti realnost, podsjećajući na sličnost situacije koja je bila kada je u Hrvatskoj organiziran referendum o njenoj samostalnosti.

»Budući da Hrvatsku danas vode snage koje priznaju političku realnost, a u tom krugu odgovornih sam i ja, svakako da ćemo mi priznati realnost samostalnosti Crne Gore, pod uvjetom da do toga dođe«, kazao je Mesić.

Gori koje pružaju značajnu financijsku potporu Društvu, a što nije slučaj sa hrvatskom stranom, za razliku od pomoći koja se dobiva kroz suradnju sa gradovima Zagrebom, Rijekom, Splitom, Omišom i Dubrovnikom. Također je zatraženo da se što prije dođe do izglasavanja zakona o pravima i zaštiti nacionalnih manjina u Crnoj Gori te dobivanja mjesta u republičkom parlamentu.

Predsjednik Mesić je rekao da je zbog rata u Bosni i Hercegovini hrvatska vlast posvećivala više pažnje tamošnjim Hrvatima, a da je sada trenutak da pažnju posveti čitavom hrvatskom korpusu. On je pitanje nacionalnih manjina povezao s ujedinjavanjem Europe rekavši da ono isključuje motive za rat koji se u prošlosti često vodio tobože za zaštitu nacionalnih manjina a u stvari za osvajanje tuđih teritorija.

»Hrvatska politika se zauzima za uključivanje u Europsku uniju u kojoj će svaki narod živjeti u ukupnosti svog kulturnog prostora, što je važno za narode čiji svi pripadnici ne žive u jednoj državi«, rekao je Mesić.

»Želimo da Hrvati u Crnoj Gori zadrže svoj nacionalni identitet, jer to obogaćuje i Crnu Goru i Hrvatsku«, rekao je Mesić i dodao da Hrvati moraju biti ravnopravni i istodobno lojalni građani Crne Gore.

Crnogorski predsjednik Filip Vujanović je izrazio želju da Hrvati iz Crne Gore budu još jedna europska spona, s obzirom na skori ulazak Hrvatske u Europsku uniju. On je ponovio da će do novih parlamentarnih izbora u Crnoj Gori biti donijet Zakon

Najavljena isplata ratne štete Hrvatskoj

Vijest obradovala Hrvatsku, a podijelila Crnu Goru

Dogovor da Crna Gora isplati dio ratne štete Hrvatskoj, postignut na službenom razgovoru hrvatskog i crnogorskog predsjednika u Podgorici, poduprli su dan kasnije načelnik konavoske općine *Luka Korda* i saborski zastupnik *Frano Matušić*.

»Zahvalio bih predsjedniku Mesiću što je ovakvo nešto potaknuo te vjerujem da ćemo se već ovoga mjeseca s njima sastati i konkretnije dogovoriti«, rekao je Luka Korda, dodajući kako ga iznimno raduje što se to pitanje počelo otvarati i rješavati.

Prema podacima konavoske općine, ratne šteta počinjena u Domovinskom ratu iznosi oko 100 milijuna eura.

Službeni posjet hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića Crnoj Gori i dogovor koji je tom prilikom postignut o isplati ratne odštete tamošnje prosrpske stranke ocijenile su katastrofalnim za službenu Podgoricu.

Srpska narodna stranka (SNS) pozvala je predstavnike crnogorskih vlasti da kažu iz kojih će sredstava građani Crne Gore izdvojiti novac za ratnu odštetu Hrvatskoj kada se, kako procjenjuju, tada može očekivati totalni ekonomski kolaps

o nacionalnim manjinama koji će jamčiti da Hrvati u crnogorskom parlamentu imaju svojeg predstavnika.

Vujanović je izrazio zadovoljstvo položajem crnogorske manjine u Hrvatskoj i zahvalio predsjedniku Mesiću na njegovom doprinosu očuvanju nacionalnog identiteta Crnogoraca u Hrvatskoj.

Sudionici skupa ukazali su i na neophodnost dolaska hrvatskih tvrtki u Crnu Goru. Predsjednik Vujanović je rekao da bi hrvatske tvrtke trebale slijediti dobar primjer INA-e i najavio uskoro raspisivanje tendera za privatizaciju bivšeg vojnog remontnog brodogradilišta u Tivtu. On očekuju da će u tome svoj interes naći i hrvatske tvrtke.

Bilo je riječi i o velikim mogućnostima suradnje u turizmu, osobito u organiziranju

zajedničke turističke ponude. Generalni konzul Republike Hrvatske u Kotoru Ivica Škarić ukazao je na povijesnu važnost Bokeljske mornarice koja bi, kako je rekao, trebala biti »brand« cijelog Jadrana. Admiral Bokeljske mornarice Miloš Milošević zatražio je financijsku pomoć za objavljivanje statuta mornarice iz 15. vijeka. Veću financijsku pomoć zatražila je i nevladina udruga Hrvatsko građansko društvo Crne Gore.

Predsjednici Mesić i Vujanović posjetili su toga dana i etnoselo u Gornjoj Lastvi u kojem djeluje Kulturno zavičajna udruga Hrvata »Napredak«.

Susretom s predstavnicima crnogorskih Hrvata, predsjednik Mesić završio je posjet Srbiji i Crnoj Gori. ■

Tonči Staničić, hrvatski veleposlanik u Beogradu, o posjetu predsjednika Hrvatske Stjepana Mesića SiCG

Svaka je zemlja odgovorna za svoje manjine

Domaćini naglasili kako je svaki uspjeh Republike Hrvatske na putu eurointegracija u interesu Srbije i Crne Gore * Otvorena pitanja: granica na Dunavu, povrta i zaštita imovine i privatnih i pravnih osoba, te konačno rješavanje pitanja prognanika i izbjeglica

Tonči Staničić

Tijek i rezultate prošlotjednih razgovora predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića s državnim dužnosnicima u Beogradu, za Hrvatsku riječ prokomentirao je hrvatski veleposlanik u Beogradu Tonči Staničić:

Predsjednik Mesić je sa svojim domaćinima u više navrata konstatirao kako su bilateralni odnosi otvoreni i intenzivni, i da je to najbolji put i za rješavanje preostalih otvorenih pitanja.

Istaknut je obostrani interes ubrzanju procesa eurointegracija kao i zainteresiranost za uzajamnu podršku. Domaćini su naglasili kako je svaki uspjeh Republike Hrvatske na tom putu u interesu Srbije i Crne Gore, s obzirom da su naše zemlje dio jedinstvenog procesa. Uzajamna podrška postaje još važnija nakon referendumske krize u EU, koja sve buduće kandidate sili na usku suradnju. Odličan primjer za to je bio i dvodnevni seminar o eurointegracijskim procesima, koji je, neposredno prije posjeta predsjednika Me-

sića, održana u Beogradu. Predavači su bili vodeći hrvatski stručnjaci za europske integracije, a sudionici stotinjak dužnosnika i djelatnika Srbije i Crne Gore koji su uključeni u taj proces.

Što je zaključeno u razgovorima o zaštiti manjina?

Predsjednik Mesić naglasio je kako poštivanje prava manjina pozitivno djeluje i na bilateralnu i na regionalnu stabilnost. Obveza je obaju država da provode zakone o zaštiti manjina koje su usvojile kao i bilateralni Sporazum o zaštiti prava manjina.

U zaštiti manjina svaka zemlja je odgovorna za svoje manjine, i u tom je smislu zamolio premijera Vojislava Koštunicu da pomogne riješiti problem oko informiranja Hrvata u Vojvodini na materinjem jeziku. Složio se da otvorena pitanja treba rješavati radno, bez politiziranja, a identificirana su ministarstva koja moraju biti nositelji tih poslova.

Premijer Koštunica rekao je kako je Sarajevska deklaracija najbolji putokaz za rješavanje problema izbjeglih i prognanih, a državni zakoni o zaštiti manjina i međudržavni sporazum o zaštiti manjina obveza kroz čije provođenje obje države mogu pokazati ozbiljnost svojih namjera. Ustvrdio je da je posjet Subotici predsjednika Mesića u tom smislu vrlo značajan. U Srbiji se pokazalo da su vijeća nacionalnih manjina dobra forma za lakše rješavanje problema te je spomenuo dobru komunikaciju između svog kabineta i HNV-a.

I tijekom radnog ručka s predsjednikom Tadićem bilo je riječi o zaštiti prava manjina. Hrvatska je strana opisala postojeći zakonski okvir za zaštitu prava manjina (pau tako i srpske manjine) u Republici Hrvatskoj, koji je dovršen prije dvije godine, i pruža manjinama najbolja europska rješenja za ostvarivanje posebnih prava (proporcionalno sudjelovanje u vlasti na lokalnoj razini, zajamčeni broj zastupnika u Saboru, pravo na obrazovanje i medije na materinjem jeziku).

Kakvi su Vaši dojmovi o posjetu institucijama hrvatske zajednice u SiCG?

Smatramo posebice važnom nazočnost dvojice predsjednika svečanoj sjednici u povodu petnaeste godišnjice Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. To je bila najsnažnija moguća potpora DSHV-u, kao jedinoj relevantnoj političkoj stranci Hrvata u Vojvodini, i to kako za Republiku Hrvatsku, tako i za Republiku Srbiju. Jednak značaj ima i posjet dvojice predsjednika Hrvatskom nacionalnom vijeću. Bilo je vrlo važno čuti i poruke obojice predsjednika izrečene tom prigodom. Podsjećam da je predsjednik Mesić istaknuo kako se položaj manjina može unapređivati jedino u sklopu dobrih odnosa dviju država; pozvao je Hrvate da čuvaju svoj nacionalni identitet, njeguju kulturnu baštinu i održavaju tradicije, ali da u isto vrijeme budu lojalni građani države u kojoj žive; ukazao je na to da je dilema asimilacija ili integracija lažna dilema, jer je jedina opcija integracija u društvo u kojem žive; Hrvati mogu i moraju računati na potporu domovine Hrvatske, poručio je, a i Hrvatska i Srbija moraju manjinama osigurati ostvarivanje prava u skladu s europskim standardima.

Jesu li ostala još neka otvorena pitanja?

Predsjednik Mesić je naglasio kako je u rat najlakše ući, teško iz njega izići, a najteže sanirati njegove posljedice. Tako između Hrvatske i Srbije i Crne Gore postoji još otvorenih pitanja koja treba uporno i smireno rješavati: od granice na Dunavu, preko pitanja povrata i zaštite imovine i privatnih i pravnih osoba (kako bi obje strane mogle prihvatiti pravila tržišnoga gospodarstva), do konačnog rješavanja pitanja prognanika i izbjeglica – bilo njihovim povratkom bilo omogućavanjem dostojanstvenog života u novoj sredini. Hrvatska vlada je odlučna još ove godine u cijelosti završiti s obnovom, ali nije dovoljno samo obnoviti kuće, potrebno je i stvoriti ekonomske uvjete za održiv povratak i u tome

treba tražiti podršku i pomoć međunarodne zajednice. Hrvatska će to učiniti, ali isto to očekuje i od zemalja koje su prinudno napuštali njihovi građani hrvatske nacionalnosti.

► Kako komentirate posjet predsjednika izbjeglicama iz Hrvatske smještenim u Bajmoku?

Kada je o izbjeglicama riječ veliki značaj ima posjet dvojice predsjednika zajedničkom smještaju skupine izbjeglica iz Republike Hrvatske. U prostorijama bivše radionice namještaja živi 27, mahom starijih osoba, u vrlo teškim uvjetima, ispod elementarnih standarda. Žale se da ih ne po-

sjećuju predstavnici nadležnih institucija, kako domaćih tako i međunarodnih; nemaju niti najosnovnijih saznanja o mogućnostima povratka i zaštiti svojih prava u Hrvatskoj. Predsjednici Mesić i Tadić su se, dimnuti izuzetno teškom situacijom, održali u duljem razgovoru s izbjeglicama; preuzeli su obvezu, svaki u okvirima svoje nadležnosti, učiniti ono što je potrebno za poboljšanje uvjeta njihova smještaja odnosno za utvrđivanje mogućnosti povratka u Hrvatsku odnosno zaštitu imovine i eventualnog stjecanja prava na mirovinu u Hrvatskoj. Neki od njih su izražavali bojazan oko povratka u Hrvatsku zbog neizvje-

snosti da li su objekt kaznenog progona; ukazano je da popisi okrivljenika postoje kod nadležnih ministarstava Državne zajednice i Republike Srbije, no da će i Hrvatska učiniti sve kako bi ih objavila. Predsjednik Mesić je obznanio da je Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu uvedena posebna telefonska linija, u Konzularnom odjelu Veleposlanstva, samo za izbjeglice iz Hrvatske. Pozivom na broj +381-11-367-5272 moći će se dobiti sve potrebne informacije i pomoć oko zaštite i ostvarivanja prava izbjeglica.

Z. P.

DSHV uputio Vladi Republike Srbije prijedlog za dopunu Zakona o izboru narodnih zastupnika u Narodnu skupštinu

Jamčiti pravo na zastupljenost

Traži se i da nacionalne manjine biraju 20 zastupnika u Skupštinu Srbije, u zasebnoj izbornoj jedinici

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini uputio je Ministarstvu za državnu upravu i lokalnu samoupravu Republike Srbije prijedlog izmjene i dopune Zakona o izboru narodnih zastupnika u Narodnu Skupštinu RS.

Ovaj Zakon, navodi DSHV, ne sadrži odredbe o pozitivnoj diskriminaciji u korist nacionalnih manjina čime bi se osigurala zastupljenost hrvatske nacionalne manjine u predstavničkim i izvršnim tijelima na lokalnoj razini te u predstavničkim tijelima na pokrajinskoj, republičkoj i razini državne zajednice, a na što se SiCG obvezala nedavno ratificiranim Sporazumom između SiCG i Republike Hrvatske o zaštiti prava srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u SiCG.

Prijedlog DSHV-a je da se u Zakonu o izboru narodnih zastupnika u Narodnu skupštinu Republike Srbije izravno upišu odredbe koje bi glasile: »da Republika Srbija jamči pripadnicima nacionalnih manjina ostvarivanje prava na zastupljenost u Skupštini«, te da pripadnici nacionalnih manjina u Republici Srbiji imaju pravo birati 20 zastupnika za Skupštinu, koji će se birati u posebnoj izornoj jedinici koju čini područje Republike Srbije.

Prema prijedlogu DSHV-a, u Zakonu bi trebao biti određen broj

garantiranih zastupničkih mandata za svaku nacionalnu manjinu u Srbiji, te bi hrvatska nacionalna manjina trebala birati dva zastupnika u Skupštinu Srbije.

Osvrt iz »Politike«

Tužna prozivka

U sportu se uglavnom ne vodi računa o tome koji sportaš kojoj naciji pripada. Tako je bilo u bivšoj Jugoslaviji, tako je, manje-više, i u novostvorenim državama na ovim prostorima. Sastavi slovenskih, hrvatskih, makedonskih, bosansko-hercegovačkih, pa i srpskocrnogorskih reprezentacija to potvrđuju. U razvijem svijetu se pogotovo ne vodi računa o nacionalnoj (ili rasnoj) pripadnosti sportaša, tako da su mnoge reprezentacije sada pretežno crnobilje. Čak su i naši klubovi počeli dovoditi nogometaše i trenere strance, a mnoge nacionalne reprezentacije doživjele su preporod tek od vremena kad je na njihovo čelo stao neki stručnjak iz svijeta.

Ove činjenice su poznate i Radomiru Vojvodiću, ali on je ipak na sjednici Skupštine Olimpijskog komiteta SiCG učinio ono što odavno nije zabilježeno ni u našem sportu: kazao je da novoizabrani v.d. predsjednika Olimpijskog komiteta Ivan Ćurković ne bi trebao biti na tom mjestu »jer je Hrvat«. Vojvodić je to izjavio, kako navode izvjestitelji, kao netko tko je na strani Filipa Ceptera, u aktualnoj borbi za vlast u OK SiCG, ali treba vjerovati u to da se autor iste izjave »ujeo za jezik«, već onoga trenutka kad je tako nešto kazao. Jer, kao i maloj djeci, Vojvodiću je poznato da su sportske medalje ovoj zemlji donosili, a i sad donose sportaši raznih naci-

onalnosti. Neki od takvih, vrhunskih sportaša ne nose slavenska imena, ali su ponos Srba i Crnogoraca.

I sam Ivan Ćurković je svojedobno branio za nogometnu reprezentaciju Jugoslavije, bio je i u olimpijskom timu, i tada na nitko nije pitao za naciju. A i najveći dio sportske karijere je proveo u beogradskom »Partizanu«.

Zato je Vojvodićeva »prozivka« Ćurkovića kao »Hrvata« i tužna i smiješna. Ona bi trebala značiti da su u Srbiji i Crnoj Gori svi sportaši, kao i svi građani jednaki, samo što su Srbi (i Crnogorci) – »jednakiji«. Tako da svi mogu biti sportski reprezentativci za ponos, a samo Srbi (i Crnogorci) vodeći sportski dužnosnici.

Uzgred, bivši »Partizanov« vratar i nije iz Hrvatske.

B. R.

Komemoracija posvećena desetoj obljetnici masakra u Srebrenici

Zločince kazniti, regiju pomiriti

Više od 50 predstavnika država i međunarodnih organizacija prisustvovalo je komemoraciji u Srebrenici*

U Potočarima sahranjeno 610 novootkrivenih žrtava masakra, te otvorena nova masovna grobnica*

Krivica za zločin se mora individualizirati, a bjegunci prvesti licu pravde

Pripremila: Dušica Dulić

Podizanjem na jarbol zastave Bosne i Hercegovine i intoniranjem državne himne u Potočarima kod Srebrenice počela je 11. srpnja središnja komemoracija posvećena desetoj obljetnici masakra nad više od osam tisuća Bošnjaka što su ga u srpnju 1995. godine počinile srpske postrojbe. Sudionici komemoracije u Srebrenici poručili su da krivica za zločin mora biti individualizirana, a odgovorni izvedeni pred lice pravde, ali i ukazali da dio krivice za ono što se prije 10 godina dogodilo u toj enklavi na istoku BiH snosi međunarodna zajednica. Obilježavanje godišnjice zločina u Srebrenici počelo je posjetom državnih izaslanstava i predstavnika međunarodnih organizacija masovnoj grobnici »Budak« kod Potočara. Nakon toga je u dvorani »Tvornice akumulatora« prikazan film o zločinu u Srebrenici, a potom i multimedijalni performans »Srebrenički inferno«. U Potočarima je održana i zajednička molitva za žrtve koje su bile pokopane na dan komemoracije (njih 610), kao i za sve žrtve koje su uopće pale u Srebrenici tijekom 1995. godine. Komemoracija je održana u izuzetno tihoj atmosferi i bez incidenata. Komemoraciji u Srebrenici je prisustvovalo više od 50 predstavnika država i međunarodnih organizacija.

Za razliku od prošlih godina, u Srebrenici su se ovoga puta našli i najviši dužnosnici iz Srbije poput predsjednika *Borisa Ta-*

Dužnosnici pred novootkrivenom masovnom grobnicom

dića, ali i srpski predstavnici u tijelima vlasti Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. Po prvi puta tijekom komemoracije je uz državnu i federalnu izravno prenosila i televizija Republike Srpske.

POGREBI I MASOVNE GROBNICE: Prije deset godina, kada su snage bosanskih Srba zauzele tu enklavu u istočnoj Bosni, ubijeno je gotovo 8.000 Muslimana, uglavnom muškaraca i mladića. Riječ je o najvećem zločinu u Europi poslije Drugoga svjetskog rata.

U Memorijalnom centru u Potočarima do sada je pokopano 1.327 žrtava iz Srebrenice. Još 610 ubijenih sahranjeno 11. srpnja, među kojima najmlađa osoba ima 14, a najstarija 94 godine. Neka tijela pronađena su u primarnim grobnicama. Druga tijela su u listopadu 1995., pred potpisivanje Dejtonskog sporazuma, iskopavana i prebacivana u sekundarne grobnice, tako da su dijelovi istog čovjeka pronađeni na različitim mjestima. Traži se još oko 6.000 ljudi koji su nestali poslije 12. srpnja 1995, a grobnice se pronalaze svake godine.

Još jedna masovna grobnica otvorena je 11. srpnja kod Srebrenice, a pretpostavlja se kako ona krije tijela najmanje stotinjak

bošnjačkih žrtava masakra iz 1995. godine. Grobnica na lokaciji Budak locirana je ranije, no njeno otvaranje na dan obilježavanja 10. obljetnice genocida upriličeno je kako bi se sudionicima komemoracije u Srebrenici zorno pokazalo što se u srpnju 1995. godine dogodilo s osam tisuća Bošnjaka, od kojih se većina i danas vode kao nestali.

Voditelj federalnog Povjerenstva za nestale osobe *Amor Mašović* podsjetio je kako je do sada u BiH pronađeno 366 masovnih grobnica u kojima su pronađeni posmrtni ostaci oko 20 tisuća osoba. U grobnicama koje kriju žrtve iz Srebrenice do danas je pronađeno i identificirano 2070 tijela.

PRIVESTI I OPTUŽITI ZLOČINCE: Član Predsjedništva BiH *Sulejman Tihić* u svom je govoru u Potočarima istaknuo kako se istina o Srebrenici mora jasno kazati, jer samo na taj način može biti izgrađena bolja budućnost.

Uz odgovornost neposrednih nalogodavaca i počinitelja zločina, za koje je kazao kako su to srpske postrojbe »s obje strane Drine«, Tihić je ukazao i na nedvojbenu odgovornost Ujedinjenih naroda koji su dopustili da se masakr dogodi.

Marš preživjelih Srebreničana

Tihić je kazao kako je zločine potrebno individualizirati da bi se izbjegla kolektivna krivnja istaknuvši kako je upravo zbog toga važno da se pred licem pravde nađu *Radovan Karadžić i Ratko Mladić*.

»Ratni zločinci ne mogu biti nacionalni heroji, jer oni nemaju ni nacije ni vjere«, kazao je Tihčić.

»Tragedija Srebrenice uvijek će progoniti povijest UN-a«, prenio je *Mark Brown*, posebni izaslanik glavnog tajnika UN-a *Kofija Annana*, a Karadžić i Mladić se moraju što prije naći pred međunarodnim sudom u Den Haagu.

Britanski ministar vanjskih poslova *Jack Straw*, koji je govorio u ime zemlje-predsjedateljice Europskom unijom, također je kazao kako je Srebrenica velika sramota za cijelu međunarodnu zajednicu.

Američki veleposlanik za pitanja ratnih zločina *Pierre Richard Prosper* je s govornice u Potočarima poručio kako je privođenje bjegunaca najvažnija zadaća, pojasnivši kako se od vlasti Srbije odnosno Republike Srpske očekuje privođenje Karadžića i Mladića, dok u slučaju Hrvatske to vrijedi kada je riječ o *Anti Gotovini*.

Na sličan način na skupu u Potočarima govorio je i predsjednik ICTY-a *Theodor Meron*, koji je izravno prozvao vlasti Srbije kao najodgovornije za izručenje Karadžića i Mladića.

Meron je istaknuo kako će vlasti u Beogradu izručenjem ove dvojice najveću uslugu učiniti upravo vlastitim građanima, jer »žrtve iz Srebrenice to zaslužuju, a pravda to traži od nas«.

PROCES POMIRENJA U REGIJI: Hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić* izjavio je u Potočarima kako svi oni koji su sudjelovali u naređivanju ili izvršavanju srebreničkog zločina moraju biti izvedeni pred lice pravde. »Ja sam inače protiv smrtno kazne, ali oni koji su ovo učinili, nemaju pravo na život«, rekao je Mesić. »Oni koji su ubijali u Srebrenici ubijali u ime srpskog naroda i srpski predsjednik Boris Tadić morao je danas reći da srpski narod ne stoji iza toga«, kazao je predsjednik Hrvatske. »Ne znam zašto to Tadić nije učinio«, izjavio je Mesić novinarima dodajući da je sama Tadićeva nazočnost na komemoraciji isprika odnosno poruka ali bi, po Me-

sićevim riječima, bilo puno važnije da se Tadić javno ispričao.

Predsjednik Srbije Boris Tadić prisustvovao je komemoraciji i položio vijenac srebreničkim žrtvama na kome piše: »Srebreničkim žrtvama predsjednik Srbije, Boris Tadić«. On, međutim, nije govorio. Njegov savjetnik *Branko Radujko* za B92 je rekao da to protokolom nije ni bilo predviđeno, ali da je predsjednik Tadić posljednjih dana preko medija jasno iznio svoj odnos prema zločinu u Srebrenici.

Ministar za ljudska i manjinska prava Srbije i Crne Gore, *Rasim Ljajić*, rekao je da svi odgovorni za ratne zločine moraju odgo-

ma bio je okružen specijalnim jedinicama policije zbog važnih uzvanika koji su nazočili obilježavanju desetogodišnjice od pada Srebrenice. U operaciji MUP-a RS pod nazivom »Srebrenica 2005« sudjelovalo je 2.095 pripadnika MUP-a RS, navodi se u priopćenju Biroa za informiranje MUP-a.

S druge strane, u Skelanima, u općini Srebrenica, otkriveno je i posvećeno spomen obilježje, na kojem su uklesana imena 301 srpskog civila iz tog kraja koje su 1992. i 1993. ubile muslimanske paravojne jedinice iz Srebrenice.

Inače, i dalje je u toku istraga o eksplo-

Na komemoraciji: pokopani ostaci još 610 novootkrivenih žrtava masakra

varati i da je to uvjet za pomirenje u regiji. Ljajić je za Betu i Radio-televiziju Srbije u Potočarima rekao da je Srbija spremna imati ulogu stabilizirajućeg faktora u procesu pomirenja u regiji. Prema njegovim riječima, o tome jasno svjedoči i dolazak predsjednika Srbije *Borisa Tadića* na komemoraciju žrtvama zločina u Srebrenici.

Predsjednik Republike Srpske *Dragan Čavić* koji je prisustvovao komemoraciji i sahrani u Potočarima rekao je kako žali sve žrtve koje su nastradale u proteklom ratu. Predsjednik RS nije precizirao je li smatra da je zločin u Srebrenici bio genocid, objasnivši da kvalificiranje događaja može imati »jako loše posljedice po budućnost pomirenja i po stvaranje zajedničke budućnosti BiH«.

Predsjednik Skupštine Vojvodine *Bojan Kostreš* prisustvovao je obilježavanju 10-godišnjice masakra u Srebrenici i odao poštu žrtvama. Kako je priopćilo pokrajinsko Tajništvo za informacije, na vijencu koji je Kostreš položio u Memorijalnom centru »Potočari«, pisalo je: »Da se ne zaboravi, da se ne ponovi – predsjednik Skupštine AP Vojvodine«.

OSIGURANJE I ODJECI KOMEMORACIJE: Memorijalni centar u Potočari-

zivu pronađenom u Potočarima, samo nekoliko dana prije obilježavanja desetogodišnjice zločina počinjenog u Srebrenici.

U Republici Srpskoj 11. srpnja nije službeno bio proglašen danom žalosti, potvrđeno je u Birou Vlade RS za odnose s javnošću. Navodi se da Vlada RS nije službeno obaviještena o odluci Savjeta ministara BiH da se 11. srpnja proglasi danom žalosti, te da nije razmatrala to pitanje niti u vezi s njim odlučivala. Bošnjačko nacionalno vijeće u SiCG odlučilo je da ubuduće 11. srpnja obilježava kao Dan sjećanja na zločin nad Bošnjacima u Srebrenici.

Tijekom skupa Žena u crnom koji je istu večer bio organiziran na beogradskom Trgu republike, grupa izgradnika bacila je suzavac među sudionike, skandirajući »Nož, žica, Srebrenica«. Policija je tom prilikom privela devet mladića.

S druge strane, na »Exitu« u nedjelju navečer, 10. srpnja, nije emitirana pjesma *Eni Lenoks* »I saved the world today« zbog dojava da će, u slučaju puštanja te pjesme, biti bačena bomba. Kako je ranije bilo najavljeno, tom pjesmom trebala se odati počast žrtvama ratova na tlu nekadašnje SFRJ.

U Srebrenici i predsjednik Srbije: Boris Tadić

Otac Mato Miloš, predsjedajući Povjerenstva za proslavu stote godišnjice karmela u Somboru

Tiho prisustvo samozatajnih redovnika

Crkva je puno starija od samostana – 1828. Somborci su odlučili graditi crkvu, ali su temelji udareni tek 1859., da bi samostan bio izgrađen 1904. * Križni put,

kojega je ustanovio otac Gerard Tomo Stantić i danas nedjeljom poslije podne ispunjava crkvu

Intervju vodio: Zvonimir Perušić

Unazad godinu dana somborski su karmelićani brojnim manifestacijama obilježavali stotinu godina boravka na ovome području. Danas i sutra, 15. i 16. srpnja, završna je proslava ovoga iznimno vrijednog jubileja, na kojoj će, osim velikog broja vjernika, biti nazočni i visoki uzvanici iz crkvenih, političkih i kulturnih krugova.

Tko su karmelićani, po čemu se ovaj crkveni red razlikuje od ostalih, što je njihova misija, gdje ih sve ima i tko su najznamenitiji među njima, pitanja su na koja odgovara otac *Mato Miloš*, trenutno na dužnosti predsjedajućeg Povjerenstva za proslavu stote godišnjice karmela u Somboru.

HR: Idućeg je vikenda središnja proslava stote godišnjice karmela u Somboru. Kako će se taj dio proslave odvijati, što je na programu i tko su pozvani gosti?

Ovo su završne svečanosti stote obljetnice karmelićanskog samostana u Somboru. Kažem završne, jer prošle godine 10. srpnja otvorili smo jubilaranu godinu, koja je trajala kroz cijelu godinu, tako što smo svakoga mjeseca imali po dvije kulturne manifestacije. Bilo je tu najprije tribina, pa koncerata, na koje smo zvali različite zborove, a sada smo došli do završnih svečanosti, koje su obilježene programom devetnice, koja je započela u četvrtak 7. srpnja svečanom misom u 8 sati na hrvatskome jeziku, a navečer u 18,30 na mađarskom jeziku. Svečani smo završetak predvidjeli tako što ćemo 15. srpnja, u petak, imati doček visokih crkvenih i političkih osoba, djelatnika u kulturi te predstavnika ustanova. Predviđa se dolazak uzoritog gospodina kardinala *Josipa Bozanića*, potom uzoritog gospodina kardinala *Pétera Erdőa* iz Esztergoma, nuncija *Eugenija Sbarbara*, od biskupa bit će tu naš ordinarij *Ivan Penzeš*, zatim frajburški nadbiskup *Robert Colić*, koji je rođen ovdje u Filipovu, u Bačkoj, zatim nadbiskupi *Marin Barišić* iz Splita, *Stanislav Hočevar* iz Beograda, biskupi *Župan Valter* iz Krka, biskupi *Đakovačko-srijemske biskupije Marin Srakić*, *Đuro Gašparović* i *Đuro Hranić*, biskupi iz Sofije, grkokatolički biskup iz Ruskog Krstura, biskup zrenjaninski *László Huzsvár* i drugi.

Danas, u petak, u 18 sati kardinal Bozanić predsjedat će svečanom pjevanoj prvoj večernji u čast Gospe Karmelske. Također će nam doći i general reda karmelićana iz Rima otac *Luis Aróstegui Gamboa*, kao i njegov generalni vikar, Hrvat, *Zdenko Križić*, a dolazi i oko 30 karmelićana iz Hrvatske, Njemačke, Austrije i Bugarske.

U subotu 16. srpnja, na Karmelsku Gospu, slavit će se sve mise sljedećim redom: u 7 sati biskupska misa na slovačkom jeziku, u 8 sati svečana koncelebracija na njemačkom jeziku, u 9,30 na mađarskom jeziku, u 11 sati svečana euharistija na hrvatskom jeziku kojoj predsjedja kardinal Josip Bozanić.

Nakon toga uzvanici će biti pozvani na salaš obitelji *Maje* i

Mate Matarića na Nenadiću kraj Sombora, gdje će biti svečani objed.

U nedjelju 17. srpnja imamo misu u 9 sati u našoj kapelici na velikom katoličkom groblju za sve preminule karmelićane koji su tijekom sto godina boravili u samostanu. Nakon toga idemo u Skorenovac u Banatu, gdje će biti ređenje našega karmelićana, đakona, oca *Endrea Nagya*.

HR: Tko su zapravo karmelićani? Kakva je to redovnička zajednica?

Karmelićani potječu s Gore Karmela u Palestini, koju po svojoj ljepoti veliča Sveto pismo. Karmel Gora, odnosno na hebrejskom jeziku Karm El znači Božji vrt, ili Božji vinograd u cvatu. Tu je dakle u osmom stoljeću prije Krista boravio starozavjetni prorok *Ilija*, koji se borio za čistoću kulta slavljenja Boga na Gori Karmelu. On je oko sebe okupljao proročke sinove, tako da je u povijesti Staroga zavjeta ostala uspomena na proroka *Iliju* i njegov izvor vode na Gori Karmelu, gdje su se u XII. stoljeću tijekom križarskih vojni okupljali pojedini ljudi koji su željeli naslijediti život proroka *Ilije* i život Blažene Djevice Marije na Gori Karmelu kod *Ilijinoga* vrela, i tu su živjeli kao pustinjaci. Tako da od 1212. do 1214. godine imamo takozvano karmelićansko pravilo svetoga *Alberta*, patrijarha jeruzalemskoga, koji potvrđuje način života redovnika pustinjaka na Gori Karmelu, koji se nazivaju braća Blažene Djevice Marije od Gore Karmela. Imali su tu crkvicu posvećenu Gospi Karmelskoj i tu su se oni molili, živjeli po špijlama, ćelijama kao pustinjaci. Međutim, o boravku karmelićana na Gori Karmelu imamo neke tragove još od prije XII. stoljeća. To je glasovita francuska hodočasnica *Egerija*, koja je u IV. stoljeću hodočastila u Svetu Zemlju i pohodila Karmel i ona opisuje kako je na Karmelu našla pustinjake, redovnike koji žive kod *Ilijinoga* vrela, a nazivaju se braća Blažene Djevice Marije od Gore Karmela. Potom, imamo biskupa *Jean de Vitrija d' Aku*, kraj Gore Karmela, koji opisuje kako u XII. stoljeću na Gori Karmela kod *Ilijinoga* vrela žive pustinjaci karmelićani, koji štiju Majku Božju i koji kao marne pčelice sakupljaju slatki med kontemplacije. To su nam povijesni izvori, datumi.

Negdje tu u XII. i XIII. stoljeću nadiru u Palestinu Saraceni i karmelićane tada ubijaju i proganjaju. Oni se tada sklanjaju, bježeći na Cipar i dalje prema zapadu, u Europu. Zadržavaju se na kratko vrijeme u našem Dubrovniku i u Vrsaru, u Istri. U Dubrovniku kraj tvrđe sv. Ivana i danas se može vidjeti, kod akvarija, crkva *El Karmen* i to je bio prvotni samostan karmelićana. Međutim, izgleda da im urbanizacija nije odgovarala za pustinjački život, te su ubrzo napustili Dubrovnik, ali je ostala uspomena na njih. U Vrsaru tih godina također borave karmelićani i to u crkvi sv. Marije, koja i danas tamo postoji, kao i ruševine samostana. Oni i odatle odlaze i to u – Englesku, Francusku, Španjolsku, Belgiju, Nizozemsku, Italiju, Njemačku i

Karmelićanin na dvoru cara Dušana

Karmelićani su, bježeći od Saracena, došli u Europu, gdje su se tako raširili da su u XIV. stoljeću imali visoko kotirane redovnike, među kojima sv. *Petra Tomu*, koji je bio papinski nuncij na srpskom dvoru cara Dušana. Potom je postao carigradski patrijarh i nadbiskup, a odatle je premješten u Famagustu, gdje je umro i gdje mu se čuva grob.

dalje se šire po Europi. Za njih je i dalje postojala velika opasnost, zato što su došli s istoka na zapad, gdje je već boravilo puno redovnika različitih redova. Postojala je opasnost da ih se ne primi kao istočnjake, međutim, u noći 15. na 16. srpnja 1921. general reda sada sv. *Šimun Štok* molio se

rike bogoslove i 11 postulanata za braću laike te 513 kandidata.

HR: Po čemu se karmelićanski red razlikuje od drugih kršćanskih redovničkih zajednica? Što je ono što je za karmelićane specifično? Specifikum karmela je unutarnji molitveni život meditacije i kontemplacije. Dakle, studirati riječ Božju. Sveto pravilo karmela kaže: Danju i noću razmatrati o zakonu Gospodnjem. Danju i noću držati pod miškom Božju riječ Sveto pismo, otvarati često, meditirati nad Božjom riječju, i živjeti u praksi Božju riječ. Po tome se mi razlikujemo od, na primjer, franjevac, dominikanaca, isusovaca itd. Međutim, kroz tu meditaciju i kontemplaciju mi zapravo stječemo bogatstvo duha, kojim onda oplemenjujemo Crkvu kroz pastoral takve vrste – obavljanjem duhovnih vježbi, omogućavanjem da naši samostani budu otvo-

Gospi da zaštititi red u Europi kako ne bi propao. I te noći mu se ukazuje Blažena Djevica Marija, te mu daje škapular, smeđi dio odijela, i kaže: »Primi ovaj znak za tebe i karmelićane. Oni koji budu nosili ovo odijelo bit će izbačeni iz čistilišnih muka prve subote po svojoj smrti i ja ću biti zaštita redu.« I tako se red počeo širiti u Europi, ali je prešao iz pustinjačkoga u prosjačke redove, poput franjevac i dominikanaca.

Sada u Europi imamo jako raširen taj red, i evo mogu iznijeti sljedeću statistiku iz 1997. godine: u svijetu ima 497 karmelićanskih samostana, imamo 20 biskupa, imali smo i kardinala oca *Anastazija Balestrele*, torinskoga nadbiskupa, 2565 svećenika, 6 stalnih đakona, 131 klerika bogoslova sa svečanim zavjetima, 800 klerika bogoslova s privremenim zavjetima, 140 klerika novaka, 289 brata laika sa svečanim zavjetima, 37 braće laika s privremenim zavjetima, 9 braće laika novaka, što sve ukupno broji 4051 karmelićanin. Tu je još i 248 postulanata za kle-

reni za ljude, laike, redovnike, redovnice, svećenike, koji su željni tišine, razmatranja, poniranja u sebe, dakle njih voditi i učiti ih školi molitve i meditacije. A taj pastoralni rad, tipično župnički, ne primamo, osim u iznimnim slučajevima kada to moramo primiti radi našega opstanka i radi nekih potreba Crkve, gdje smo kao karmelićani potrebni. Ali, specifikum nam je unutarnji kontemplativni molitveni život.

HR: Kako onda izgleda jedan karmelićanski samostan?

Mi karmelićani ustajemo u pet sati ujutro. U pola 6 počinje služba riječi ili čitanja. Nakon toga je jutarnja pohvala, koja traje do 6,30. Od 6,30 do 7,30 je sat jutarnje meditacije. Potom se spremamo za konventualnu ili zajedničku misu koja je u 8 sati. Nakon mise slijedi zajutrak i u 9 sati počinje rad po zaduženju, kojega imamo u samostanu. Braća koja nisu svećenici rade svoje poslove u kuhinji, na porti, u vrtu, u knjižnici, u peglaonici, praonici, šivaonici, a rade i druge poslove. Braća svećenici također rade i manualne poslove, ali više in-

telektualne, i, naravno, obilazimo bolesni - ke koje imamo po cijelome gradu, na salašima i u bolnici. To je karmelićanima povjereno od prvoga dana našeg dolaska u Sombor. U 12,15 ponovno se sastajemo u koru na molitvi srednjega časa. Potom sli - jedi pobožnost marijanska i ispit savjesti. U 12,30 je zajednički objed u samostanskoj blagovaonici, koji je uvijek praćen molitvom, čitanjem Svetoga pisma i je - lom. Nakon objeda, negdje od 13 do 14 sa - ti imamo zajedničku rekreaciju u vrtu, a zi - mi u prostorijama. Od 14 do 15 sati je od - mor, počinak, mir, a u 15 sati slijedi rad do 17,30. Tada smo ponovno na meditaciji do 18,30, kada je večernja i povećerje do 19 sati. U 19 sati je zajednička večera u bla - govaoni, a nakon večere je zajednička re - kreacija sat vremena. U 21 sat redovnici se

tražio je mjesto gdje bi još jedan samostan utemeljio za redovnike svoje mlade semi - provincije. Njemu su ponudili karmelićan - sku crkvu u Somboru, kao i da pokraj nje sagradi samostan. I doista, otac Stjepan Sós dolazi u Sombor 1903. godine na iz - viđanje, u veljači 1904. u dogovoru s općinskim vlastima uspostavlja kontakt i gradski mu oci dozvoljavaju, uz dopušte - nje kalafkog nadbiskupa, da osnuje samo - stan ovdje. Dozvoljava mu se izgradnja sa - mostana uz uvjet, da u crkvi slavi Boga na tri jezika: hrvatskom, mađarskom i nje - mačkom. On je pristao na to i preuzeo na sebe osigurati svećenike.

U međuvremenu, u karmelu te mađarske semiprovincije postoji jedini Hrvat karme - lićanin, sada sluga Božji otac *Gerard To - mo Stantić* iz Đurđina, za kojega se vodi

povlače u ćelije i nastavlja se kanonska šutnja, mir, i tko hoće studirati ili čitati može, ili pak počinak, jer nas ujutro čeka da ustajemo i ponovno započinjemo dan. Takav ritam slijedimo svaki dan, godina - ma i godinama.

HR: I tako stotinu godina u Somboru. Kako su karmelićani dospjeli u Sombor?

Mnogi pomalo brkaju pojmove, vezujući ovaj jubilej s crkvom, govoreći kako je ovo stogodišnjica crkve. To je pogrešno. Crkva je daleko starija od samostana. Go - dine 1828. Somborci su odlučili graditi cr - kvu, ali tek 1859. udaren je kamen teme - ljac crkvi. Ona, međutim, ostaje dese - tljećima nedovršena, jer za njenu gradnju nije bilo sredstava. Konačno, 1902. godine crkva je završena i tada su postavljeni tor - njevi. Međutim, dvije godine crkva je sta - jala neiskorištena, nitko je nije htio uzeti, jer je bila vlažna, naime građena je na temeljima gdje je nekad bila bara, gdje su se patke kupale.

To je još uvijek vrijeme Austro-Ugarske Monarhije, gdje se iz austrijske provincije izdvaja mađarska semiprovincija, koja je imala dva samostana – jedan u Györu i je - dan u Budimpešti. Otac provincijal ta - dašnje semiprovincije otac *Stjepan Sós*

postupak proglašenja blaženim i svetim. I tako otac Stjepan Sós 1904. godine, 4. srp - nja, polaže kamen temeljac ovome samo - stanu. Tada počinje gradnja koja je trajala do 14. svibnja 1905. Dakle, za nepunih go - dinu dana izgradio se ovaj samostan i svečano 14. svibnja 1905. blagoslovljen je samostan i uspostavljena klauzura pod zaštitom sv. Josipa. Prvi redovnici koji su živjeli ovdje u samostanu jesu, uz vikar - nog poglavara oca Stjepana Sós provincij - jala, njegov zamjenik, sada sluga Božji otac Gerard Tomo Stantić za Hrvate, po - tom otac *Apolinar*, Nijemac podrijetlom, za njemački jezik, te dva brata časna, brat *Matija od sv. Alberta* i brat *Petar od sv. Jo - sipa*.

Te 1905. počinje regularni život karme - lićana u samostanu, a u jesen iste godine dobivaju tri nova bogoslova filozofije i ta - da se službeno otvara u ovome samostanu filozofsko-teološko učilište za mlade kar - melićanske bogoslove. Njihov je učitelj bio mladi, poletni i vrlo sposobni pater *Rajmund od sv. Martina*, koji je uz to bio i vrsni orguljaš, glazbenik.

HR: Spomenuli ste nekoliko poz - natih i velikih imena. Što su karmelićani ostavili kao trag u ovome gradu?

Tu su bili tihi, samozatajni redovnici. Ali, tako bogati duhom, da Sombor niti ne zna i ne pozna to njihovo duhovno bogatstvo koje su živjeli i ostavili ovdje. Prije svega, ovdje ističem još neke zaslužne karme - lićane. To su, recimo, otac *Benjamin Balázs*, koji je skupa s ocem Gerardom u onim teškim vremenima poslije Prvoga svjetskog rata, pa do Drugog svjetskog ra - ta nosio teret ove zajednice, kada su ostala samo njih dvojica svećenika, s desetero časne braće. Potom ističem velikoga čovjeka i muža oca *Ambrozija Bašića*, Somborca, koji je 1925., kada je prestalo raditi učilište filozofije i teologije ovdje, osnovao malo dječjačko karmelićansko sje - menište za đake ovoga podneblja Bačke i tada nastale nove države Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. U tom su sjemeništu boravili đaci hrvatske, mađarske i nje - mačke narodnosti, koji su ovdje stanovali i studirali, a u gradsku su gimnaziju išli u Somboru. Ovdje ističem i oca *Alberta Ga - lovića*, gradišćanskog Hrvata, koji je bio vrlo nadaren filozofsko-teološkim zna - njem i glazbom. Potom, Rumunja oca *Iva - na Petera Sebastiana*, koji je perfektno naučio hrvatski jezik i bio je zadnji student koji je završio filozofiju i teologiju u Som - boru. Osim toga, spomenut ću oca *Vilka Dorotića*, Somborca, također glazbenika orguljaša. Njemu je biskup *Lajčo Budano - vić* povjerio skrb za sve orgulje u Biskupi - ji, da obilazi župe i brine za instrumente.

Priprema za gradnju orgulja u ovoj crkvi u Somboru započela je davne 1905. godi - ne, a sama gradnja 1924. uz veliku potpo - ru dvojice velikih muževa karmelićana – oca *Ambrozija Bašića* i oca *Alberta Galo - vića*. Oni su poslije svete mise nedjeljom sa šeširima u rukama stajali pred crkvenim vratima i govorili: »Dajte nam darova za naše lipe orgulje pod zaštitom sv. Male Te - rezije.« I doista, 1924. orgulje su po - stavljene, imaju tri manuala, 43 registra, boju tona francusko-njemačku. Bile su u ono doba orgulje treće po redu po veličini i ljepoti i tadašnjoj državi, poslije orgulja u zagrebačkoj i dakovačkoj katedrali. Spo - menut ću još *Andelka Pašalića*, brata lai - ka, Somborca, kuhara, koji je studirao sli - kanje u tehnici ulje na platnu. Slikao je sli - ke velikih dimenzija, a na samostan po - sjeđuje 24 njegove slike. On je i darivao svoje slike, tako da neke obitelji u Somb - ru sigurno posjeduju njegove slike. Ističem i oca *Fridericha Gilicha*, Nijemca rod - om iz Filipova, koji je tu bio u sjemeništu, stu - dirao u Palestini i Rimu i koji se vratio ov - dje i za vrijeme Drugog svjetskog rata naj - više je s časnim bratom *Pavlom Horvatom* pretrpio i Drugi svjetski rat i sve što se do - gađalo u poraću. Ističem i brata Pavla Hor - vata, laika rod - om iz Baranje, koji dakle ni - je bio svećenik, bio je vrlo inteligentan, govorio je tri jezika – hrvatski, njemački i mađarski – bavio se poljoprivredom i bio je veliki ekonom, surađivao s poljopri - vrednim i veterinarskim fakultetom. Ističem dalje oca *Ivana Keradina*, koji je s bratom *Mirkom Pošom* 1958. otišao u Za - greb i od blaženog kardinala *Alojzija Ste -*

pinca dobio dozvolu da se u pavlinskom bivšem samostanu karmelićani nasele i to je prvi korak prijelaza karmelićana iz Sombora u Hrvatsku i osnutak samostana u Zagrebu.

Karmel se počeo razvijati u Somboru, da bismo danas imali Hrvatsku karmelsku provinciju sv. oca Josipa sa sjedištem u Zagrebu Remete i brojimo 48 redovnika svećenika i časne braće laika. Ističem i oca *Ladislava Markovića*, koji je bio veliki nasljedovatelj sluge Božjega oca Gerarda Tome Stantića u sakramentu dijeljenja svete ispovijedi. Bio je to čovjek koji je obavljao službu ispovjednika bolesnika po gradu i salašima.

Kad sumiramo, svi su ti ljudi ostavili ovdje pečat, intelektualni i duhovni, kroz meditaciju i molitvu. Naš je samostan bio stjecište mjesečnih susreta svećeničkih dekanata – somborsko-apatinskog i kulskog. Naš samostan i crkva je velika ispovjedaonica grada Sombora i okolice. Ovdje je uvijek svećenik na raspolaganju za ispovijed na hrvatskom, mađarskom i njemačkom jeziku.

Potom, križni put je tradicionalno ustanovljen u Somboru po slugi Božjem ocu Gerardu Tomi Stantiću i po čovjeku laiku Somborcu, kojega su zvali pučki bač *Blaža Bura Marinković*. U tim prvim godinama, dakle to je doba Austro-Ugarske Monarhije, službeni je naglasak na mađarskome jeziku, premda je pučanstvo u Somboru najvećim dijelom hrvatsko. Ali, bili su potisnuti i nisu mogli imati svoje funkcije u redovito vrijeme. Tada je otac Gerard, pišući u ljetopisu samostana i ukazujući vrlo oprezno, da ne bi povrijedio vjernike Mađare, osjetio potrebu za svoj hrvatski narod, pa je rekao ovako: »Dragi moji virnici, dođite u 2 sata nediljom popodne i obavljajte križni put do 3 sata, a u 3 sata ću ja vama održati pridiku stalešku do 4 sata i obaviti s vama večernju s izlaganjem presvetog sakramenta i litanijama.« I tako je to počelo. Crkva je bila dupkom puna Hrvata na tom križnom putu i do dana današnjega ta je tradicija ostala. I to je nešto što resi duhovnost ovoga grada.

Prema tome, tu se odvijao duhovni život koji je rastao kroz pastoralne potrebe grada Sombora i vjernika, a gajili su se i glazba, slikarstvo, rezbarstvo. Od krova do podruma, dakle od duhovne strane, do materijalne strane veliki pečat su karmelićani ostavili. Kada bismo prošli cijelom ovom kućom, hodnicima, vidjeli bismo kako tu govori povijest, kako govore ćelije. Tu postoje 33 ćelije za 33 redovnika, plus dvorane za predavanja i knjižnice.

HR: Koliko sada ima redovnika?

Ovaj je samostan uvijek bio kuća novicijata i imao je do 25 redovnika. Kad je počeo ovaj zadnji rat 1991. godine, novaci su morali napustiti ovaj samostan i prešli su najprije u Graz u Austriji, a potom u Krk u Hrvatskoj, gdje smo otvorili samostan, tako da smo ovdje ostali nas 12-orica. Na žalost, umrlo je 6, ostali smo nas šestorica. Ali, sada smo ponovno dobili pojačanje pa nas ima sedmorica, od toga 4 svećenika i 3

časna brata nesvećenika. Osim toga imamo s područja Bačke jednog bogoslova, brata *Zlatka Pletikosića* iz Sombora, zatim časnog brata *Josipa Alagu* iz Sombora na službi u Zagrebu, brata *Nikolu Kuruca*, rodom iz Sonte, ekonoma u Zagrebu i oca đakona *Endrea Nagya* iz Banata. Pokraj toga, Sombor je darovao Crkvi tri karmelićanke klauzurnog strogog karmela. To su sestra *Lidija Bakula*, sestra *Marta* i sestra *Ljilja*.

HR: Samostanska je knjižnica doista impozantna. Koliko knjiga ona sadrži i iz kojih su sve vreme-
na naslovi?

Ta je knjižnica doista impozantna, osobito ova stara. Knjižnica broji preko 17.000 svezaka. Karmelićani su čuvali izuzetno vrijedne, dragocjene knjige, koje su prenesene iz samostanske knjižnice u Győru u Mađarskoj. To je naš stari samostan iz 1600. godine. Od tih knjiga dospjelo je 1904. godine skupa s jezgrom današnje knjižnice nekoliko rariteta u somborski karmel. Knjižnicu su marljivo dopunjavali

dva velika mistika, sv. *Terezija Avilska* i sv. *Ivan od Križa*, koji obnavljaju karmelski red vraćajući ga na prvotnu strogost, prvotnog pravila sv. Alberta iz Jeruzalema iz 1212. godine. Dakle, vraća se na stegu, disciplinu, rad itd. Iz tog novog zanosa terezijansko-ivanovske obnove karmela izviru novi zamasi i poleti ovog molitvenog kontemplativnog života i studija duhovnosti, tako da na primjer na salamanskom sveučilištu borave glasoviti profesori karmelićani, koji obogaćuju teologiju duhovnosti i više se bave predmetom što nije poznato toliko u crkvi, dakle predmetom duhovnoga bogoslovlja.

Mi, koji vučemo korijenje iz te terezijansko-ivanovske obnove, živimo upravo taj duh kontinuirano od XVI. stoljeća na ovamo i ovih zadnjih 100 godina tako da omogućavamo ljudima, laicima, svećenicima, redovnicima, koji to žele, provesti ovdje dane duhovnih vježbi, duhovne sabranosti ili preko vikenda petak, subota nedjelja, ili na tjedan dana, ovisi kako se tko opredijeli, da pod vodstvom svećenika redovnika bu-

i njegovali karmelićani. Knjige su u knjižnici razdijeljene u 17 skupina, a obuhvaćaju: Sveto pismo, patrologiju, dogmatiku, filozofiju, liturgiku, propovjedničku literaturu, estetiku, karmelićansku duhovnost, stare i najnovije leksikone i enciklopedije, građansku povijest i crkvenu povijest, školske knjige, lijepu književnost, građansko pravo i crkveno pravo, moralku i pastoralku. Među knjigama ima i onih iz XVI. stoljeća, kao i novijih.

HR: Dojam je da bi u ovom samostanu boravak bio blagorodan. Može li tu doći tko sa strane, pod kojim uvjetima i na koliko vremena?

Ovdje smatram potrebnim istaknuti drugi dio povijesti našega reda koji se vezuje uz ovo Vaše pitanje. Poznato je da u doba renesanse napreduju duh, glazba, književnost, to je zlatno doba španjolske literature, doba otkrivanja Amerike. Ali to je i doba kada pada stil duhovnoga života u redovništvu. Tada, u XVI. stoljeću, rađaju se

de ovdje i obavlja duhovne vježbe i sabranosti, ili pak želi biti poučen u školi molitve po karmelićanskom načinu meditacije i kontemplacije. Mi to i radimo ovdje, osobito u koralizmenom vremenu, kada ljudi ne rade toliko po njivama, pa organiziramo ovdje vikende, neko bude i po tjedan dana. Prema tome, otvoreni smo za taj oblik života. Potom, otvoreni smo za ekumensko-dijaloški prinos karmela, time što razvijamo snažnu tradicionalnu kulturu ekumenizma sa Srpskom pravoslavnom crkvom i drugim povijesnim crkvama ovdje.

HR: Imaju li pristup i osobe ženskoga spola?

Za sada smo tako omogućili da ovaj samostan može ugostiti i osobe ženskoga spola, da i one mogu boraviti kod nas, jer taj dio samostana je izvan samostanske klauzure pa i one mogu participirati na duhovnosti i izgradnji svoga duhovnoga života na ovim prostorima.

Josip Z. Pekanović o održanoj sjednici Savjeta Republike Srbije za nacionalne manjine

Sudar bunjevačke i hrvatske opcije

Predsjednik Nacionalnog vijeća bunjevačke nacionalne manjine Nikola Babić iznio niz optužbi na račun DSHV-a i novog vodstva HNV-a * Odgovor predsjednika HNV-a nije izostao

Posljednja sjednica Savjeta Republike Srbije za nacionalne manjine, održana u utorak 12. srpnja u Beogradu, pod predsjedanjem premijera *Vojislava Koštunice*, bila je mjesto na kojemu su se prvi puta do sada u instituciji sustava suprotstavile tzv. bunjevačka i hrvatska opcija.

Naime, jedna od točaka dnevnoga reda bila je Informacija o problemima Nacionalnog vijeća bunjevačke nacionalne manjine, koju je delegirao i iznio predsjednik toga tijela *Nikola Babić*. Neposredno nakon što je sjednica završena njen je tijekom za Hrvatsku riječ prokomentirao predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Josip Z. Pekanović*.

»Bio je to sudar bunjevačke i hrvatske opcije«, rekao je Pekanović. »Nikola Babić je iznio kako u posljednje vrijeme Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i novo vodstvo HNV-a intenzivno otvaraju bunjevačko pitanje s tvrdnjama da su Bunjevci zapravo Hrvati, te da zbog toga oni, dakle Bunjevci, za sebe traže zaštitu od strane Srbije. On je posebno istaknuo govor predsjednika DSHV-a *Petra Kuntića* od 6. srpnja, prigodom obilježavanja 15. godišnjice stranke, rekavši, kako je Kuntić tada, navodno, optužio Vladu Srbije da pomaže asimilaciju Hrvata. Rekao je i da će zbog govora Petra Kuntića oni biti primorani zatražiti zaštitu sudskim putem. Svoje je

Pred vladom Srbije: Josip Z. Pekanović

primjedbe Nikola Babić premijeru Koštunici predao i u pismenoj formi, izražavajući nadu da će se Vlada Srbije očitovati o konačnom statusu Bunjevaca, jer, kako je rekao, Bunjevci ne mogu prihvatiti da ostanu bez matične države – Srbije. Požalio se i da je Bunjevačko nacionalno

vijeće tražilo da se u škole uvede bunjevački jezik, a da su se onda javile hrvatske institucije koje su to uspjele oboriti. Nazvao je to 'ofenzivom eminentnih hrvatskih dužnosnika protiv Bunjevaca', te je naglasio i ulogu Hrvatske riječi, koja o Bunjercima piše kao o bunjevačkim Hrvatima. Dodao je kako imaju problem i s, kako je rekao, našom Katoličkom crkvom, koja ih ne podupire, a posebno je istaknuo organizaciju Dužionice u Somboru, koju oni ove godine, kaže, izgleda neće uspjeti održati, jer se nisu uspjeli dogovoriti tko će i gdje misu održati.«

► Kako ste Vi na ove tvrdnje reagirali?

Na samome početku rekao sam da sam i ja Bunjevac, ali iznad svega Hrvat. Onda sam iznio povijesni tijek događaja, da veliki broj Bunjevaca i danas živi u okolnim državama – Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Mađarskoj – ali da nikome tamo ne pada na pamet tražiti odvajanje od hrvatskoga naroda. Podsjetio sam da su se Bunjevci nakon Drugoga svjetskog rata izjašnjavali kao Hrvati i nitko se zbog toga nije osjećao ugroženim, te da je tako bilo sve do 90-ih godina prošloga stoljeća, kada je to pitanje otvorio Miloševićev režim s ciljem da minimizira Hrvate. Zbog toga se i danas određeni broj Bunjevaca ne izjašnjavaju kao Hrvati, iz straha za egzistenciju. Rekao sam da su se o pitanju tzv. bunjevačkoga jezika izjasnile tri akademi-

Bunjevačke institucije uputile zahtjev Vladi Republike Srbije

Službeno definirati status Bunjevaca u zemlji

Više institucija koje nose predznak – bunjevački, uputilo je Vladi Republike Srbije zahtjev da se jasno i službeno odredi i pravno definira status ove zajednice u Republici Srbiji i Državnoj zajednici Srbiji i Crnoj Gori.

U tekstu tog zahtjeva stoji:

»Svjedoci smo beskrupuloznih napada i ugrožavanja svih ljudskih i manjinskih prava naše nacionalne zajednice. Napominjemo da se sve to događa u Republici Srbiji, a o čemu je u cjelosti upoznata Vlada Republike Srbije s nadležnim ministarstvima pravde i unutrašnjih poslova.«

U tekstu dalje stoji kako je vrhunac bio 6. srpnja, kada su u Subotici na proslavi godišnje skupštine Demokratskog saveza

Hrvata Vojvodine nazočili predsjednik Republike Srbije *Boris Tadić*, predsjednik Republike Hrvatske *Stjepan Mesić*, predsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine *Bojan Pajić*, predsjednik Općine Subotica *Géza Kucsera*, predsjednik Skupštine općine Subotica *Saša Vučinić*, te predsjednici koalicijskih partnera DSHV-a, SVM-a *József Kasza* i LSV-a *Nenad Čanak*.

»Predsjednik DSHV-a i aktualni zamjenik predsjednika Općine Subotica *Petar Kuntić* u svom obraćanju skupu, izvršio je krivično djelo iz članka 134. Krivičnog zakona SRJ – izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora ili netrpeljivosti. Tom prilikom optužio je nas Bunjevce i Republiku Srbiju da

vrši umjetnu podjelu Hrvata na Hrvate i Bunjevce, a u cilju asimilacije Hrvata u Bunjevce«, stoji u priopćenju Bunjevačkog nacionalnog vijeća.

Kako prenosi »Dnevnik« od 12. srpnja, ovaj zahtjev su podržali i potpisali Nacionalno vijeće bunjevačke nacionalne manjine, Bunjevački kulturni centar Bajmok, Bunjevačka stranka, Kulturno-umjetničko društvo »Bunjevka«, Bunjevačka matica, Udruženje građana »Bunjevačko kolo« iz Sombora, Bunjevački kulturni centar iz Subotice, Bunjevački kulturni centar iz Tavankuta, Kulturno-umjetničko društvo »Lemeš Švetožar Miletić« i Bunjevačka grana iz Čonoplje.

je – srpska, hrvatska i vojvođanska – i da nijedna od njih nije eksplicite dala za pravo bunjevačkoj opciji. Naglasio sam i da je očigledno kako sada Hrvati u Srbiji i Crnoj Gori imaju dva nacionalna vijeća, što je apsurdno. Ujedno sam ponudio Nacionalnom vijeću bunjevačke nacionalne manjine razgovor o integraciji naših nacionalnih vijeća i stranaka.

► Kako su ostali nazočni reagirali na ovakvu raspravu?

Premijer Koštunica je pozvao na smirivanje tenzija, te da se o ovome pitanju izjasne stručnjaci. Predložio je da posebno povjerenstvo za jednu od idućih sjednica pripremi detaljnije izvješće. Tajnik Savjeta *Petar Lađević* je rekao kako to nije moguće uraditi za prvu iduću sjednicu Savjeta, što bi moglo značiti da se to pitanje neće otvarati ove godine. Ja sam tako shvatio i premijerov prijedlog, dakle kao pokušaj da se moguće zaostravanje izbjegne, odnosno odloži.

► Kakav je Vaš ukupni dojam o toj raspravi?

Jasno je da Bunjevci nisu uspjeli dobiti niti jedan za njih pozitivan odgovor.

► Što je još bilo na dnevnome redu sjednice Savjeta?

Od tema, koje su za nas značajne, izdajem udžbenike iz matičnih država, budući da je za godinu dana produžena odluka da se ti udžbenici uvoze i rabe. Formirana je

komisija koja treba odobravati nove udžbenike koji će se u međuvremenu objavljivati, a na prijedlog premijera Koštunice i ja sam član te komisije. Rečeno je i kako je diobna bilanca Radio-televizije Srbije i RTV Novi Sad 70 posto urađena i da se očekuje njen konačni završetak, te da je put za rješavanje problema, koje predstavnici nacionalnih manjina u Vojvodini imaju s tom kućom, u vraćanju ingerencija nad RTV NS Vojvodini. Zaključeno je kako predstavnici Vlade Srbije moraju razgovarati s glavnim ravnateljem RTS-a *Aleksandrom Tijanićem* o problemima na RTV Novi Sad. Konstatirano je da je Izvršno vijeće AP Vojvodine dostavilo Vladi Srbije spisak predloženih članova za Programski

savjet RTV Novi Sad, među kojima su i predstavnici nacionalnih vijeća, te da će se i to pitanje uskoro riješiti. Ujedno je naglašeno kako će privatizacija elektronskih medija biti odgođena za godinu dana, a da će država pisane medije na manjinskim jezicima i dalje financijski podupirati.

► O kojim se još točkama razgovaralo?

Informirani smo da Vlada Srbije podržava osnivanje Učiteljskog fakulteta u Subotici, kao i da će ubuduće, prilikom posjeta državnih izaslanstava Srbije drugim državama, u tim izaslanstvima biti i predsjednici nacionalnih vijeća svaki puta, kada se bude išlo u matičnu državu konkretnog predstavnika manjine.

Z. P.

Nikola Babić, predsjednik Nacionalnog vijeća Bunjevaca, o sjednici Savjeta

Bunjevci su autohtoni narod ovih prostora

Za Hrvatsku riječ izjavu je dao i predsjednik Nacionalnog vijeća bunjevačke nacionalne manjine *Nikola Babić*:

»Ja sam na sjednici Savjeta Republike Srbije za nacionalne manjine rekao kako je srpska vlast optužena da radi isto što i Milošević, na umjetnom dijeljenju Hrvata na Hrvate, Bunjevce i Šokce, s ciljem da se asimiliraju Hrvati. Na toj smo sjednici čuli da srpska vlast to ne čini«, rekao je Nikola Babić. »Također sam rekao kako Bunjevci, svojim višestoljetnim postojanjem na ovom prostoru nisu vlasništvo određene republike ili naroda, već jasno određen etnikum i autohtoni narod ovih prostora.«

Na kraju izjave za Hrvatsku riječ Nikola Babić je naglasio kako je on osobno spreman i otvoren za svaku vrstu razgovora, te da mu niti najmanje nije stalo do nastavka javnog sporenja s HNV-om i DSHV-om.

Priopćenje DSHV-a

Asimilacija putem novoizmišljene nacije

Petar Kuntić

Reagirajući na prijetnje kaznom prijavom predsjedniku stranke *Petru Kuntiću*, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini uputio je priopćenje za javnost u kojem se navodi kako je predsjednik stranke u svom pozdravnom govoru nazočnima, te predsjednicima Republike Srbije i Republike Hrvatske, prigodom svečane proslave 15. obljetnice postojanja stranke, koja je održana prošloga tjedna u Subotici, iznio već dobro poznata stajališta DSHV-a o pokušaju stvaranja umjetne »bunjevačke nacije« u Srbiji kojima je cilj da se Hrvati »zastraše i podijele«. U priopćenju se kaže kako će stranka i ubuduće iznositi ova svoja stajališta javno te da će o »ovome obavijestiti i nadležne međunarodne institucije, jer je očigledno da se želi putem novoizmišljene nacije izvršiti asimilacija hrvatske nacionalne manjine u novu, 'bunjevačku naciju'«. DSHV ističe kako je svoja stajališta provjerio kod uglednih znanstvenih akademika, čija su znanstvena stajališta iznijeli u javnost i o tome obavijestili nadležne državne organe u Republici Srbiji i Vojvodini.

»Sa žaljenjem moramo konstatirati« na -

vodi se u priopćenju kojeg je potpisao potpredsjednik stranke *Martin Bačić*, »da se sada kao borci za bunjevačka prava pojavljuju osobe kojima u vlastitim radnim knjižicama, koje su sami popunjavali, piše da su po nacionalnosti Hrvati, dok danas govore potpunu povijesnu neistinu, da su ih na to prisilili komunisti, a kada su bili članovi te partije nisu iznijeli suprotna stajališta, što znači da su ovo odobravali. Pri tome želimo ukazati da su upravo oni koji se sada pojavljuju kao branitelji nove 'bunjevačke nacije' u pogledu stručnih kvalifikacija potpuno nekompetetne osobe u ovoj stvari. Cilj naše stranke je zaštita interesa Hrvata bunjevačkog roda i to će i u buduću činiti bez obzira na znanstveno potpuno neutemeljene suprotne tvrdnje da Bunjevci nisu Hrvati. Pri tome se nećemo osvrnuti na mišljenja pojedinih političkih karijerista, mišljenja ljudi izvan struke, nego samo na znanost, jer smatramo da ako su Bunjevci Hrvati u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Mađarskoj, onda su to i u Republici Srbiji«, zaključuje se u priopćenju.

J. D.

Održano natjecanje risara na Bikovu

Njegovanje tradicije u sklopu Dužijance

Ivan Gedović i Alojzija Bašić Palković iz Tavankuta proglašeni najboljim risarskim parom *

Prikazano košenje žita na staroj kosilici s konjskom zapregom, kao i način vršidbe žita na staroj vršalici *

Djeca su pokazala kako su se nekada igrale stare dječje igre na strnjiki

U okviru programa »Dužijance 2005.«, na Bikovu je 9. srpnja održana manifestacija »Takmičenje risara«. Nakon okupljanja risara na salašu veterinarara *Grge Tikvickog*, uslijedio je defile risara od salaša do njive, a zatim pletenje uža u okviru priprema za ko-

sidbu. Prije početka natjecanja risara, na njivi je svečano dočekan predsjednik Općine Subotica *Géza Kucsera*, nakon čega su i ostali gosti ove manifestacije stigli fijakerima na njivu, gdje su pozdravljeni pljescima okupljene publike.

Oko 8 sati uslijedio je tradicionalni risar -

ski »ručak« na balama slame. Jeo se kruh, slanina, »kiselna« koja je pravljena u zemljanim ćupovima, mljevena crvena paprika i luk, a i vodonoše su služili goste i posjetitelje »Takmičenja risara«.

Nakon risarkog »ručka«, dok su se sudionici pripremali za takmičenje, održano je

Natjecanje: ručno košenje žita kao u stara vremena

Žeteoci iz Bačkog Brega se pripremaju za kosidbu: Pletenje uža

revijalno, uvodno natjecanje risara, u kojem su sudjelovali Géza Kucsera, predsjednik Organizacijskog odbora »Dužijance 2005.« *Grgo Kujundžić*, direktor Agrobankne filijala Subotica *József Kasza* i potpredsjednik Skupštine Vukovarsko srijem-

ske županije *Marinko Beljo*. Nakon što je predsjednik sudijskog kolegija *Zvonimir Horvatski* proglasio neriješen ishod revijalnog dijela natjecanja risara, Géza Kucsera je zvonom oglosio početak natjecanja risara.

Pokraj toga što je publika mogla pratiti natjecanje risarskih parova, na njivi je prikazano košenje žita na staroj kosilici s konjskom zapregom, kao i način vršidbe žita na staroj vršalici. Glavni mašinar je bio *Stipan Romoda*, a zatim su na zado-

Sudionici natjecanja

Ove godine natjecali su se risarski parovi *Mirko Sudarević* i *Jelena Sudarević*, *Tibor Virag* i *Silvija Molnar* (Bikovo), *Marinko Kujundžić* i *Ruža Juhas*, *Bela Bošnjak* i *Tilka Jakovčević*, *Vinko Stantić* i *Rozalija Bajić* (Mala Bosna), *Davor Balažević* i *Joca Vuković* (Đurđin), *Ivan Gedović* i *Alojzija Bašić* (Palković (Tavankut), *Petar Tikvicki* i *Emera Poljaković* (Stari Žednik), *Imre Tot Kiralj* i *Ilonka Sente*, *Ileš Kiralj* i *Pani-ka Kiralj*, *Lacika Horvat* i *Marija Sente*, *Sloboda Ištván* i *Terez Gabrič* (Kelebija), a kao gosti natjecatelji na »Takmičenju risara« sudjelovali su *Matija Periškić* i *Ruža Radičev*, *Marko Lerić* i *Anica Kolar* (Bački Brijeg), *Đerđ Čordaš* i *Marija Čordaš*, *Atila Halaji* i *Gizela Halaji* (Mužlja). Izvan natjecateljske konkurencije na ovoj manifestaciji sudjelovali su i risarski parovi iz Sajana i Kecelja (Mađarska) i Županje (Hrvatska).

Gosti su na fijakerima dolazili na manifestaciju

voljstvo publike djeca pokazala kako su se nekada igrale stare dječje igre »kasalisice« i »erberečke« na strnjiki. U 12 sati uslijedilo je proglašenje pobjednika natjecanja. Prema odluci sudijskog kolegijuma koji su činili Zvonimir Horvatski, *Bela Ivković*, *Ivan Tikvicki*, *Stjepan Palenkić*, *Ljudevit Vujković Lamić*, *Josip Kopunović Legetin*, *Pavle Kujundžić*, *Karlo Kopilović*, *Mitar Papac* i *Sandra Lipozenčić*, za najbolje natjecatelje na ovogodišnjem natjecanju risara proglašeni su *Ivan Gedović* i *Alojzija Bašić Palković* iz Tavankuta. Drugo mjesto su osvojili *Marinko Kujundžić* i *Ruža Juhás* iz Male Bosne, a treće mjesto su osvojili *Petar Tikvicki* i *Emera Poljaković* iz Starog Žednika. Najboljim natjecateljima nagrade su uručili ministrica poljoprivrede i šumarstva Vlade Republike Srbije *Ivana Dulić Marković*, Géza Kucsera i dr. *Miroslav Malešević* iz Instituta za ratarstvo.

Nakon završenog natjecanja slijedila je svečana »užna« za risare i goste na salašu

obitelji Tikvicki na Bikovu, a navečer je kod domaćina risa *Ivana* i *Ivanke Matković* održana igranka, čime je uz glazbu i ples, u

veselom ozračju završeno ovogodišnje »Takmičenje risara«.

Z. Sarić

Ivan i Ivanka Matković, domaćini risa

Dobri domaćini i uspješna organizacija

Vlasnici žitnih njiva na kojima je održano natjecanje su *Stanko Kujundžić*, *Josip Rajčić* i *Antun Gabrić*, a domaćini risa su bili Ivan i Ivanka Matković. Još od 1968. godine u sklopu Dužijance

organizira se manifestacija pod nazivom »Takmičenje risara«, a i ove godine je natjecanje uspješno organizirano zahvaljujući Glavnom organizacijskom odboru »Dužijanca 2005.« koji čine predsjednik Grgo Kujundžić i potpredsjednici Grgo Tikvicki, *Jo-sip Horvat* i *Mirko Ostrogonac*. Organizator manifestacije »Dužijanca 2005.« je Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo«, a generalni pokrovitelj cijele manifestacije je Općina Subotica.

Domaćini, organizatori, gosti i sudionici na risarskom »ručku«

Vršidba kao nekad: na staroj vršalici

Organizatori natjecanja i domaćini svečane užne na svom salašu: Gabrijela i Grgo Tikvicki

Pobjednici natjecanja

Dužijanca u Starom Žedniku

U znaku desetogodišnjeg jubileja

Svečanosti povodom završetka žetve u Starom Žedniku od 1995. godine održavaju se u zajedničkoj organizaciji Crkve i Mjesne zajednice * Održan memorijalni koncert tamburaških orkestara posvećen Paji Matkoviću * U crkvi sv. Marka pjevao solista-tenor Marin Kopilović * Izložba fotografija sekcije veza * Ispred Doma kulture nastupile folklorne skupine HKC »Bunjevačko kolo« iz Starog Žednika i Subotice * Glavnu svetu misu zahvalnicu predvodio vlč. Andrija Anišić

Bandaš i bandašica dolaze u crkvu

U sklopu Dužijance: Sveta misa zahvalnica u crkvi sv. Marka u Starom Žedniku

Svečanosti povodom Dužijance u Starom Žedniku otpočele su 7. srpnja misom zahvalnicom u crkvi svetog Marka. Tijekom Trodnevlja, svete mise bile su duhovne pripreme za glavnu svetu misu zahvalnicu povodom završetka žetve koja je održana 10. srpnja.

Ovogodišnji program Dužijance u Starom Žedniku bio je ispunjen bogatim kulturno-umjetničkim sadržajima u znaku desetogodišnjeg jubileja, jer se svečanosti povodom završetka žetve u Starom Žedniku od 1995. godine održavaju u zajedničkoj organizaciji Crkve i Mjesne zajednice.

KONCERTI I IZLOŽBE: Prvoga dana svečanosti, u četvrtak 7. srpnja, navečer je u Domu kulture održan memorijalni koncert tamburaških orkestara posvećen *Paji Matkoviću*, žedničkom primašu koji je puno vremena posvijetio obučavanju mladih, uvodeći ih u svijet tamburaške glazbe. Na koncertu su nastupili tamburaški orkestri »Ravnica«, »Kerski biseri« i »Romans«.

Sljedeće večeri, 8. srpnja, otvorena je u Domu kulture izložba sekcije veza koja djeluje pri Mjesnoj zajednici, nakon čega je otvorena i izložba fotografija posvećena desetogodišnjem jubileju Dužijance. Prilikom otvorenja tih izložbi *Nevena Mlinko* je recitala stihove književnika *Ante Sekulića* koji je djetinjstvo i mladost proveo u Žedniku. Treće večeri, 9. srpnja, na programu je bio koncert soliste-tenora *Marina*

Konjanici i zaprege na ulicama Starog Žednika

Kopilovića, koji je održan u crkvi svetog Marka.

SVETA MISA ZAHVALNICA: Završni dan svečanosti povodom Dužijance, otpočeo je svečanim dolaskom bandaša *Franje Vojnića Hajduka* i bandašice *Dragice Radak* pred crkvu sv. Marka, kao i gostiju, konzula *Tihomira Šilovića* i konzulice *Mirele Lucić* iz Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, predsjednika Izvršnog odbora hrvatskog nacionalnog vijeća *Laze Vojnića Hajduka*, zamjenika predsjednika Općine Subotica i predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Petra Kuntića*, predsjednika i potpredsjednika Glavnog organizacijskog odbora »Dužijance 2005.« *Grge Kujundžića* i *Josipa Horvata* i predsjednika Mjesne zajednice Stari Žednik *Mirka Ostrogonca*. Nakon što je *Maja Poljaković* recitirala stihove Ante Sekulića, bandaš i bandašica su prošli kroz špalir mladih koji su bili obučeni u narodne nošnje bunjevačkih Hrvata, a vlč. *Andrija Anišić* ih je uveo u crkvu. Glavnu svetu misu zahvalnicu predvodio je vlč. *Andrija Anišić* uz asistenciju vlč. *Atile Želera*.

NASTUP FOLKLORNIH SKUPINA: U večernjem dijelu programa koji se odvijao ispred Doma kulture nastupile su folklorne skupine Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« iz Starog Žednika i Subotice, čiji je umjetnički voditelj *Davor Dulić*, a svirao je tamburaški orkestar Centra. Na početku programa starija dječja skupina iz Starog Žednika plesala je kolo »Rokoko«, a zatim se mlađa dječja skupina iz Starog Žednika predstavila s dječjim plesovima iz Slavonije, nakon čega je *Marija Sentai* recitirala pjesmu »Buza kalasz« na mađarskom jeziku. Uslijedio je nastup plesača iz Subotice koji su se predstavili s plesovima iz Zagorja i nastup starije skupine iz Starog Žednika koji su se predstavili s mađarskim plesovima, a kao gosti nastupili su članovi folklorne skupine HKPD »Đurđin« koji su plesali »divojačko« i »momačko kolo«, a zatim su se ponovo predstavili plesači iz Subotice s plesovima iz Banata. Program se nastavio zajedničkim nastupom mlađe i starije skupine iz Starog Žednika, pjesma ma i plesom iz Međimurja, nakon čega je *Mirko Ostrogonac* pozdravio bandaša i bandašicu, publiku i sudionike programa.

Na koncu večernjeg dijela programa folklorna skupina iz Subotice plesala je »momačko kolo«, nakon čega su bandaš i bandašica otvorili »bandašicino kolo«, čime je otpočela igranka na kojoj je svirao tamburaški orkestar »Ravnica«.

Z. Sarić

I najmlađi su sudjelovali na svečanosti

Pozdrav bandašu i bandašici, sudionicima i publici: Mirko Ostrogonac

Pred Domom kulture: Nastupile su folklorne skupine

V I J E S T I

Duško Guslov – općinski menadžer

Za općinskog menadžera u Subotici imenovan je *Duško Guslov*. Ovu odluku donio je predsjednik općine *Géza Kucsera*, a sklopljeni ugovor stupa na snagu 1. kolovoza. Duško Guslov rođen je 1949. godine, bio je zaposlen u »Zorki« i »Azotari«, a do sada je obavljao i poslove pomoćnika direktora Zavoda za urbanizam i izgradnju. Bio je i direktor Fonda za izgradnju općine Subotica. Po zanimanju je diplomirani inženjer metalurgije, govori engleski i njemački jezik

O poboljšanju socijalne zaštite

UEdinburghu, Škotskoj, od 4. do 6. srpnja održana je »13. konferencija europske socijalne mreže« (www.socialeurope.com) na kojoj je SiCG bila posebno pozdravljena kao sudionik koji prvi puta sudjeluje na konferenciji i koji je, pored Slovenije, jedini predstavnik s područja zemalja bivše Jugoslavije.

U izaslanstvu SiCG bili su: pokrajinski tajnik za socijalnu i zdravstvenu zaštitu *dr. Miloš Lučić*, pomoćnik tajnika *Boris Kopilović*, zamjenik predsjednika Općine Subotica *Dragan Trklja*, član subotičkog općinskog vijeća zadužen za socijalnu zaštitu *Aleksandar Kerekeš*, te ravnatelj subotičkog Gerontološkog centra *Nenad Ivanišević*.

Konferencija je održana u suradnji s Velikom Britanijom kao predsjedavajućom Europske unije. Na konferenciji je sudjelovalo preko 300 sudionika iz većine zemalja Europe. Razmjenjena su dosadašnja iskustva iz oblasti socijalne zaštite i dani su mogući pravci tj. putevi kojima bi trebalo poboljšati i unaprediti postojeći stupanj socijalne zaštite.

Na završnoj debati *dr. Miloš Lučić* izložio je stanje stupnja socijalne zaštite u SiCG i moguće korake ka poboljšanju istog.

Zadržati rod ovogodišnje pšenice

Uprostorijama subotičke lokalne samouprave 8. srpnja održan je radni sastanak nedavno osnovanog Foruma agrarnih udruženja Sjevno-bačkog okruga. Na sastanku su donijeti zaključci da svaki proizvođač koji je u mogućnosti rod ovogodišnje pšenice zadrži kod sebe, za tim Forum traži od privatnih

otkupljivača pšenice i mlinsko-pekarske industrije da omoguće poljoprivrednim proizvođačima koji to žele skladištenje pšenice, a usuglašeno je i da Forum ne podržava isplatu pšenice jednim dijelom u mineralnom gnojivu već traži od otkupljivača da cjelokupan iznos isplati u novcu, po interventnoj europskoj cijeni od 0,11 eura u roku od 15 dana nakon predaje pšenice. Zaključili su i kako Vlada Srbije mora sudjelovati u reguliranju tržišta poljoprivrednih proizvoda.

Zamjena toplinskog voda

Ovih dana Subotica je uveliko raskopana, jer su, usporedo s polaganjem telefonskih i plinskih instalacija, u tijeku i radovi »Toplane« na zamjeni magistralnog toplinskog voda od nadvoznjaka na E-5 putu do Sinagoge. »Toplana« će u obnovu vodova uložiti oko 70 milijuna dinara, oni će imati signalne kablove za slučaj curenja, a njihova trajnost se predviđa za sljedećih pedeset godina. Ovo je prva faza zamjene mreže, koja treba biti okončana do 1. listopada.

Mjera upozorenja sutkinji Olgi Vujkov

Vrhovni sud Srbije izrekao je mjeru upozorenja bivšoj predsjednici Općinskog suda u Subotici *Olgi Vujkov* zbog nesavjesnog postupanja. Mjera upozorenja bit će upisana u osobni list sutkinje Olge Vujkov. Mjera upozorenja izrečena je, kako se ističe u odluci Vrhovnog suda, pošto je Olga Vujkov propustila uspostaviti pravilan i pravodoban rad suda. Prema pregledu predmeta Općinskog suda u Subotici ustanovljeno je da u 46 kaznenih predmeta nisu poštovani propisani rokovi pri zakazivanju glavnog pretresa, odnosno pri pisanju odluke.

Manjak novoupisanih studenata

Građevinski fakultet u Subotici već dulje vremena ima problema s upisom, odnosno s nedostatkom zanimanja potencijalnih studenata. Primjerice, ove godine nakon prvog upisnog roka, na Građevinskom fakultetu u Subotici ostalo je sto slobodnih mjesta na proračunskom, i još toliko na vlastitom financiranju. Mjesta

ima na svim smjerovima, a drugi upisni rok predviđen je za početak rujna. Ovo je, među ostalim, bila tema posjeta pokrajinskog tajnika za obrazovanje i kulturu *Zoltána Bunyika* u utorak, 12. srpnja. Bunyik i dekan Građevinskog fakulteta *prof. dr. Aleksandar Prokić* dogovorili su se da će i fakultet i pokrajina poduzeti mjere da se popune slobodna mjesta. Bunyik je također najavio da će Pokrajina iz rezervnih proračunskih sredstava financirati kupnju dva servera za računarski sustav Građevinskog fakulteta, u visini od 500 tisuća dinara. Pokrajina će razmotriti i mogućnost sudjelovanja u popravku fakultetske zgrade u školskoj 2006./2007. godini.

Sjednica Skupštine Općine Subotica

Osnovana dva nova javna poduzeća

Prošloga petka, 8. srpnja, Skupština Općine Subotica na svojoj trinaestoj sjednici dala je suglasnost na odluku Upravnog odbora Javnog poduzeća »Zavod za urbanizam, izgradnju i uređivanje Općine Subotica« kojom se pristupa statusnoj promjeni ovoga poduzeća tako što se ono dijeli na dva dijela, uz osnivanje novih poduzeća. Statusna promjena vrši se s 1. kolovozom 2005. godine, čime prestaje mandat tijelima Zavoda za urbanizam – ravnatelju i članovima Upravnog i Nadzornog odbora. Istodobno Skupština je donijela i odluku kojom prestaje rad »Fonda za izgradnju Općine Subotica« te je usvojila odluke o osnivanju javnih poduzeća – »Zavoda za urbanizam Općine Subotica« i »Direkcije za izgradnju Općine Subotica«, a za njihove ravnatelje, na prijedlog predsjednika Općine, postavila *Kristijana Bartuša*, građevinskog inženjera, te *Dragana Trklju*, pravnika, dosadašnjeg zamjenika predsjednika Općine.

NOVA ORGANIZACIJA: Kako je predlagatelj obrazložio, statusnoj promjeni se

Vijećnici podržali reorganizaciju Zavoda za urbanizam

va. Cilj osnivanja dva nova poduzeća je da se jasno definiranim poslovima i odgovornostima dva nova poduzeća omogući efikasno funkcioniranje u ovoj oblasti, kao i

Programima izgradnje i uređenja Općine Subotica koje donosi Skupština Općine i prema njenim odlukama će izrađivati i voditi investicijske programe kao i kapitalne investicije. Direkciji se ustupaju na korišćenje baze prostornih i geografskih podataka o zemljištu i građenim objektima koje će koristiti također i Zavod za urbanizam.

Skupština je usvojila i odluku kojom se utvrđuju privremena pravila građenja (do donošenja Generalnog plana) za MZ »Kertvaroš« i »Novi Grad« kojom se u zoni individualnog stanovanja osigurava očuvanje prepoznatljive urbane cjeline i uobičajeni način izgradnje u ovim mjesnim zajednicama, te je tako utvrđena najviša dozvoljena visina – prizemlje plus jedan kat, plus potkrovlje. Vijećnici su, između ostalog usvojili i ponudeni Program aktivnosti Javnog poduzeća »Palić-Ludaš« iz oblasti turizma za 2005. godinu.

J. Dulić

Teška neravnopravnost

Točka dnevnog reda, kojom je Skupština dala suglasnost na Program rada i financijskog poslovanja JP Radio Subotica, izazvala je dužu raspravu, prije svega stoga što su vijećnici Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini smatrali neprihvatljivim raspored programa prema kojem se godišnje emitira 8030 sati programa na srpskom jeziku, 8760 sati na mađarskom jeziku i 730 sati na hrvatskome jeziku. »Ako je netko dobio 700 sati, a netko 8000 – onda znači da će razmjerno toliko i trošiti sredstva, a kako Radio Suboticu financiraju svi građani Subotice, građani se ovime dovode u neravnopravan položaj«, obrazložio je *Martin Bačić* razlog zašto DSHV neće podržati ovaj program, dok je *Franjo Vujkov* kazao kako »postoji teška neravnopravnost u odnosu na hrvatski program, koja se vuče godinama, te se založio za to da se programska shema doradi i iznađe odgovor kada će i ova redakcija dobiti svoju frekvenciju i tako doći u ravnopravan položaj s druge dvije redakcije«. Skupština je, nakon rasprave, bez vijećnika DSHV-a i LSV-a izglasovala suglasnost na program.

pristupilo, jer dosadašnji princip organizacije vršenja poslova iz oblasti prostornog i urbanističkog planiranja, poslova vezanih za pripremu programa uređivanja i staranja o zaštiti i racionalnom korištenju građevinskog zemljišta, održavanja i izgradnje komunalnih dobara od općeg interesa, održavanja, rekonstrukcije i izgradnje lokalnih cesta i staranja o poslovnom i stambenom fondu, nije davao zadovoljavajuće rezultate u pogledu efikasnosti kao i u pogledu kontrole korištenja proračunskih sredstava –

mogućnost vršenja nadzora od strane Općine, obrazložio je predlagatelj.

Prema novoj organizaciji Zavod za urbanizam vršit će poslove vezane za prostorno i urbanističko planiranje, temeljem ugovora s Direkcijom za izgradnju, drugog novog osnovanog poduzeća, koje je mjerodavno za poslove vezane za korištenje građevinskog zemljišta, održavanje i izgradnju komunalnih dobara od općeg interesa, održavanje i izgradnju lokalnih putova i ulica, i staranje o stambenom i poslovnom fondu. Ove poslove Direkcija će vršiti u skladu s

Plato dr. Zoran Đinđić

Skupština je na prijedlog vijećničkih skupina – DS, DSHV, G17 Plus i SVM, usvojila i prijedlog o postavljanju biste *dr. Zoranu Đinđiću*, uz uređivanje platoa, koji će nositi njegovo ime, u Ulici Vladimira Nazora na prostoru kod »Male fontane«.

Kanuima preko granice

Iz Baje do Bezdana i nazad

Preko 20 sati veslanja po suncu nije omelo sudionike da na simboličan način povežu Gornje Podunavlje.

GORNJE PODUNAVLJE – Omladinsko društvo za zaštitu prirode »BITE« iz Baje i Ekološki pokret »Plavi Dunav« iz Apatina su ove godine bili glavni organizatori obilježavanja drugih po redu Dana Dunava. Centralna događanja odvijala su se na teritoriju specijalnog rezervata prirode Gornje Podunavlje – našeg najznačajnijeg i biljnim i životinjskim vrstama najbogatijeg poplavnog područja.

Na inicijativu ekološkog pokreta »Plavi Dunav« u suradnji s Javnim poduzećem »Vojvodinašume« u Somboru je organizirana izložba fotografija prirode Gornjeg Podunavlja *Szilárda Kovácsa* i projekcija kratkometražnih filmova »Dunavom kroz Vojvodinu« *Nenada Mikalačkog* i »Gornje Podunavlje« *Srđana Đuranovića*.

Kanuima Dunavom iz Baje do Bezdana, zatim natrag Bajskim

Priprema kanua za polazak

Završetak veslanja

kanalom do Baje – granicu je, prvi puta ovim vodenim tokom poslije II. svjetskog rata, prešlo 26 sudionika iz Hrvatske, Mađarske i Srbije i Crne Gore. Preko 20 sati veslanja po suncu nije omelo sudionike da na simboličan način povežu Gornje Podunavlje.

Partnerska organizacija u realizaciji ovog projekta bila je i Udruga »Propeler« iz Bačkog Monoštora, koju su predstavljala 4 sudionika. Vodeći se dobrom i kvalitetnom dosadašnjom suradnjom u »Propeleru« najavljuju prezentaciju kratkometražnih filmova o Gornjem Podunavlju i u Bačkom Monošturu.

A. Forgić

Na Miholjačkom sijelu

Šokački svatovi

DONJI MIHOLJAC – U organizaciji KUD-a »Matija Gubec« i Centra za kulturu u Donjem Miholjcu je od 7. do 10. srpnja održana tradicionalna smotra izvornog slavonskog folklora XXXI. miholjačko sijelo, na kojoj su, uz kulturno-umjetnička društva iz Slavonije, sudjelovali i KUD-ovi iz ostalih krajeva Hrvatske, kao i iz inozemstva. U nedjelju, 10. srpnja, na smotri je sudjelovalo i HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega, koje je, kroz svečani mimohod ulicama grada, pokazalo svoje šokačke narodne nošnje, a od Miholjčana su ispraćeni burnim pljeskom. Nakon mimohoda KUD-ovi su nastupali na montažnoj pozornici u parku, a Berešci su se predstavili običajima šokačkih svatova. Toga dana su pokraj njih nastupila i društva iz – Donjeg Miholjca, Čakovca, Antunovca, Svinjarevaca, Žabljaka-Usove, Podvinja, Kloštara Podvinjskog, Slunja, Grabarja, Nedelišća, Karlovca, Trnjana i Svetog Jurja. Za humoristični dio programa su se pobrinuli popularni did *Tunja* i *Roka* iz Otoka.

Z. G.

Kiša žetvu odgodila cijene se još čekaju

Prošle subote u Baji – 10. smotra u kuhanju fiš-paprikaša

Čarolija okusa, mirisa i boja

Skuhano je više od 2500 kotlića fiša koje je kušalo oko 40.000 posjetitelja

BAJA (MAĐARSKA) – Protekloga je vikenda u Baji održana 10. jubilara Međunarodna smotra u kuhanju fiš-paprikaša, najpoznatiji susret ove vrste u Europi. Naime, Baja je svjetski poznata po pripremanju ovog ribljeg specijaliteta, a u proteklih je 9 godina ovdje nastupilo više od 20 tisuća sudionika-kuhara. Samo je ove godine na prostranom gradskom trgu, okolnim ulicama i uz Dunav, skuhan više od 2500 kotlića ukusnoga fiša, a specijalitete je kušalo više od 40.000 posjetitelja iz raznih krajeva svijeta.

DUNAV-RIBA-LJUDI: »Baja, stari mađarski grad na Dunavu, broji danas 33.000 stanovnika i ima nešto više od 2000 Hrvata. Uvijek je prenapučen druge subote u srpnju, a razlog je upravo Smotra fiš-paprikaša«, kaže nam *Josip Kling*, član gradskog poglavarstva zadužen za obrazovanje, sport, kulturu i turizam.

»Prema nekim našim pokazateljima ima nas danas između 40 i 50 tisuća, to su posjetitelji iz čitave Mađarske, ali i iz susjednih zemalja – Austrije, Slovenije, Njemačke, Češke, Slovačke, Rumunjske, Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, pa i iz svijeta, jer i kuhari fiša nam dolaze iz

tih zemalja. A sve je počelo prije 9 godina, kada smo obilježavali 300. godišnjicu proglašenja Baje slobodnim kraljevskim gradom i kada nam je želja bila da takva jedna manifestacija postane brand našega grada, nešto vrlo prepoznatljivo. A Dunav to svakako jest, riba to svakako jest, pa i riblji specijalitet, ljuti, mađarski, po čemu smo i poznati diljem svijeta. Željeli smo da tada bude 300 kuhara i 300 kotlića, a već se te prve godine okupilo 450, pa sljedeće 650, pa sljedeće tisuću, a posljednjih godina dolazi od 2 do 3 tisuće kuhara, jer više i ne bi moglo stati. Jednostavno, nemamo više gdje staviti nogice za kotlić. Imamo i čitav niz propratnih manifestacija, smotru folklornih i pjevačkih skupina, skupine mađarske narodne glazbe, smotru rok-grupa, gdje se okupi na desetine tisuća mladih, predstavljamo stare obrte, a ove je godine skup uvećao aero-miting.

Također, imamo mnogo naših sugrađana diljem svijeta i uspjeli smo ih animirati da u Baju dođu druge subote u srpnju, pa tako danas imamo goste iz Australije, Sjeverne i Južne Amerike, Kanade i gotovo svih europskih država. Ova je manifestacija zaživjela i nadam se da će trajati. Što se iduće godine tiče, mi već bukvalno od

sutra planiramo što i kako dalje, i kako da 11. festival ribljeg paprikaša bude još uspješniji, još veličajniji. Vjerujte mi, već danas imamo najavu najmanje tisuću sudionika da će doći i dogodine, a isto tako i mnogih sponzora i pokrovitelja, s kojima već sklapamo ugovore na 4 i 5 godina, jer naša je manifestacija nadrasla sebe«, kaže Kling.

HRVATI SE VRAĆAJU U BAJU: »Baja je nekada bila mjesto s većinskim hrvatskim življem i u 17. stoljeću prisega u Gradskoj vijećnici polagala na hrvatskom jeziku. Hrvati su se ove subote ponovno vratili u Baju, istina turistički, i oni diljem Mađarske, gdje ih još ima oko 90 tisuća, ali i mi diljem Hrvatske, jer samo iz Osijeka bilo je nekoliko autobusa, a bile su to i ekipe iz – Velike Kopanice, Iloka, Vukovara, Darde, Batine. Ekipe iz Osijeka i Baranje, i ekipe iz – Subotice, Sombora, Kikinde, Sonte, Monoštor, Berega mi i ne smatramo gostima«, kaže Josip Kling, i dodaje: »Oni su tu naši domaći, jer gotovo svi su ovdje 7-8 godina.«

»Dolazimo ovdje već osmu godinu zaredom«, kaže *Damir Macanić*, ravnatelj Turističke zajednice grada Osijeka. »Tu su naši najbolji natjecatelji koji su dolazak zavrijedili na našim natjecanjima u kuhanju fiša, tu je zatim Klub prijatelja fiš-paprikaša iz Osijeka, predstavnici »Nepkora« iz mađarske Retfale i ekipa Radio Osijeka. Ovo je veličanstvena manifestacija i mi smo pozvali naše domaćine da nam uzvrate posjet, pozvali smo ih na 10. međunarodno natjecanje u kuhanju fiša u Osijeku, u listopadu ove godine.«

Klub izviđača »Javor« iz Osijeka, koji ima i svoju gastro-manifestaciju, doveo je u Baju stotinjak svojih članova i simpatizera, a predsjednica *Jadranka Kokolari* i načelnica *Sabina Obranić* obećale su da dogodine u Baju dovode i svoju kuharsku ekipu.

Fantastično, jedinstveno, neponovljivo – bili su jednoglasni naši sugovornici. Jednostavno, treba doći u Baju i uživati, doživjeti svu tu ljepotu ugođaja i čaroliju boja, okusa i mirisa, uživati u ribljim specijalitetima i bijelom mađarskom vinu. I čardašu, naravno!

Slavko Žebić

Dan oglednih polja u organskoj proizvodnji

Biofarma kao izazov

Na farmi Zvonimira Vajhanda

LJUTOVO-TAVANKUT: Udruženje za organsku hranu TERRA'S organiziralo je 5. srpnja »Dan oglednih polja u organskoj proizvodnji« u Ljutovu i u Tavankutu. Ova manifestacija se održava već petu godinu u okviru Pakta za stabilnost jugoistočne Europe s ciljem promocije organske proizvodnje i svih njenih prednosti u odnosu na konvencionalnu. Nazočnost velikog broja proizvođača, prerađivača, predstavnika znanstvenih institucija, lokalne i pokrajinske vlasti, kao i medija iz naše zemlje, ali i BiH, Hrvatske i Mađarske, dokazuje da je organska proizvodnja dobar izbor za sve koji podržavaju zdrav način života i vode računa o zaštiti životne sredine, kažu organizatori.

Zamjenik pokrajinskog tajnika za poljoprivredu *Saša Dragin* kazao je, da su aktivnosti Udruženja TERRA'S najbolji način za promociju poljoprivrede i da će u tom smjeru puno značiti i osnivanje savjetodavne službe koju će financirati Pokrajinsko tajništvo za poljoprivredu, te je istaknuo, kako je jedini način za našu zemlju da nađe svoje mjesto na tržištu EU kroz pronalaženje strateških proizvoda, s kojima može biti konkurentna i izvan naših granica.

ORGANSKA PROIZVODNJA: Program je predvidio obilazak »Biofarme Mamužić« iz Ljutova i oglednih parcela koje je TERRA'S uspostavio uz međunarodnu podršku iz Nizozemske i Italije. Vlasnik

Josip Mamužić je farmu uključio u organsku proizvodnju prije četiri godine. Na 20 hektara uzgaja žitarice, uljarice, povrće, vinograd, a ima i svoj stočni fond. »Počeo sam s jednim hektarom i vidjevši dobre rezultate, postupno sam i druge površine privodio organskoj proizvodnji. Od prošle godine zaokružio sam cjelokupan proces primjene organskih principa. Nabavio sam i mlin za mljevenje žitarica, te proizvodim integralno brašno od pšenice, ovsa i raži. Ovi poluproizvodi se jednim dijelom plasiraju direktno na tržište potrošačima, a od ostalog se prave razni pekarski proizvodi« objašnjava Mamužić.

S Biofarme »Mamužić« je izvezeno 1.200 kilograma certificirane začinske paprike i to u Mađarsku koja je poznata kao zemlja paprike. »Razmišlja se i o instaliranju sušare za povrće« kaže dr. *Tereza Horvat Skenderović*, predsjednica TERRA'S-a, objašnjavajući, kako je, između ostalog, uloga udruge omogućiti svojim članovima susrete poput ovih, kada se polaznici škole direktno na terenu upoznaju s načinom organske proizvodnje. Tako je upriličen i obilazak farme *Zvonimira Vajhanda* iz Gornjeg Tavankuta koja je u prijelaznom periodu.

Na oglednoj parceli

»Za mene je u ovo neka vrsta izazova. Svjestan sam da od starog načina proizvodnje ne mogu preživjeti. S obzirom da se u Europi sve više primjenjuje organska proizvodnja, smatram da će i kod nas biti traženi ovi proizvodi«, kaže Vajhand, koji na svom imanju, pokraj ratarskih kultura gaji i goveda, čije se meso, uz ishranu organski proizvedenom hranom, također, tretira kao zdrava hrana. Silaža, koju priprema za tov stoke, od mesa golosjemene tikve, samljevenih klipova kukuruza i lucernog sijena, je vrlo ukusna, lijepo miriše i stoka je rado jede.

Josip Mamužić

TRI OGLEDNE PARCELE: Ogledne parcele su postavljene na tri lokacije. Na prvoj, površine 5 hektara, zasijana je pšenica sorte »Pjesma«, a cilj je praćenje efekata suzbijanja višegodišnjih korova (divlji sirak i dr.) trojarenjem, iščešljavanjem korova iz usjeva pšenice, te načinom podizanja i utjecajem cvjetnoga pojasa. Drugi ogled je na parceli pod lucernom na površini od 1ha. Prošle godine postavljen je ogled ječma i ovsu s podsjetvom. Lucerna iz podsjetve se nakon žetve ječma i ovsu razvijala i nakon prve kosidbe prinos je bio oko 1500 kg lucernog sijena. Treća ogledna parcela je pod industrijskom paprikom, gdje se ispituje utjecaj različitih kombinacija gnojiva na prinos, ocjenjivanje kvalitete ploda i prisustva bolesti od štetočina.

»Znanstvene institucije se kod nas još uvijek ne bave eksperimentima u organskoj poljoprivredi i iz tog razloga su ogledna polja koja realizira TERRA'S još značajnija«, riječi su dipl. inž. *Bede Kalmana*, čije je mišljenje »da su biofarme budućnost sela i salaša, gdje posebno mladi vide svoju budućnost u organskoj poljoprivredi, ali da je u cilju njegove još veće revitalizacije neophodno i uvođenje odgovarajućih stimulativnih mjera«.

J. D.

Osnovana mreža multietničkih gradova jugoistočne Europe

Trokuti suradnje

ZAGREB – Mreža multietničkih gradova jugoistočne Europe, koja okuplja oko 60 gradova i općina regije, osnovana je prošloga tjedna u Zagrebu. Cilj ove nevladine organizacije je unapređenje lokalne demokracije, međunarodnih odnosa, zaštite ljudskih i manjinskih prava i sloboda te prekogranična suradnja gradova na prostoru bivše Jugoslavije i jugoistoka Europe. Osnivanje mreže su potaknuli članovi Igmanske inicijative, asocijacije 140 nevladinih organizacija, koje rade na pomirenju i poticanju suradnje između država nastalih raspadom nekadašnje Jugoslavije i šire regije.

Osnivačke dokumente mreže potpisali su u Ilirskoj dvorani na zagrebačkom Goranjem gradu gradonačelnici i predstavnici lokalnih vlasti iz svih zemalja bivše Jugoslavije, Albanije, Bugarske, Grčke, Mađarske i Rumunjske.

Potporu djelovanju ove asocijacije dali su visoki predstavnici hrvatske države, Pakta o stabilnosti Vijeća Europe i Organizacije za europsku sigurnost i suradnju. Sjednici su bili nazočni predstavnici gradova s multietničkim karakterom s teritorija jugoistočne Europe, ali i visoki dužnosnici poput predsjednika Republike Hrvatske *Stjepana Mesića*, *Erharda Buseka* iz Pakta za stabilnost jugoistočne Euro-

pe, *Gorana Svilanovića*, predsjedajućeg WT I – Pakta za stabilnost jugoistočne Europe i gradonačelnika Zagreba *Milana Bandića*.

Predstavnici šezdeset gradova i općina iz osam zemalja regije za prvog su predsjednika mreže izabrali predsjednika Europskog pokreta Srbija *Živorada Kovačevića*.

Ne radi se samo o još jednom projektu, kazao je za Radio Slobodna Europa *Kovačević*:

»To nije projekt koji je izmišljen i predložen nekome, nego nataloženo iskustvo u okviru Igmanske inicijative koja je stalno stimulirala tu suradnju između gradova, međutim, to se proširilo preko okvira takozvanog dejtonskog trougla, što će reći Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije i Crne Gore, čak na osam zemalja. Počelo je vrlo skromno. Sada je to jedno šezdesetak gradova, koji su formirali trokute ili krugove suradnje u raznim oblastima.«

Ti trokuti ili krugovi su: Osijek-Tuzla-Novi Sad, Srebrenica-Bajina Bašta, Mostar-Split-Kotor, Trebinje-Dubrovnik-Herceg Novi, Preševo-Kumanovo-Gnjilane, Kosovska Mitrovica, Sjenica-Novi Pazar-Prijepolje-Pljevlja, Zagreb-Beograd-Sarajevo.

J. D.

Deseti međunarodni seminar za svećenike

Euharistija i Marija

MEĐUGORJE – Od 4. do 9. srpnja u svetištu Kraljice Mira u Međugorju održan je Deseti međunarodni seminar za svećenike. Tema je bila: Euharistija i Marija – Što god vam rekne, učinite! Na seminar se prijavilo i sudjelovalo 380 svećenika iz cijelog svijeta, a iz Subotičke biskupije je bio vlč. *Davor Kovačević* iz Bačkog Brega. Predavač je bio fra *Zvijezdan Linić* koji je studirao u Samoboru, Zagrebu, Parizu i Innsbrucku, gdje je godine 1970. postigao doktorat iz teologije-specijalnost liturgija. Kao svećenik djeluje među hrvatskim radnicima u Innsbrucku i u Parizu, te na Trsatu, u Karlovcu, Novom Sadu, Osijeku i u Zagrebu. U petak, 8. srpnja, ujutro u 6 sati, Križni put na brdu Križevcu predvodio je fra *Jozo Zovko*, koji je svećenike upoznao o poviješću velikog betonskog križa na vrhu brda i o životu fra Slavka Barbarića, koji je ovaj svijet na pustio na Križevcu, podno velikog križa. Poslije podne je fra Jozo predvodio molitvu i razmatranje, a ovaj susret, čiji je voditelj bio fra *Ljubo Kurtović*, završio je u subotu, 9. srpnja, svetom misom u 12 sati.

U svetištu Kraljice mira

Z. Gorjanac

Hrvatska čitaonica

Završetak renoviranja kuće Bele Gabrića

Radove na uređenju dvorišta financijski su pomogli Skupština Općine Subotice i Fond za izgradnju grada-Subotice

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

Idemo ususret društvu koje će teško optužiti »metode« suvremenog odgoja, kako u obitelji tako i u društvu, rađa se generacija neradnika, hedonista i velikih nesretnika. Rimski simpozij je dobro znao i uočio da jednim susretom neće riješiti taj problem. Međutim je vrlo odgovorno pozvao sve čimbenike odgoja, a napose obitelji da se za ozdravljenje naše budućnosti vratimo onom čudesnom spoju duha i materije, duhovnog i materijalnog, zemaljskog i transcendentnog, spoju molitve i rada.

Zahvala susreta

Ovih žetvenih dana i nehotice se, ali vrlo rado prisjećam svoga djetinjstva. Kako god sam uvijek više volio knjigu od fizičkoga rada, strahovito sam osjećao teret kopanja kukuruza, toliko sam se više radovao žetvi. Kopanje kukuruza činilo mi se vrlo dosadnim, a bilo je teško. Bilo je i takvih slučajeva da se o podne moj red od drugih redova malko razlikovao jer je bilo više uvelih mladih kukuruza nego što je to otac planirao. Bilo je i prigovora, pa i apela na savjest: kako si ti tako pobožan dječak, a tako površno radiš? Više me je pekla savjest zbog tog prigovora nego što bi me mučila žalost što sam u žurbi porezao nešto više kukuruza nego što je to trebalo.

Ali žetva, žetva je bila posve drugo. Ustajali smo rano, već oko tri sata. Njiva je bila daleko. Putem smo molili. Redovito je predmolio otac, a onda majka. Mi smo djeca dremljivo odgovarali. Kad smo stigli na njivu, dok smo još bili manji, produžili smo spavati, a otac i majka su preli uža. Buđenje na njivi bilo je redovito tako da je otac rekao: evo osušila se rosa, možemo početi. I počeli smo. Ali početak je opet jedna molitva. Nakon molitve je uz radost i pjesmu počeo prvi otokos. Nas četvoro, otac, majka i nas dvojica smo dnevno »učisto« pokosili i složili jedno jutro. S tim, da je majka prekidala posao i skuhala ručak. Tako je to trajalo danima.

ČUDESNI SPOJ U ODGOJU: Ovih dana me je netko od stranih gostiju na Ivicinoj mladoj misi zapitao: odakle mi snage toliko raditi? Nisam dao direktni odgovor, ali sam se sjetio svoga djetinjstva i tog čudesnog spoja u odgoju, spoja molitve i rada. Naša generacija je radila ne samo zato što je to bila potreba, nego zato što je rad, i to onaj manualni bio jedan od najjačih odgojnih motiva kod roditelja jer se je često ponavljalo: kakav ćeš ti biti čovjek ako ne voliš raditi.

Nikada mi roditelji nisu postavili pitanje kako mogu spojiti svoje obaveze u školi, a bio sam odličan đak s obavezama u poslu. Jednostavno se znalo od svih poslova kako se rano u zoru ustaje, tjera stado na pašu, kako se na vrijeme vraća, doručkuje, polazi u školu, nakon škole »traži prostor« za učenje, jer je ponovo predvečer čekalo napasiva-

nje stoke i rad oko kuće. I nisam takav bio samo ja. Takvi su bili svi. I koliko se ja sjećam, nikada nisam doživio nekakve posebne »diskusije« oko toga spoja dužnosti rada na sebi, rada u školi i rada u kući.

Velika je radost i iznimka bila onda kada me je otac, obično nedjeljom, poštedio ranog ustajanja i zamijenio kod čuvanja stoke u ranim jutarnjim satima. Stiglo se i nedjeljom obiteljski i zajednički ići i u crkvu. I to svake nedjelje. I opet ne pamtim da je ikada postavljeno pitanje »kako to«, »zašto to«, »mogu« ili »ne mogu«. Naprosto je to tako bilo.

RADOST USTUPILA MJESTO

OBIJESTI: Znam da će me sada neki od čitatelja zamišljati čudakom i starcem. Psihologija nam tvrdi kada čovjek počne prepričavati svoje djetinjstvo, onda je znak da je ostario. Ne. Nije tako. Ne osjećam se starim, nego me je na ovaj uvod potakao jedan događaj. Naime, ovih dana se u Rimu u organizaciji Lateranskog sveučilišta organizirao simpozij svih katoličkih Sveučilišta Europe, na koji sam simpozij bio pozvan i ja, a tema je bila. »Ora et labora«, to jest benediktinsko pravilo »Moli i radi«. Stručnjaci s katoličkih Sveučilišta tri su dana razmišljali i raspravljali o tom gorućem problemu suvremenog društva, a to je kriza rada i kriza molitve ili kako ponovno oživjeti u svijesti, a onda i u savjesti naših suvremenika da te dvije datosti, naime, molitva i rad idu zajedno. Bilo je izuzetnih pogleda, mišljenja, referata, ali su sve to bili ljudi koji i sada rade i prekovremeno i natprosječno kvalitetno. No, dobre su bile analize iz pojedinih zemalja, gdje se točno vidi spoj – suodnos – ove problematike sa odgojem u obitelji. Stvorio se jedan začarani krug. Sjetimo se propovijedi kardinala *Pu- ljića*, koji je u Jubilarnoj godini, na- ma na Bunariću propovijedao i doviknuo: Samo »štedite« svoju djecu od rada, pa ćete ih za cijeli život »osakatiti« za sam život. Nije Kardinal zastupao mišljenje da je rad »mučenje«, nego je zastupao mišljenje da je odgoj za rad jedan od sastavnica odgoja za život. Koga se ne odgoji za sposobnost rada radom, neće biti sposoban ni živjeti životom, nego će samo životariti. Toga životarenja pun je suvremeni

svijet, jer je radost prestala i dala mjesto objesti, a prestao je i savjesni rad, pa je prepustio mjesto velikoj delikvenciji, napose mladih. Idemo ususret društvu koje će teško optužiti »metode« suvremenog odgoja, kako u obitelji tako i u društvu, rađa se generacija neradnika, hedonista i velikih nesretnika. Rimski simpozij je dobro znao i uočio da jednim susretom neće riješiti taj problem. Međutim je vrlo odgovorno pozvao sve čimbenike odgoja, a napose obitelji da se za ozdravljenje naše budućnosti vratimo onom čudesnom spoju duha i materije, duhovnog i materijalnog, zemaljskog i transcendentnog, spoju molitve i rada.

MOLITVA KAO OTVARANJE

DUHA: Kada tako razmišljamo i kada se sjetim da nam je molitva bila sastavni dio rada i obratno, rad molitve, onda razumijem da je rimski Simpozij na pravome putu. Ne može se bez odgoja duha, a na odgoj duha spada i molitva, odgojiti savjest, a na savjest spada rad stoga je bitno graditi vrednote jednoobraznog rada i molitve već od ranog djetinjstva. No, molitva nije »samo sredstvo«. Nikako. Molitva je otvaranje duha i prijateljevanje s Bogom koji daje radost radu i opravdanje našem znoju i radost uspjeha. Našem suvremeniku nedostaje radost. Smijem tvrditi samo radi toga, što u radu i prije rada nedostaje molitva. I čini mi se da smo dotaknuli bit problema. Nemamo »što raditi«, ne znamo »kako raditi«, nemamo radosti u radu, nemamo uspjeha u radu. Odgovor je jasan: nemamo molitve ni prije rada, ni tokom rada. Nemamo blagoslova. Vraćam se ponovno svom djetinjstvu. Nakon tako napornoga dana, na polasku kući, otac je smogao snage cijeloga puta se šaliti s nama i kad smo se kasno navečer okupali i spremili za spavanje, toliko smo bili razdragani da je pala i koja oštija riječ: spavajte već, brzo će jutro. O, blaženi, jednostavni ljudi koji nisu znali ali su osjećali da će odgojiti ljude ljudima molitvom i radom. Sretan sam što je rimski Simpozij posvećen toj temi i što će se u dokumentima barem vidjeti da suvremena Crkva i danas tako razmišlja: izvor blagoslova je MOLI I RAD!

Piše:
Alojzije Stantić

Od zemunice do salaša (XV. dio)

Bešlićevi

Kako će bit više riči o Bešlićevom majuru najpreg ko su bili Bešlićevi, kako je Lazo gazdovo, zašto je zemljodilcima bio uzor kako triba napridnije vodit domazluk.

Lazo (rođ. 1886) je svršio osnovnu školu, a škulu života kod oca Tadije (1848.-1940.) i mame Marije Mandić (1850. – 1913.). Bio je skroman, radan, kazali su da je bio pomalo škrt, život je posvetio obitelji i vođenju gazdaluka. Čigurno mu se motu u glavi starovinski nauk: »nema tog malog od čeg ne mož živit, a ni tušta šta ne mož potrošit«. Na tom svaćanju se temelji kripot o šporovanju, bolje je kazat razumnom trošenju novaca, koji je krasio naše stare. Lazo je razumno gospodario, paštrio se da stvori što veću novu vridnost u domazluku, al i da stvorenu vridnost što više sačuva razumnim trošenjem stečenog bogatstva.

Lazo Bešlić se oženio Ninom Deak, po materi Miljački Matak iz Tompe (danas u Madžarskoj).

* **Lazo** je umro 1982. u 98 godini života. Saranili su ga u kriptu groblja bajmačke Paprenjače. Oplakale su ga ćeri Matija, Ana i Mara.

* **Nina** je umrla u 83. godini 1971. Po Aninom pripovijdanju bila je zdravo dobra žena. Držala se vire. Bolovala je na pluća, roditelji su joj umrli od te bole. Dvared je zimi išla u Davos (Švicarska) na ličenje. Išla je u bunjevačkoj parasničkoj nošnj. Lazo joj nije dopuštio da se ponese gospodski. Saranjena je u obiteljskoj grobnici u Paprenjači.

Lazo i Nina su imali dicu:

* **Veru (Veca)** 1906.-1971., koja se udala za Imre Buzoganja, pridratnog vlasnika Biserne ostrva kod Bečaja. Za vrime Madžara (1941-1945) on je jedno vrime vodio gazdaluk Laze Bešlića. Veca, kako su je zvali, je saranjena u obiteljskoj grobnici u Bajmaku, u Paprenjači.

* **Matija** rođ. 1907., bila je supruga Lajče Jaramazovića poznatog društvenog radnika, koji je jedno vrime posli II. svjetskog rata bio ministar u vladi Srbije. Imali su ćer Branku.

* **Ana** rođ. 1912, danas (2005) živi u Beogradu. Posli svršena četiri razreda gimnazije u Zagrebu, škulovala se u divojačkom internatu u Gracu, a četvrtu godinu školovanja je svršila u Beču na francuskom jeziku. Posli školovanja vratila se u Bajmak, na Šaru. U Beogradu je upoznala kipara Tomu Rosandića, bila je kod njeg student i radila u njegovom ateljeu. Najveći dio života Ana je ko kiparka radila sama.

* **Mara** se udala za novinara Dojčila Mitrovića, imali su sina i ćer. Mara se škulovala zajedno s Anom u Zagrebu, Gracu i Beču.

Sve četiri ćeri su bile i muzički obrazovane.

Lazo je bio skroman, nije se karto, pijančio el na bilo koji način razmećo bogatstvom. Možda je i taki život, a i nasliđe od oca Tadije, uticalo na vik života od 98 godina. Nije volio čeljad koja se mode el razmeću bogatstvom, pa kad je od baruna nuz kupljenu zemlju i kaštelj naslidio i paradeškog kočijaša s uniformom, naredio mu da se oblači ko i svaka druga čeljad koja rade kod njeg. Kad je Lazu el njegove goste nosio digod onda se oblačio građanski.

Lazo nije dopuštao ćerima da se mode, da se mažu (šminkaju). Ćeri ni u čem nisu oskudivale, nisu imale džeparac, a kad su tile što god kupit morale su od baće, kako

Lazo i Nina Bešlić

Lazo Bešlić je stečen životni i nauk o gazdovanju od oca Tadije popunjavo i naukom od baruna Hamerštajna, koji mu je dolazio u goste još i oko trideseti godina. Da bi se u Lazinom kaštelju osiće da je ko kod kuće barun je za se u kaštelju zadržo spratne odaje s velikom dnevnom sobom s balkonom, sa manjom sobom za spavanje. Barun Hamerštajn se saživio s ovim kašteljom i dosta je vrimena provodio u majuru, a to je ujedno bila i prilika Lazi da s njim razmini svaćanje kako još bolje unapredit gazdovanje, šta od mladog josaga (blaga) ostavit za sime (rasplod) i šta izabrat od sve veće ponude mašina i kojekakog sermaja (pribora i opreme) za zemljodilske poslove.

su oslovljavale oca, »naprosit novaca« kako mi je kazala Ana. Ko divojke su na balove i kojekake zabave išle u Bajmak. Nuz tolike vrline o kojima će bit riči i po ovom se vidi da je ko bogataš iz godine u godinu uvećavo bogatstvo, velikom zaslugom i zato jel je razumno trošio novce.

Lazo Bešlić se nije bavio politikom, al se držo ko Hrvat, baš ko i njegov brat Antun. U lovnom vrimenu godišnje je dvared pravio lov za poslovne ljude, brata Antuna i Baruna Hamerštajna. Kadgod su imućniji zemljodilci lov pravili za prijatelje i poslovne ljude rad zabave, al i rad višednevnog provoda najvipše rad jaćanja poslovni veza.

Priča o Hrvatima – 19. stoljeće

Krah hrvatskih masona

»Slobodan sam živio, pa radije kao slobodan umirem, nego da ma i jedan sat budem okovan u lance«, bila je poruka hrvatskoga slobodnog zidara Josipa Kralja pred samoubojstvo u zatvoru

Piše: Zdenko Samaržija

Godine 1806. utemeljene su lože u Zadru i Splitu

Peštanska je loža utemeljena 1775. godine. Utemeljio ju je grof *Ivan Drašković*, a u njoj su djelovali barun *Pavao Davidović*, *Matija Philadelphi*, dubrovački liječnik, isusovac *Stjepan Katorna*, grof *Josip Klobučicky*, isusovac *M. J. Kovačić*, grof *Pavel Szapary* iz Murske Sobote, *Stjepan pl. Vujanovski*, književnik, *Josip Jesenovski*, visoki časnik, barun *Josip Orczy* te grof *Josip Haller*. Svi su oni porijeklom Hrvati ili su imanja imali u Hrvatskoj.

Nakon zabrane rada 1795. godine, masoni su se povukli u ilegalu. Tajne su službe nadzirale njihov rad, špijuni su stvorili mreže doušnika i svaki je mason nadziran. Širenje ideja Francuske revolucije te uspješni revolucionari, osobito uspon mladog na-

raštaja u Francuskoj, naraštaja neplemićkoga podrijetla, potaknuo je habsburške vlasti da se konačno obračunaju s masonima. Mnogi su pod pritiskom ili svojevoljno pristali biti uz vlast i tako očuvali pozicije, a neki nisu prihvatili ponude vlastodržaca.

IGNJAT MARTINOVIĆ: Dana 20. svibnja 1795. godine pogubljen je u Pešti *Ignjat Martinović*, hrvatski franjevac i mason. S njim su smaknuti i *Josip Haynocy*,

Hrvat *Ivan Lacković*, *Franjo Szentmarijai*, grof *Szigraj*.

Ignjat Martinović uhićen je 23. srpnja 1794. godine i optužen za jakobinsku urotu. Utemeljitelj je Društva reformatora i Društva slobode i jednakosti s kojima je htio provesti demokratsku revoluciju i ostvariti federativnu ugarsku republiku. Osumnjičeni su bili još neki hrvatski slobodni zidari. Među njima i *Maksimilijan Vrhovac*, koji je tada, vrlo vjerojatno, spalio prvi dio svog Dnevnika, u kojem je bilježio kontakte sa slobodnim zidarima.

JOSIP KRALJ: Dana 4. veljače 1795. godine hrvatski slobodni zidar *Josip Kralj* osumnjičen za sudjelovanje u Martinovićevoj uroti, izvršio je samoubojstvo u jednom peštanskom svratištu, tako da vlasti nisu mogle otkriti nijednog hrvatskog Martinovićevog istomišljenika. Prije smrti napisao je kraću poruku kojom tumači razloge svoga čina: »Slobodan sam živio, pa radije kao slobodan umirem, nego da ma i jedan sat budem okovan u lance.«

MASONI U DALMACIJI: Dolazak francuske uprave u Istru i Dalmaciju označio je ujedno i osnivanje udruga masona pod novom vlašću, koja nije branila rad takvim udrugama. Godine 1806. utemeljene su lože u Zadru i Splitu. U Kotoru je ložu Sveti Ivan utemeljio 1807. godine dubrovački svećenik *Ignjat Ban*. U Dubrovniku je 1808. godine utemeljena loža Ilirska zvijezda. Starješine lože bili su *Karlo Bajamonti*, *Vlaho Brnja* i *Vlaho Kaboga*. Godine 1809. osnovane su lože u Šibeniku, Rijeci i Karlovcu – karlovačka se loža zvala Sveti Ivan Hrvatski. Lože su ugasle s padom Napoleonove vlasti 1813. godine.

Loža Poštenje u Petrovaradinu

Godine 1785. utemeljena je loža Poštenje u Petrovaradinu. Prema nekim sačuvanim podacima ona je radila kao časnička loža. Utemeljio ju je vođa narodne obrane grof *Andrej Hadik*. O njezinom članstvu i djelovanju ne zna se ništa.

PROGRAM

#12 www.markmanandmanor.com
manor.com
international

film festival
PALM 2005

[illegible]

Pokrovitelj: Ministrstvo za kulturo Republike Srbije
Pokrajinski sekretariat za obrazovanje i kulturu

Ornava: OPŠTINA SUBOTICA
Izdavni producent: OTVORENI UNIVERZITET

ZLATNI SPONZOR: NIS

Suomen ohjelma "PARALELE I SUDARI": 51451

Zganičune pije Festivala: "Gorki lis"

SPONZORI FESTIVALA: Vinarija Čoka; Biseri; Logos; Bratisvo; Delta banka; DDOR; Bitis; Polis; Polu Ludoš; Tricomi; Srbija; Voj put; NKANKOM; Magyar Filminté; Minerva; Trappanai; V&B; Magazlon; Mela; Symbol; TENNIS MEDIOU SPONZORI FESTIVALA: Super TV; R&F; RR; TV 3K; Vi Pro; K-73; Infokanal; Miroslav; Glas javnosti; Rile; Polifika; Osnovik; Danica; Kust; Gladi; NIN; Subotički vestnik; Hrvatski narod; Dnev; 7 NAF; Muzika; Star; Radio Subotica; Yu-Euroradio; Radio Slavonija; City radio; Radio Puls; Radio 90; Mini radio; Hrvatski

Eggplant, also called aubergine, melongene, or mellee, is a member of the Solanaceae family.

Kolonija naive u tehnici slame u Tavankutu

HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta po dvadeseti put za redom organizira Koloniju naive u tehnici slame, koja će se održati u periodu od 16. do 23. srpnja 2005. godine. Organizacijski odbor ovogodišnjeg XX. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame priredit će brojne manifestacije tijekom tjednog održavanja ove manifestacije.

U subotu 16. svibnja 2005. godine u Domu kulture u Tavankutu s početkom u 19 i 30 sati svečanom akademijom će se otvoriti ovogodišnja Kolonija, a nakon toga će se moći pogledati slike s prethodne XIX. Kolonije koje će biti izložene u kući pokojne *Anice Balažević*, jedne od začetnica Kolonije. Tijekom tjedna slammarke će raditi u OŠ »Matija Gubec« u Tavankutu i to od 16. do 23. srpnja u periodu između 10 i 17 sati, gdje će svi zainteresirani moći posjetiti Koloniju i vidjeti rad slamarki. U četvrtak 21. svibnja zainteresirani Subotičani će moći vidjeti rad slamarki koji će se prezentirati na Trgu slobode u Subotici i to u periodu između 10 i 18 sati.

Za petak 22. svibnja je predviđen okrugli stol na temu: »Strpljivost i ustrajnost pobjeđuju«-osvrst na proteklih dvadeset godina postojanja Kolonije koji će se održati u Tavankutu u Domu kulture gdje će se prirediti prigodan kulturno-zabavni program, na kojem će nastupiti gostujuća društva HKUD »Dubrave« iz Aladinica (općina Stolac u BiH), KUD »Ivan Goran Kovačić« iz Velike kao i domaćini HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta.

Za sve zainteresirane za otvaranje Kolonije u subotu 16. svibnja organizacijski odbor Kolonije Tavankut 2005. je osigurao autobus za Tavankut koji polazi ispred subotičke Katedrale u 19 sati, kao i povratak za Suboticu po završetku programa.

L. S.

Članovi HUK »Lajčo Budanović« gostovali u Zagrebu

Hrvatska udruga kulture »Lajčo Budanović« iz Male Bosne nastupila je na II. »Dječjim folklornim susretima« koji su održani 1. i 2. srpnja u Zagrebu. Prilikom gostovanja članovi udruge su uspostavili kontakte s predstavnicima i članovima KUD-ova iz Hrvatske i drugih zemalja, a posebice s organizatorima – KUD »Preslica« iz Zagreba, ističe se u priopćenju tajnika HUK »Lajčo Budanović«, *Stipana Dulića*.

Pokrovitelj ove manifestacije bio je gradonačelnik grada Zagreba *Milan Bandić*, a pokraj njega i Turistička zajednica – Zagreb te mnogobrojni sponzori. Na ovoj folklornoj smotri sudjelovala su djeca uzrasta od 10 do 15 godina koja su članovi društva iz Slo-

vačke, Mađarske, Ukrajine, SiCG i Hrvatske. Članovi HUK »Lajčo Budanović« su uz ostala Društva, u mimohodu od HNK do Trga bana Jelačića, nastupili na više zagrebačkih trgova.

Svakako, vrhunac njihovog sudjelovanja na ovoj manifestaciji bio je nastup u Hrvatskom narodnom kazalištu s koreografijom »Momačko kolo«, kojim su pobrali brojne aplauze te bili jedino društvo koje je igralo na bis.

Dužijanca u Bajmoku

Usklopu programa žetelačkih svečanosti »Dužijanca 2005.« u nedjelju 17. srpnja u Bajmoku u župi sv. Petra i Pavla održat će se Dužijanca. Početak sv. mise je u 10 sati, a njoj će prethoditi svečana povorka s bandašom i bandašicom u kojoj će sudjelovati fijkakeristi HKUD »Bajmok«.

U večernjim satima ispred prostorija KUD »Jedinstvo-Egység« na programu je »Bandašicino kolo«. Program cijele manifestacije prenosit će Radio 90 – studio Bajmok.

Promocija knjige Sonje Biserko

Uorganizaciji Skupštine Vojvodine 11. svibnja u glavnoj dvorani za sjednice, a u povodu desetogodišnjice genocida nad Bošnjacima u Srebrenici, održana je promocija knjige *Sonje Biserko* »Srebrenica od poricanja do priznanja«. Predsjednik Skupštine Vojvodine *Bojan Kostreš* otvorio je ovaj skup naglasivši kako je ovo jedina institucija u Srbiji koja je povodom desetogodišnjice zločina u Srebrenici upriličila ovakav skup.

Uz sve zainteresirane posjetitelje kao gosti promocije nazočni su bili *prof. Latinka Perović*, predsjednik ogranka Helsinškog odbora u Novom Sadu *Pavel Domonji*, te predstavnici veleposlanstava Njemačke i Sjedinjenih Država, a od stranačkih predstavnika najviše je bilo članova LSV-a.

Svi koji su se obratili nazočnima slažu se u jednom, a to je da se ovakav zločin na ovim prostorima više nikada ne smije ponoviti i da se Srebrenica ne smije zaboraviti te istaknuli kako u Srbiji ipak još uvijek postoje jake

snage onih koji ovaj zločin tj. genocid negiraju. Upravo zato je bitno da odgovorni za masakr nad oko 8.000 Bošnjaka u samo nekoliko dana, budu konačno pravedno kažnjeni, naglasili su govornici. Predstavnica Njemačkog veleposlanstva je kao primjer navela Njemačku i njemački narod nakon Drugog svjetskog rata, kada je ovaj narod uspio prihvatiti činjenicu da su zločini počinjeni u njihovo ime. Jedina zamjerka skupu je bila ta što se spomenuta knjiga nije mogla kupiti ili dobiti.

I. K.

Post festum: EXIT 05 u Novom Sadu

Glazba, kiša i politika

Tijekom četiri festivalska dana »Exit« je posjetilo oko 170.000 ljudi * Drugi dan festivala je donio obilje starova, ali i kiše * Poruka mira izostala

Piše: Davor Bašić Palković

Petrovaradinska tvrđava: Vatromet je najavio početak festivala

Uz desetominutni vatromet i nastup britanske trojke Underworld, 7. srpnja je službeno počeo najveći glazbeni događaj u jugoistočnoj Europi – »Exit 05.« Oko 30 tisuća mladih pohodilo je u ovu paralelnu državu – State of Exit, započevši tako četverodnevno iskustvo na

šestom po redu muzičkom festivalu koji se već tradicionalno održava na Petrovaradin -skoj tvrđavi i koji se kao takav etablirao kao jedan od najznačajnijih novih simbola ne samo grada nego i čitave zemlje.

Exit je nekoliko minuta poslije ponoći službeno otvorila članica organizacijskog

Politički incident već na samom početku

Članovi zeničke skupine »Dubioza kolektiv« su prve večeri festivala prilikom nastupa zasuti bocama iz publike pošto su nakon pjesme »Cannot Forgive«, posvećene masakru 8.000 Muslimana u Srebrenici, pustili kolaž izjava srpskih političara, kao reakciju na zahtjev osam nevladinih organizacija da se u Skupštini Srbije usvoji Rezolucija o Srebrenici.

Pošto su i u nastavku koncerta članovi grupe bili izloženi uvredama i prijetnjama koje su stizale od dijela posjetilaca, pjevačica benda se na kraju nastupa obratila publici riječima: »Ljudi, ovo nije bilo namijenjeno vama, to nije bila vaša borba«.

tima, Aleksandra Kolar. Ona je naglasila da su vrijednosti koje festival promovira umjetnost, glazba, život u toleranciji, ljubavi i harmoniji.

PRVI DAN: Festival je otpočeo nastupom skopskog Arhangel, a zatim slovenskoga Laibacha. Slijedila su finska skupina Apocalyptica, koja se proslavila obrađujući heavy metal skladbe u aranžmanu svojih violončela, u čijem setu dominiraju pjesme Metallice, a koje su izveli i ovom prigodom.

U svom gotovo dvosatnom nastupu, zvi jezde prve večeri, Underworld održali su veličanstveni koncert, te svojim frekventnim modulacijama testirali ovogodišnje ozvučenje uz svjetlosnu i video podršku koja se podrazumijeva. Vrhunac nastupa je bio pri kraju koncerta, kada su izveli himnu elektronske generacije »Born Slippy«. I pokraj zadovoljavajućeg nastupa oduševljenu publiku »častili« su i dvadesetominutnim bisom.

Jedna od najvećih DJ najava ovogodišnjeg Exita Dave Clarke bio je prinuđen da otkáže svoj nastup na prvoj večeri, jer su zbog terorističkog napada u Londonu, svi letovi sa londonskog aerodroma Heath-

row bili otkazani. Za kontinuirano slaganje elektronskih bitova na Dance Areni pobrinuli su se 2 Many DJ's i originalni *Felix Da Housecat*.

DRUGI DAN: Drugi dan »Exit«-a donio je obilje starova, ali također i kišu. Na Main Stageu nastupio je *Ian Brown* koji je tijekom nastupa posegnuo za vrhovima obje faze svoje karijere – aktualne solističke i one koja ga je kao člana kulturne manchesterske skupine *The Stone Roses* proslavila. Njegova »cool« figura samo je pokazala od koga su *Oasis* i slični sve vrijeme učili, a glazbeni moment vječnosti upriličen je s »I Wanna Be Adored«, klasikom kojim bi se svaki festival mogao, a i trebao, dičiti.

Već posljednje Brownove numere bile su praćene grmljavinom, a nakon nastupa uslijedio je 'potop' koji je uzrokovao dvosatnu pauzu u festivalskom životu. Ipak, tehnički uvjeti su uspješno uspostavljeni i na scenu su stupili *Garbage*. S mnogo entuzijazma i još više profesionalizma *Shirley Manson* i prateća ekipa su u svom repertoaru ravnopravno podsjetili na starije hitove (»Stupid Girl« ili »Only Happy When It Rains« – koja je posredstvom nemilih meteoroloških događanja terapijski djelovala na publiku) te promovirali uratke s aktualnog albuma »Bleed Like Me«.

Ljubitelji techno glazbe ovu večer rezervirali su za nastup *Carla Coxa* koji je brzim bitovima beskompromisnog seta uspio razuvjeriti sve da kiša i blato mogu pokvariti zamišljenu elektronsko-glazbenu misiju. Naprotiv, bio je to za mnoge jedan od najboljih trenutaka ovog festivala.

DAN TREĆI: Nakon petka koji je prošao u znaku kiše, u subotu 9. srpnja festivalsku večer otvorio je *Slayer*, jedna od najčvršćih i najžešćih skupina današnjice, prepoznatljiva po neviđenoj zvučnoj i verbalnoj agresiji. Na »Exit« su došli u originalnoj postavi koja uključuje i bubnjara *Dave Lombarda*. Njihovim nastupom iznova se mogla dokazati teza kako su fanovi heavy metala jedna od najzahvalnijih publika. Pleme 'tvrdokornih' fanova popunilo je prostor ispred glavne bine, a uslijedio je neočekivano dug nastup ove američke skupine, koji je podrazumijevao i više vraćanja na binu. Onima koji vole ovakav zvuk, ovo je bio glazbeni praznik. Sve u svemu, interesantan nastup.

Iste večeri, publika je pod oblačnim nebom imala priliku da se upozna sa dostignućima bugarsko-britansko-hongkongške electro kombinacije pod nazivom *Ladytron*. Ova se skupina, iako pripada

Elektronski spektakl: skupina Underworld

Heavy metal i violončela: Apocalyptica iz Finske

Poruka mira izostala

Izjava *Tomislava Nikolića*, zamjenika predsjednika SRS, da sljedeće godine neće biti *Exit*a, ukoliko bude održan minut šutnje za žrtve u Srebrenici, a radikali budu još uvijek na vlasti u Novom Sadu, izazvala je buru negativnih reakcija Novosađana, ali i onih koji su na bilo koji način uključeni u organizaciju festivala. Pripremajući ovogodišnji festival, Udruženje Exit i još 75 nevladinih organizacija koje su sudjelovale u organiziranju festivala, dogovorile su da se točno u ponoć, između 10. i 11. jula, minutom šutnje obilježi desetogodišnjica masakra u Srebrenici. Ovakva odluka je preinačena te je u potrazi za pravim rešenjem ipak dogovoreno da taj trenutak bude obilježen pjesmom *Annie Lenox* »I Save The World Today«, koja je trebala biti emitirana s dvije najveće festivalske bine. Ali ni prigodna pjesma nije emitirana zbog, kako je priopćeno iz Udruženja Exit, policijskog upozorenja o mogućem bombaškom napadu.

Također je i gradonačelnica Novog Sada, *Maja Gojković* u priopćenju za javnost na velu da joj je u četvrtak 7. jula zapriječeno da će, ukoliko se pojavi na »Exitu«, »biti ubijena ili da će joj biti podmetnut eksploziv u auto«.

Podsjećanje na The Stone Roses: nastup Lana Browna

žanru elektronske glazbe, prikazala kao rock atrakcija, koristeći u svom nastupu bubnjeve i gitare. Veoma prijatno iznenađenje. Predvođeni šarmantnim pjevačicama *Mirom Aroyo* i *Helen Marnie* u svom visoko estetiziranom scenskom nastupu uspjeli su pomiriti sve antagonizme suvremenog i klasičnog – numere »Playgirl«, »True Mathematics« ili »Seventeen« pokretale su sve predstavnike različitih glazbenih potkultura.

Glavna zvijezda ove večeri bio je heroj acid-housea i big-beata *Fatboy Slim* koji je uspio da obori rekord posjećenosti. Izuzetno aktivnim i pulsirajućim setom, kreativnim promjenama ritama, te odličnom ko-

munikacijom s publikom, ovaj simpatični Englez je opravdao status odličnog zabavljača.

Na Next Live Dance bini predstavila se etiketa Global Underground predvođena *DJ Sashom*, čiji su miksevi očekivano dali širok spektar progressive housea, stila čiji je i sam jedan od kreatora.

ČETVRTI DAN: Posljednji festivalski dan prošao je sasvim očekivano u znaku američkog dua The White Stripes. Uvertiru ovoj, po mnogima najvećoj novoj rock atrakciji, dala je na početku večeri Discipplin A Kitschme, koja je ovim nastupom predstavila i novi materijal s albuma koji će objaviti krajem godine i najavljenog

Beskompromisni DJ set: Carl Cox na Next Live Dance Stageu

Hrvatski glazbenici na EXIT-u

Drugog dana Exita na Tuborg Green Fusion Stageu razigranu latino atmosferu upriličila je skupina Cubismo, narednog dana na Elektrana Stageu zapažen nastup imao je ženski electroclash duo Lollobrigida, a posljednje večeri na glavnoj bini svoje »no sikiriki« poruke predstavio je reper *Edo Maajka*. Iste večeri na Tuborg Green Fusionu nastupio je iskusni *Massimo Savić* izvođači pretežito materijal s njegovog posljednjeg albuma »Vještina«.

Jedna polovica dua Lollobrigida

singlom »Političari + virusi«. Kao ozbiljno zagrijavanje za headlinere nastupili su The Datsuns, novozelandska retro rock trojka koja se potvrdila kao mnogo bolji live, a ne studijski bend. U njihovom zvuku osjeća se bliskost s australskim rock senzibilitetom – AC/DC se nameću kao njihova direktna braća po gitari, ali tu su i utjecaji Rolling Stonesa te Led Zeppelina. Solidna uvertira za detroitski dvojac – brata i sestru, *Jacka* i *Meg White*.

Ovaj bend je najneobičnija pojava u današnjem, i to ne samo gitarskom, mainstreamu. A to su i prikazali. Gradeći svoju glazbu u jednostavnoj kombinaciji glasa, gitare i bubnja, bez instrumentalističkog pretjerivanja »Exit«-u su podarili zbirku originalnih i energičnih poruka. Interesantno je i to što je brat Jack posvetio nastup *Nikoli Tesli*, iza čega se ne krije ulaganje domaćoj publici (što ovim svjetskim glazbenicima nije ni potrebno), već Jackova fasciniranost likom i djelom ovog znanstvenika. Vrhunskoj rokenrol zabavi nije manjkalo hitova. Naravno, kulminacija zajedništva između publike i

Naličje festivala

Novosadska policija je priopćila da na festivalu »Exit« nije bilo slučajeva narušavanja javnog reda i mira u većem obimu.

U policijskom priopćenju se podsjeća i da je prvog dana festivala u »Exitovom« kampu pod još uvijek nerazjašnjenim okolnostima pronađen mrtav Igor Milošević (27) iz Beograda, a da je 10. jula prilikom pada sa bedema tvrđave Dejan Popović (22) iz Novog Sada zadobio teške tjelesne povrede u vidu prijeloma kičme.

Prema procjenama policije, tijekom četiri festivalska dana »Exit« je posjetilo oko 170.000 ljudi, a kod ukupno 141 lica prilikom kontrole na ulaznim punktovima pronađena su nedozvoljena psihoaktivna sredstva. Okružni sud u Novom Sadu danas je priopćio da su u taj sud sprovedene 23 osobe, koje su tokom prva tri festivalska dana neovlašteno držale opojne droge i da su im izrečene novčane kazne u ukupnom iznosu od oko 420.000 dinara.

benda bila je »Seven Nation Army«, kojom je i završen ovaj nastup.

DJ Darren Emerson, dobro poznat publici »Exit«-a, obilježio je posljednju večer na Next Live Dance Areni, a pokraj njega do ranih jutarnjih sati, nastupali su i DJ Sandy Rivera, Mutiny, Bodyrockers i drugi.

INTENZIVNO PROŠIRIVANJE: Po dobroj navici i ove godine »Exit« je sadržavao novine, pretežito zasnovane na postavljanju novih bina – punktova koji na takav način ostvaruju intenzivno građenje i

Jack White - The White Stripes

FOTO: IGOR KUŠETA

Mediji iz Hrvatske pratili »Exit«: novinari i snimatelji emisije »Po ure kulture«

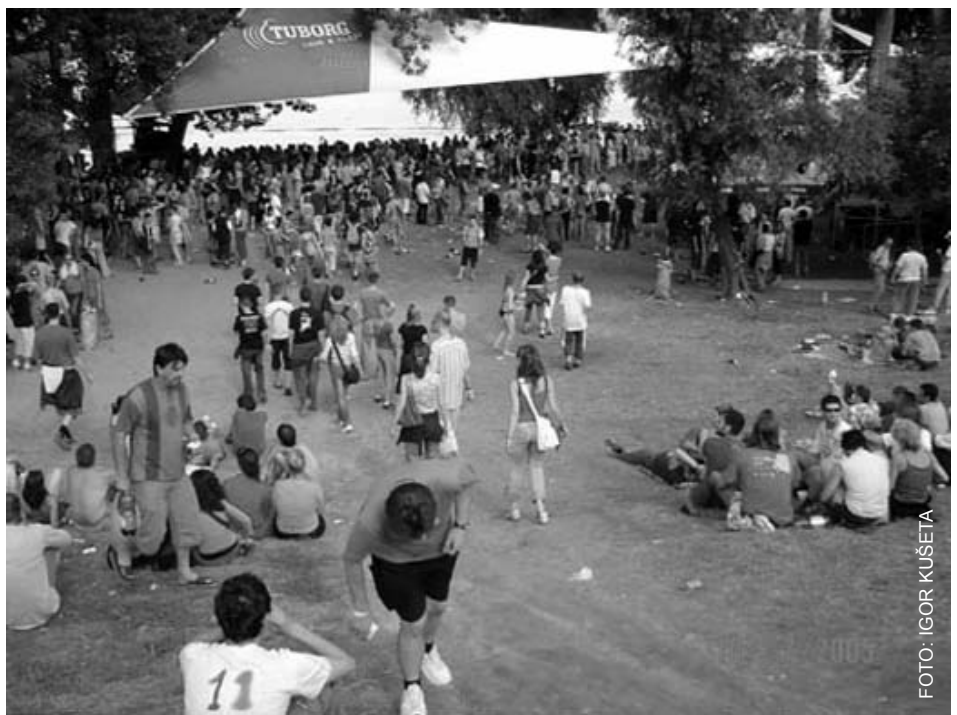

FOTO: IGOR KUŠETA

Aktivni odmor: dnevna zabava u okviru Exit - kampa na obali Dunava

proširivanje stilskih afiniteta ovoga festivala, poštujući pritom osnovne profesionalne parametre i estetske kriterije. Ove godine su to bili Metal Hammer Stage (na kojoj su nastupili Napalm Death, Agnostic Front, Sick Of It All,...), Future Shock Stage (koji je pružio priliku manje poznatim domaćim skupinama da se predstave), Elektrana Stage, Brain Vacation, (SKC Radio) Stage i druge manje bine. Četiri dana »lutanja« i »traženja« po tvrđavi bila su dovoljna, a prije svega izuzetno sadržajna,

da bi svaki posjetitelj našao ponešto za sebe.

Mnoštvo zabave i brojna poznata imena svjetske glazbene scene opravdali su očekivanja većine posjetitelja, ali se duh »Exit«-a na kraju čini i pomalo narušenim. Važno je podsjetiti kako je cijela ova manifestacija 'izlaza' pokraj zabave, proističući iz studentskog prosvjeda, od početaka posjedovala i društveno-politički angažman. Ove godine je nažalost, jedna takva ideja ipak izostala.

TV starovi na Festivalu djeteta u Šibeniku (1. dio)

Lov na zvijezde

Pero Juričić: »Najsimpatičnija mi je primjedba djeteta koje je nakon dječje predstave u ZKL u kojoj igram vuka reklo 'Ja se ne bojim vuka. To je gradonačelnik'« *

Marina Kostelac: »Već sad mi je lakše nuditi svoje predstave jer me ljudi prepoznaju«

Razgovore vodili: Ljubica Suturović i Arsen Čosić

Biti svjedokom obično asocira na sudnicu i suđenje. U svakom slučaju ništa lijepo, ali biti sudionikom i svjedokom ljepote poput šibenskog Festivala djeteta je nešto najljepše. Jedan od brojnih doživljaja (o kojem svjedočimo) je prepoznavanje glumaca, protagonista lutkarskih predstava, od strane djece i roditelja. Nakon predstave, čekajući da se prepuna sala isprazni, čuli su se dječji uzbuđeni komentari: »Ja sam vidjela gra-

slično onom u vrijeme Beatlesomanie i nezaustavljivi stampedo vrištećih teenagerica sa blokčićima i foto aparatima.

TV starovi sa ansamblom ZKL-a (Zagrebačko kazalište lutaka) čiji su i sami članovi, bili su naši indirektni domaćini, te smo imali prilike provesti vrijeme s njima. Na svakom su nas koraku pratila smijuljenja, sramežljiva i manje sramežljiva dječja lica. Vrhunac je bio naš smještaj u hotelskom kompleksu Solaris, gdje su se smještali

Juričić (alias gradonačelnik) i Maja Petrin (alias Zora) iz serije »Villa Maria«.

► **Kako ste dobili ulogu u seriji »Villa Maria«?**

Maja: To je prva hrvatska sapunica, u 160 epizoda. Svi su bili jako znatiželjni kako će serija izgledati. Ljudima je pun kufer vlastitih problema i preživljavanja. Publici je dosta filmova ratne tematike, željni su vidjeti lijepe stvari. Išlo se na audiciju. Svi akteri »Ville Marie« prošli su audiciju i casting.

Pero: Sve je počelo sa sjajnom idejom. Najvažnija je ideja, od nje sve počinje. Neki ljudi su je prepoznali kao dobru i isplativu. Sve je na kraju ipak busyness. Uloge su mudro podjeljene. Najvažnija je bila uvjerljivost u podjeli uloga što je dalo očigledne rezultate. Kad pogledate Juraka i njegovog sina oni doista sliče. To je uvjerljivost. Kao i dijalози. Oni su stvarni i životni.

► **Pored popularnosti koju Vam je serija donijela ima li još nekih »posljedica«?**

Pero: Ima simpatičnih zgoda kada vas ljudi prepoznaju. Najsimpatičnija mi je primjedba djeteta koje je nakon dječje predstave u ZKL u kojoj igram vuka reklo »Ja se ne bojim vuka. To je gradonačelnik«.

Maja: Nevjerojatno je kako vas ljudi poistovjećuju sa ulogom. Takve su i reakcije kada vas prepoznaju. Oni kojima ste simpatični vas simpatišu, a kojima ne to će vam otvoreno reći.

Pero: Ja nikad ne bih sebi dodijelio tu ulogu gradonačelnika. To nije moj fah. Ali je bio izazov. Pristupio sam joj sa određenim strahom, te sam se bolje pripremao. To je vrsta glumačkog sazrijevanja, TV gluma je nešto što se na akademiji ne uči. Morate

Pero Juričić i Maja Petrin

donačelnika i Zoru.«, »Vidjela sam Vesnu iz Zabranjene ljubavi!«, »To je Marina, ne znam kako se preziva«, »Jeste vidjeli onog Borisa iz Srollovke?« Uzbuđenje djece je prevazilazilo sve viđene granice. Sem burnog pljeska, uslijedilo je vrištanje posve

gosti Festivala. Nakon »bijega« iz Šibenika od obožavatelja, naše Tv starove u Solarisu dočekalo je nekoliko autobusa ekskurzija iz BiH. Lov na zvijezde se nastavlja..., a neke od njih smo uspjeli uloviti za vas! Prvi u našoj »mreži« našli su se Pero

proći dvije – tri serije kako bi ste to naučili. Od »Kapelskih krijesova«, prve moje serije, do »Ville Marie« proteklo je mnogo vremena.

Maja: Ovo nije moj prvi TV angažman, ali je najozbiljniji. Tijekom akademije glumac nauči neke naznake glume. Kad dođe u kazalište sazrijeva u praksi. Film i TV su sasvim novo iskustvo, a prvi nastup na TV

sam koliko se lutkarstvo cijeni. U svijetu ima preko 360 lutkarskih festivala. Od toga kod nas svega nekoliko. Dok nisam radio sa lutkama, glumeći, nisam znao šta ću s rukama. Lutke su me naučile ekonomizirati pokretima. Naučile su me istraživati svoj glas.

Maja: Redovito sinhroniziramo crtane filmove. Sve su to tekovine rada sa lutkama.

Marina Kostelac

bio je voditeljski posao u emisiji o filmu »Zvijezdana prašina«.

► Kakva je veza glume u TV serijama i lutkarskim kazalištima?

Pero: Uvijek sam za sebe govorio da sam glumac opće prakse. Volio sam se isprobati u različitim žanrovima. Sve su to izazovi. Tijekom gostovanja po svijetu vidio

Glumiti sam je puno lakše, nego svojim tijelom i glasom dati dušu lutki.

► Što bi ste poručili mladim glumcima?

Pero: Osim glumačkog talenta u lutkarskom kazalištu moraš imati i zanatsko znanje.

Maja: Ne treba imati strah od lutaka i strepnju kako je glumac sa lutkom manje

vrijedan. Svaka uloga, pa i ona najmanja te nečemu uči.

Sljedeća u našoj »mreži« našla se *Vesna Kos* iz »Zabranjene ljubavi«. Iza imena u TV seriji krije se *Marina Kostelac*, višestruko nagrađivana glumica-lutkar, brižna majka dvoje djece, *Maxa* i *Tee*, koji su strpljivo čekali da mama da interview.

Marina: Da mi je rad na seriji ponuđen tijekom akademije ne bih ga prihvatila jer sam mislila da ću se samo baviti poslom glumca za djecu, koncentrirano i predano. Pored vodećih rola u mnogim predstavama široj publici i kazališnom svijetu ostala sam nepoznata. U cilju osobne promocije osnovala sam svoju kazališnu udrugu MAX TEATAR. Igrali smo poetične predstave kakve sam oduvijek priželjkivala, pune poruka, ali nismo ih imali kome igrati jer sam i dalje bila potpuno nepoznata. Ljudi koji su odlučivali o castingu glumca, nisu se usuđivali angažirati me. Shvatila sam da je potrebno izaći i prikazati se, a za to je TV, kao najrasprostranjeniji i »najkomotniji« mass medij veoma pogodan.

► Znači li to da bi Vam serija trebala otvoriti mnoga vrata?

Marina: Već sad mi je lakše nuditi svoje predstave jer me ljudi prepoznaju. Ne moram se čak ni predstavljati.

► Koliko Vam je iskustvo u ZKL pomoglo u realiziranju uloge u seriji?

Marina: Upravo rad na seriji je nešto potpuno drugo od onoga što u kazalištu radim. Već godinama uloge pripremam po glumačkoj metodi Lee Strassberga i Method acitnga, to je psihološki realizam rada na karakteru. To mi je puno pomoglo da izgradim karakter Vesne Kos u seriji.

► Kakva je veza između dvije vrste glume: u kazalištu i TV seriji?

Marina: Uvijek moramo biti istiniti i stvarni. Uvijek glumi pristupam tako da nisam bitna ja, nego uloga koju trebam izgraditi. Za to je lutka sjajna vježba, jer potiskuje glumca u drugi plan, tako da ga se često ni ne vidi. To mi je mnogo pomoglo i za to dugujem zahvalnost lutkama.

Nastavak u sljedećem broju...

Feljton: Značajni hrvatski skladatelji iz Srijema (1.)

Glazbeni doprinos Ilije Okrugića – Srijemca

Okrugić se od svoje rane mladosti bavio glazbom * Njegov se glazbeni opus sastoji pretežito od crkvenih popijevaka, kojima je ispjevao i riječi i napjeve * Pisao je, pjevao i skladao ljudima odraslim uz tamburu i popijevku, stvarao je narodu

Piše: Đuro Rajković

Pisati ili govoriti o poznatom crkvenom i svjetovnom djelatniku Iliji Okrugiću, a pogotovu o njemu kao glazbenom stvaraocu, nije moguće bez spominjanja grada Petrovaradina u kojem je Okrugić najduže živio. Petrovaradin je stari vojni,

Ilija Okrugić - Srijemac (1827.-1897.)

povijesni i kulturni centar Srijema, a u vrijeme Austro-Ugarske monarhije i šireg područja. Mislim da u vojvodanskom podneblju nema naselja, njegove veličine, koje ima tri župe i četiri crkve. Treba odmah naglasiti da je to grad iz kojega je poniklo sedam

skladatelja. Evo njihovih imena: Ilija Okrugić, Vladimir Vuković, Matej Preprek, Franjo Štefanović, Svetislav Pašćan-Kojanov, Stanislav Preprek, Sugan Gvozdanović. V. Vuković i M. Preprek nisu značajni, jer im je glazbeni opus preskroman. S. Pašćan – Kojanov i E. Gvozdanović, mada vrijedni skladatelji, samo su po rođenju Petrovaradinci. Prikazat ću stoga samo trojicu skladatelja, koji su najduže živjeli u Petrovaradinu, Iliju Okrugića, Franju Štefanovića i Stanislava Prepreka.

KNJIŽEVNO STVARALAŠTVO: Župnik i opat Ilija Okrugić poznat je i cijenjen hrvatski pjesnik i književnik. Vojvodansko kazališno općinstvo u drugoj polovici 19. i prvoj polovici 20. stoljeća osobito mu je bilo naklonjeno, jer je književnost znatno obogatila i stihovima i prozom. U navedenom razdoblju vjerojatno nije bilo kazališnog ljubitelja koji nije pribivao barem jednom njegovom kazališnom komadu. Ovdje dakako mislim na njegove najgledanije komade, na komediju »Saćurica i šubara« i dramu »Šokica«. Evo najnevjerojatnijeg primjera omiljenosti njegovih kazališnih komada. U vojničkom logorskom kazalištu u Lazuažu (Bizerta) u Tunisu izvođena je Okrugićeva »Šokica« 1918. godine pred jugoslavenskim dobrovoljcima. Djelo je prema sjećanju napisao Dimitrije Ginić (čika Gina), putujući glumac i redatelj, jer ga je znao naizust. U ono vrijeme, to je doista bio trijumf našeg narodnog kazališta u najneobičnijem emigrantskom ugođaju na tlu daleke Afrike.

SKLADATELJSKI RAD: Ilija Okrugić – Srijemac, kako se potpisivao iz ljubavi prema Srijemu, rodio se 12. svibnja 1827. godine u Srijemskim Karlovcima, a preminuo 30. svibnja 1897. godine u Petrovaradinu. Iako poznat kao književnik, koji je uz pjesnika Branka Radičevića bio najiskreniji veličatelj Srijema i Fruške Gore, malo je onih koji znaju da je bio i skladatelj.

Okrugić se od svoje rane mladosti bavio glazbom. Ispjevao je mnogo domoljubnih i crkvenih, pjesama kojima je ujedno ishitrio i napjeve. Još kao dječak svirao je violinu, a kao đakovački bogoslov učio je glasovir i pjevanje. Svirao je i citru, a ponešto gitaru i tamburicu. Najviše je volio pjevati, a najradije se služio gitarom.

U mjestima gdje je obnašao svećeničku službu ostavljao je duboke tragove svoje duhovnosti i svoga stvaralaštva. Služio je u župama Srijema i Slavonije, a 1866. godine premješten je u Petrovaradin kao župnik tvrđavne crkve sv. Jurja mč. i ravnatelj tekij-skog svetišta Gospe Sniježne. U ovom drevnom gradu, kojeg su Rimljani osnovali oko 30. godine prije Krista, pod nazivom Cusum (Kuzum), živio je i stvarao Okrugić punih 30 godina. Tu se oblikovao i njegov kulturni krug. Evo nekoliko pripadnika toga

kruga: *Jovan Hranilović* (hrvatski grkokatolički prota i književnik), *Mijat Crnko* (učitelj i pjesnik), *Laza Kostić* (književnik), *Matej Preprek* (orguljaš).

Pošto Okrugić nije bio posve notalan u bilježenju napjeva pomagao mu je vojni kapelnik 70. pješačke pukovnije u Petrovaradinu. Zbog nepotpune glazbene izobrazbe stvarao je samo napjeve. Njegov se glazbeni opus sastoji pretežito od crkvenih popijevaka, kojima je ispijevao i riječi i napjeve. One su najbolje sačuvane u usmenoj predaji petrovaradinskih crkvi. Najtočnije ih je upamtio Matej Preprek (Okrugićev orguljaš i suradnik) i često ih pjevao svome sinu, skladatelju Stanislavu Prepreku. Stanislav ih je zabilježio, a kasnije i harmonizirao. Ovako harmonizirane, i s opširnim Preprekovim proslovom, izdao ih je štamptom 1981. godine ravnatelj petrovaradinske crkve sv. Jurja mč. *dr Jerko Matoš*.

POZNATE POPIJEVKE: Najomiljenije su Okrugićeve božićne popijevke poznate kao božićna misa »Hajdmo, hajdmo«, nazvanoj tako prema njenoj prvoj popijevki. Sastoji se iz sljedećih popijevaka: »Hajdmo, hajdmo«, »Slava Bogu«, »Vjerujem u tebe«, »O Isuse poljubljeni, »I ti zboru od pastira«, »Veseli se svi kršćani«, »O Isuse, ti sunašce«. Prije božićne polnoćne mise pjeva se Okrugićeva popijevka »Ustajte pastiri«.

Od dviju Okrugićevih pričesnih popijevaka, »Isuse, Bože moj« i »Spomeni se na onu noć«, osobito je uspjela druga, bez sumnje najoriginalnija njegova crkvena popijevka.

Ilija Okrugić, pravi srijemski bard i rapsod, ispijevao je Gospi tekijskoj lijepe prigodne popijevke. Njegove su Marijanske – tekijske popijevke »Oj tekijska Gospo sveta«, »Veseli se, Gospo«, »Nek ori slave«, »Zdravo, Majko oželjana«. Popijevka »Sveta Ano i Marijo« također je njegova i pjeva se na spomendan sv. Joakima i Ane.

Okrugićeve crkvene popijevke skladane su u narodno-crkvenom duhu na klasičan način, logične su, raspjevane, lišene sentimentalnosti, jednom riječju zdrave i zanosne.

Da bi se Okrugićeve Marijanske — tekijske popijevke još više proširile, ravnatelj tekijskog svetišta, presvijetli g. *Stjepan Miler*, izdao je nedavno »Molitvenik Gospe tekijske« u kojem se nalaze gore spomenute popijevke. Vjerujem da će, zahvaljujući ovom izdavačkom pothvatu, pjevanje tradicionalnih tekijskih popijevaka dobiti veći zamah i duže trajati.

STVARANJE ZA NAROD: Iako veoma naobražen, Okrugić nije pisao pjesme i prozu za visoko društvo. Pisao je, pjevao i skladao ljudima odraslim uz tamburu i popijevku, stvarao je narodu. Pjesme su mu većinom lirske i to rodoljubne, šaljive i ponešto ljubavne u duhu starogradskih pjesama. Poneke njegove svjetovne popijevke i poneki njegovi svjetovni napjevi toliko su srasli s narodom, da se već odavno smatraju narodnim tvorevinama. Njegova popijevka »Za jedan časak radosti« postala je jedna od najpoznatijih gradskih popijevaka. Narodnima se smatraju i neke popijevke, koje je skladao za svoje kazališne komade. Izgubljeno Okrugićevo autorstvo u tim komadima trebalo bi da povrate glazbeni znanstvenici, makar i u najmanjoj mjeri.

U 4. broju zagrebačkog glazbenog časopisa »Gusle« iz 1892. godine, na 32. strani piše: »Tri znamenite budnice 'Diži se, diži, mili rode moj', 'Oj Slavonci i Hrvati', 'Je li bolje, braćo draga', koje su se u svoje vrijeme silno doimale i uznosile srca hrvatska, potječu od Ilije Okrugića. Prvoj i drugoj ishitrio je samo napjev, dok je trećoj sastavio i riječi i napjev. Kako nam Okrugić dalje piše, od njega potječe još tekst i napjev budnice 'Oj čujte, braćo Slavjani'. I ona je, kako sam veli, njegovo 'rođeno čedo'. Okrugićeve popijevke su još i 'Domovino, slatko milovanje', 'Tamo

iza gora, voda', 'Kom' slavskih u žilah krv plamteći vrije'. Popijevke 'Je li bolje, braćo draga', 'Oj čujte, braćo Slavjani' i 'Domovino, slatko milovanje' nadahnuto je harmonizirao Stanislav Preprek.«

OKRUGIĆEVA OSTAVŠTINA: Okrugića su nadživjele njegove rođene sestre *Adela* i *Filipina*. Filipina ili »fajla Filka«, kako

Grobna ploča Ilije Okrugića

su je zvali, ostavila je cjelokupnu književnu ostavštinu svoga brata, oko 120 rukopisa, Matici srpskoj u Novom Sadu. Ostavštinu je Matici predao Petrovaradinac, inače matičin knjižničar, *Franjo Malin*.

Prema vlastitoj želji, Okrugić je sahranjen pored tekijskog svetišta Gospe Sniježne. Sprovod mu je bio veličanstven. Okrugićev lik ocrtao je nazočnom mnoštvu njegov pobratim, svećenik i pjesnik Jovan Hranilović. Na grob mu je postavljena spomen-ploča s osnovnim podacima iz njegovog života, a zatim su dodani Hranilovićevi stihovi:

Svećenice, pjesniče i družo, /Kakovi se ne rađaju često, /Dva plemena nad grobom ti tuže, / Ponajbolji s tobom im je nesto. /Hrvatska nam naša mila mati/Ime će ti zlatom okovati.

Vjerujem da će crkveno vodstvo Srijema pokrenuti realizaciju zaštite Okrugićevog groba i obilježiti njegove obljetnice 2007. godine. To bi dakako bilo hvale vrijedno, jer Okrugićevo djelo pripada vojvodanskoj kulturnoj baštini. ■

Nastup zbora Choralschöle iz Graza u Subotici

Gregorijanski koral iz vremena svog nastanka

Naslov koncerta, koji je glasio »Molim se Bogu... u zajednici Crkve... na putu savršenstva«, u sebi je sadržavao trodijelnu koncepciju sat i pol vremena dugog repertoara koji su gosti izveli

Uspješnim nastupima 28. i 29. svibnja u Subotici, kada je nastupio samo muški dio Grazer Choralschole, a prigodom kojih je izveden program koji predstavlja dio magistarskog rada *Csabe Paskó*, i ovoga puta, zahvaljujući istom čovjeku koji ujedno i sam sudjeluje u radu ovog zbora, prošle srijede 6. srpnja u katedrali svete Terezije Avilske subotička publika je ponovno slušala zvuke gregorijanskog korala. Kako je kazano u uvodnom izlaganju prije samog nastupa, ansambl je nakon koncerata u Mađarskoj stigao i u Suboticu, a na obostranu radost, ovoga puta u svom punom sastavu.

NJEGOVANJE IZVORNE FORME: Zbor Grazer Choralsschola je nastao 1992. godine s ciljem da prezentira gregorijanski koral na način na koji je izvođen u vrijeme svog nastanka. Članovi zbora su umjetnici, poznavatelji glazbe i teolozi (okupljeni iz različitih dijelova Europe – Austrije, Češke, Mađarske, Hrvatske...), koji su tijekom školovanja i istraživanja upoznali gregorijanski koral, zavoljeli njegov sadržaj i estetiku, te stoga odlučili njegovati ga u formi izvođenja na koncertima i pri liturgijama. Do sada su nastupali diljem Europe, u Americi i u Izraelu. Dirigent ansambla je *dr. Franz Karl Prassl*, profesor na Glazbenoj akademiji u Grazu.

Govoreći o povijesti i karakteristikama gregorijanskog koral, Pasko je kazao kako nijedan glazbeni stil nije imao tako zanimljiv razvoj, te da se u srednjem vijeku koral pjevao na različite načine.

Naslov koncerta, koji je glasio »Molim se Bogu... u zajednici Crkve... na putu savršenstva«, u sebi je sadržavao trodijelnu koncepciju sat i pol vremena dugog repertoara koji su gosti izveli. Na programu su se našli različiti napjevi koji nose nazive u odnosu na dio liturgije u kojem se pjevaju – introiti, aleluje, responsoriji, orfektoriji, gradualiji. Kao solist u određenim dijelovima programa nastupio je *Ondrej Mucka*.

MEDITATIVNA DIMENZIJA: Koral se izvodi isključivo jednoglasno i bez pratnje glazbala. Stoga je bilo izuzetno iskustvo osjetiti atmosferu ovakve sakralne glazbe u osnovi koje se nalazi težnja čovjeka da prirodom svoga glasa iskaže svu veličinu duhovnosti koju posjeduje.

Riječ koral je općeniti naziv za zajedničko zorno pjevanje od latinske riječi »chora-
lis«, »chorus« koja znači kolo, kor, mnoštvo, a naziv gregorijanski je dobio po papi Gr-
guru Velikom koji je potaknuo obnovu liturgijskog pjevanja u Crkvi. Nastupi koje su
nam priredili članovi Grazer Choralschöle dovode nas do zaključka kako izvođenje gre-
gorijanskog korala ima svoje značajno mjesto i na koncertnim repertoarima, pokraj nje-
gove liturgijske uporabe. On posjeduje prije svega izvanrednu meditativnu dimenziju,
ukazuje slušateljima na tisućljetno pjevanje Crkve i njezinih redovnika, osvajajući nas
pritom svojom jednostavnošću koja se nalazi na putu k savršenstvu, a što nam je i sam
naslov koncerta sugerirao. Na kraju možemo samo poželjeti da će nas ovaj zbor iz Gra-
za posjećivati i ubuduće.

D. Bašić Palković

Iz knjige »Lira naiva 2005«

Branka Dulić

Vene seljaka

Ne dam da vene, ne dam da svene,
uspomena na seljačke vene.

Te žile kucavice daju zemlji snagu
da postoji, da ne ostane u mraku.

U seljaka vene vriju, užurbano teče krv,
seljak svima daje ilo i krv.

Ruke su mu zlatne kad pšenicu mije,
kad ore, jal' kad kuruz sije.

Te ruke znadu ogrubit od rada,
mekane kad treba i milovat svoju
unučad sada.

Za svoja pokoljenja te vridne ruke rade
i sade, triba da su nam svima uzor i nade!

Branka Dulić je rođena 1960. godine u Tavankutu. Završila je prevodilački smjer engleskog i francuskog jezika. Osim engleskim i francuskim, služi se mađarskim, talijanskim i ruskim jezikom.

Uz umjetnost riječi bliska joj je i umjetnost u tehnici slame te postaje prepoznatljiva po novom izrazu spajajući tradicionalno i suvremeno.

Dobila je prvu nagradu na natječaju za Preljsku pjesmu 2004. godine, a sudje-
lovala je i na drugom susretu pjesnika

Lira naiva.

Keane – »Hopes and Fears«

Island Records, 2004.

Zapaženim nastupom na nedavno održanom glazbenom prosvjedu »Live 8« u londonskom Hyde Parku grupa Keane se nametnula kao jedan od nositelja melodičnih zvukova budućnosti autorske pop-glazbe. Također, nedavno su najavili i svoj novi album, te nam ove dvije stvari daju povoda da se podsjetimo njihova veoma uspješnog debitantskog albuma iz prošle godine pod nazivom »Hopes and Fears«.

Pjevač dječjačkog izgleda *Tom Chaplin* te glazbenici – bubnjar *Richard Hughes* i klavijaturist *Tim Oxley-Rice* kriju se iza imena ove skupine. Oni su se okupili 1997. i otpočeli svirajući obrade Oasis, U2 i Beatlesa. Ali, ovi zaljubljenici u pop harmonije iz

engleske provincije ubrzo počinju pisati svoje skladbe i početkom 2000. snimaju svoj prvi single »Call Me What You Like«, dok je godinu dana kasnije uslijedio »Wolf At The Door«. Međutim, ozbiljnu medijsku pozornost postiže singl »Everybody's Changing«. Od tog trenutka Keane ulaze u svijet »velikana« i za veoma kratko vrijeme postaju vlasnici prestižnih godišnjih glazbenih i diskografskih nagrada.

Album »Hopes and Fears« otvaraju antologijske melodije u »Somewhere Only We Know« predočavajući nam najjače oruđe ovih momaka – kombinaciju Chaplinovog egzaltiranog vokala i autentične ritmičko-melodijske uporabe klavira Oaxleya-Ricea, a sve u službi njegovog visočanstva – pop pjesme. Na proračunatoj (u pozitivnom smislu ove riječi) liniji ovakvog stvaralačkog fluida grade se i svi prošlogodišnji te ovogodišnji njihovi hit singlovi – »This Is The Last Time«, »Everybody's Changing« i najskoriji »Can't Stop Now«. Utjecaji Radioheada te Coldplaya (koji im zlonamjerna kritika pripisuje u svojstvu plagijatorstva) naziru se u pjesmama »Your Eyes Open«, »Bend and Break« i posljednjoj na albumu »Bedshaped«. Ipak, i pokraj ovakvih jasnih utjecaja autorska snaga Keanea je nepobitna. U prilog tome ide i činjenica prefinjene produkcije koja je uspješno sakrila nedostatak gitare kao specifičnog instrumenta brit pop skupina, te izvukla maksimum iz ovakvog instrumentalno minimalističkog koncepta. Među 11 pjesama, koje su stilski veoma slične, izdvaja se jedino (pa čak i samim naslovom) pjesma »Untitled 1« koja uspješno proširuje kretanje Keanove estetike kroz postupke easy listening žanra.

»Hopes and Fears« polako ostaje iza nas. Prije svega kao dobar temelj. Koliki je potencijal ove skupine i koliko će još godina (ili decenija) Keane egzistirati u stečenim pozicijama pri samom vrhu glazbene industrije, ostaje da se vidi...

D. B. P.

Jakov Gotovac (1895.-1982.)

Jakov Gotovac, operni dirigent i skladatelj, je rođen 10. listopada 1895. u Splitu a preminuo 16. listopada 1982. u Zagrebu. Po želji roditelja Gotovac nakon gimnazije upisuje Pravni fakultet u Zagrebu, a 1920. odlučuje raskrstiti s pravom, odlazi u Beč i u klasi *Johanna Marxa* studira glazbu. Nakon povratka u domovinu u Šibeniku osniva Filharmonijsko društvo, a godinu dana kasnije, 1923. seli se u Zagreb.

Za svoja vokalna djela, Gotovac je uzimao najviše narodne tekstove. Stihovi iz narodne lirike i epike našli su u njemu izvanrednog tumača, umjetnika koji je znao ne samo tonovima ocrtati njihov sadržaj, nego i muzičkim sredstvima podati potrebno raspoloženje i dočarati sredinu. Uz folklorna obilježja, Gotovac je u svoja dijela unio i mediteransku raspjevanost, prožetu senzibilnošću, što se najviše odrazilo u operama.

Vrhunci njegovog prvog stvaralačkog razdoblja su narodni obred »Koleda« (1925.) i »Simfonijsko kolo« (1926.), uz koje treba još spomenuti scensku glazbu za Gundulićevu »Dubravku« (1926.) i romantičnu narodnu operu »Morana« (1930.). Iduća etapa u Gotovčevom opernom stvaralaštvu je njegova komična narodna opera »Ero s onoga svijeta« (1935.) koja je obišla više od 80 europskih muzičkih pozornica i izvođena je na devet jezika. U književno vrijednom libretu *Milana Bego-vića*, Gotovac je našao izvrsnu podlogu na kojoj se u okviru arhitektonski izrađene cjeline mogao slobodno prepustiti svim svojim sklonostima za komiku i humor. Opus Jakova Gotovca još sadrži opere »Mila Gojsalića« (1951.), »Dalmaro« (1958.) i »Stanac« (1959.), više orkestarskih dela, zbornih kompozicija i solo pjesama. Bio je akademik i član Hrvatskog narodnog kazališta (HNK). Dobitnik je nagrade za životno djelo »Vladimir Nazor« (1964.) kao i nagrade AVNOJ-a (1972.).

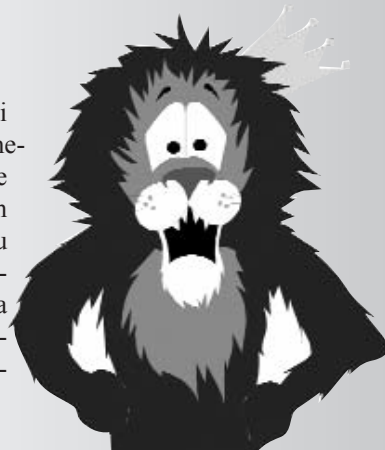
HRCKOVA SVEZNALICA

Uređuje: Ivana Petrekanić Sič

JESTE LI ZNALI?

Lav je u rodstvu s mačkom. Ponosit je, snažan i hrabar. Može narasti do visine od jednog metra i dužine do dva metra i osamdeset centime-

tara, a težina mu se kreće oko dvije stotine kilograma. Ima strahovitu snagu: jednim udarcem šape obori plijen, slomivši mu kičmu, a jednim stiskom čeljusti može slomiti tri prsta debelu dasku. Oči su u lava žute i bolje vidi pri slaboj svjetlosti. Mužjaci se razlikuju od ženki po gustoj grivi, koja im okružuje glavu i vrat.

Bijeli ili Sjeverni medvjed je težak do osam stotina kilograma. Može poživjeti do dvadeset pet godina. Na zemlji i ledu se kreće velikom brzinom – i do 40 km/h, a može skočiti i do 5 metara. Je-

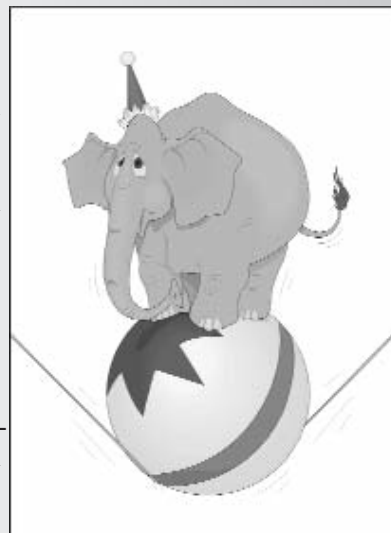

de rakove, alge, ribe, bobice i travu. U vodi je vrlo spretan i može plivati brzinom od deset km/h.

Divlja zebra ima dlaku išaranu crno-bijelim poprečnim prugama i to joj pomaže da bude neopažena u savani, gdje je, zbog jarkih sunčevih zraka, kontrast svijetlih i sjenovitih zona naročito naglašen. Zebra lako trči po kamenom tlu i postiže brzinu i do sedamdeset km/h.

Slonovi prebivaju u svim tropskim šumama Afrike i Indije, gdje postoji neki izvor, rijeka ili potok. Pod uslovom da ima vode, dobro im je i u šuma- ma s rijetkim drvećem. Najtoplije doba dana najradije provode u vodi i uživaju kada jedni druge polivaju vodom iz dugačke surle.

Priredio: Zoltan Sič

HRCKOVE

ZGODE

Sič Zoltan

Dječje radove odabrali: Ljubica Suturović i Arsen Ćosić

Nada Vujković Lamić, II. h.,
OŠ »Matko Vuković« Subotica

U MOJEM SRCU IMA MISTA ZA SVE

Moj bačo se zove Mirko. Ima duvanske oči kosu. On se bavi poljoprivredom i zemljoradnjom. Popravlja traktore kad se pokvare. Sije žito i kuruze, a i ja mu pokadgod pomognem.

Desi se da se on rasrdi na mene, a posli se oped lipo slažemo. S bačom sam doživio štogod zdravo lipo. Vodio me je kod jednog čovika da vidim kaki vrsta golubova ima, a posli toga me vodio u zoološki vrt da vidim kaki tamo životinja ima. Bilo je krokodila, dikobraza, slonova, lavova, bizona i drugi životinja. Posli smo došli na salaš, a na salašu su nas dočekale mama i sestra.

Kad dođem iz škole na salaš oma pomognem baći oko traktora. Uveče se bačo i ja kartamo tablića. Desi se da me pobeđi, a borme i ja njega pobeđim.

Bačo mene voli k'o i sestru, a i ja njega volim. Nediljom ga pitam jel' možemo ić' sigrat' se loptom, on uvijek kaže da možem. Priko nedilje namirivamo. Ranimo ovce i kравe. Volio vi da svi imaju takog baču. Za mene je moj bačo štogod najlipče na svitu.

Nikola Tumbas, III. c, OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

MOJI LJETNI PRAZNICI

Ja ću svoje ljetne praznike provesti u mjestu Žuljani. To je malo mjesto u kojem ima puno turista. Mjesto je okruženo lijepim plažama i borovim šumama. More je bistro i izuzetno čisto. U mjestu ima dva ronilačka kluba, budući da je oko zaljeva puno zanimljivih mjesta za ispitivanje i razgledavanje podmorja. Oko Žuljane ima puno biciklističkih staza. I mi imamo bicikle te uživamo u vožnji u prekrasnoj prirodi. Na ljetovanju ću provesti dva mjeseca, družeći se s prijateljima, u pecanju, plivanju, piciginu, te ostalim ljetnim radostima. Što više reći nego... MORE, DO-LAZIM!

Luka Vidiš, III. h, OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Maja Mačković, III. h, OŠ »Matko Vuković« Subotica

Ivona Peić Tukuljac, III. h.,
OŠ »Matko Vuković« Subotica

Nikole Kokošček, II. h.,
OŠ »Matko Vuković« Subotica

SUTRA ĆU IZMISLITI

Sutra ću izmisliti
Pjesmicu iz bajke
Kad se budem vraćala
Iz škole kod svoje majke.

Kad sam došla kući
Majke nije bilo
Suza mi je kanula
Žao mi je bilo.

Lidija Banović, III. h,
OŠ »M. Vuković«, Subotica

Maja Cvijanov, IV. b, OŠ »Sveti Sava« Bikovo

Svjetska glazbena atrakcija u pulskoj Areni

Bocelli impresionirao 6.000 gledatelja

Iz Pule: Dražen Prčić

U sklopu 6. međunarodnog ljetnog Histria festivala, prošle subote (9. srpnja) u veličanstvenom ambijentu Arene u Puli, pred 6.000 oduševljenih gledatelja nastupio je jedan od vodećih opernih glasova današnjice Talijan *Andrea Bocelli*. Za one manje upućenije u svijet vrhunske operne glazbe u pitanju je tenor koji je, u ovom trenutku, »rame uz rame« s tri veličanstvena tenora (*Pavarotti*, *Domingo* i *Carerras*), a zahvaljujući svome osjebujnom glasu i iznimnom glazbenom talentu i često u prilici da pjeva na najvećim pozornicama glasovitih svjetskih opernih kuća. Gostujući po prvi puta u Hrvatskoj, ovaj slijepi umjetnik učinio je veliku čast prihvaćanjem poziva da uveliča pulski festival i podari ljubiteljima divne klasične glazbe, ali i talijanskog bel canto, nezaboravan doživljaj predivnog koncerta pod zvjezdanim ljetnim nebom, u impresivnom zdanju starog pulskog amfiteatra nadomak mora.

PROGRAM: Glazbeni izbor, kojim se Bocelli odlučio predstaviti mnogobrojnoj publici u Areni, predstavljao je svojevrsnu kombinaciju poznatih klasika i arija, a započeo je Bizetovom »uvertirom iz opere« *»Carmen«*. Potom su slijedili Leoncavallova »Mattinata«, Rodrigov »Aranjuez«, To-

stijeva »La serenata«, Puccinijev »O mio babbino caro«, u kojima je učestvovala ili ih samostalno izvodila i specijalna gošća ovog koncerta talijanska sopranistica Paola Sanguinetti. Glazbeno-orkestarsku pratnju svojom vrhunskom izvedbom dočaravao je Simfonijski orkestar Hrvatske radio-televizije pod ravnanjem maestra *Marcello Rota*, koji je učinio poseban dojam na sve nazočne orkestracijom nezaboravne naslovne teme »Amarcord« iz istoimenog filmskog remek-djela legendarnog Federica Fellinija. Prvi dio koncerta zatvoren je Wagnerovom »The ride of the Valkyres«, a potom je uslijedila pauza poslije koje je program nastavljen arijama iz djela Lehara »Tu che m'hai preso il cuor«, te izvadcima iz »Merry widow«, te arijama iz djela čiji su autori *Tosti*, *Mario*, *Cannio*, (Vesela udovica), da bi sam konac službenog programa idealno začinite arije »Torna a Surriento« (Curtis), »O sole mio« (*Di Capua*) i »La Traviata Brindisi« (*Verdi*). Ali za vršetak predviđenog glazbenog programa nikako nije mogao značiti i kraj ovog impresivnog glazbenog doživljaja, jer 6.000 nazočnih ljubitelja predivnog Bocellijevog glasa jednostavno nije dozvolilo simpatičnom umjetniku da napusti pozornicu. **VELIKO FINALE:** Dugotrajnim, iskrenim aplauzom »vratilo« je Andreu na po-

zornicu, a on se »odužio« s dvije pjesme modernog prizvuka (bel canto), da bi na samom koncu i velikom finalu svog pulskog nastupa, zapjevao njegovu najpoznatiju pjesmu, po kojoj ga i najviše ljudi na svijetu poznaje, nježnu ljubavnu pjesmu »Con te«. Oduševljenju u publici, u pravom smislu ove pomalo otrcane fraze, zbila nije bilo kraja i nazočno gledateljstvo je na nogama ispratilo izlazak talijanskog umjetnika predivnog glasa. Veliki, proslavljeni tenori mogu mirno razmišljati o svom umirovljenju, iako se još uvijek ne daju pjevajući i dalje, jer Andrea Bocelli nije samo njihov nasljednik, već umjetnik koji svojom glazbenom i glasovnom kvalitetom već sada spada u najuži vrh vladara opernih pozornica. Njegov glas jednostavno ne može učiniti ravnodušnim niti jednog iskrenog štovatelja klasične operne glazbe. A njegovi izleti u svijet suvremene, zabavne glazbe samo su dokaz veličine i svestranosti ovog čovjeka predivnog glasa.

Prihvaćanjem poziv organizatora Histria festivala da nastupi u pulskoj Areni, ovaj umjetnik je ujedno odao priznanje i cijeloj Hrvatskoj, koja je njegovim nastupom dobila svjetsku glazbenu atrakciju i svrstala se, još jednom, u red umjetnički priznatih odredišta.

Bruno Grabrović, gljivar iz hobija

Zdrav hobi

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Ravnatelj hotela »Montau-ro« i »Monte Mulini« iz Rovinja *Bruno Grabrović* (1949.) pasionirani je ljubitelj gljiva i svome hobiju se najradije posvećuje u rijetkim trenucima slobodnog vremena, kojeg tijekom turističke sezone i nema baš previše. S gljivama, tim misterioznim, bezopasnim (jestivim) i nadasve opasnim (otrovnim) stanovnicima istarskih šuma, započeo je druženje još od najmlađih dana i nastavio ga sve do danas. O svojim iskustvima i malim tajnama ovih »klobučarki« govorio je tijekom ovog razgovora za čitatelje »Hrvatske riječi« i ljubitelje ove izuzetno hranjive i zdrave namirnice biljnog podrijetla.

► **Tko je najzaslužniji za Vašu ljubav prema gljivama i hobi koji Vas prati cijeli život?**

U prvom redu to je moj otac, koji je me je od malena podučavao o raznovrsnim gljivama koje se mogu naći u istarskom podneblju. U početku svog druženja s ovim interesantnim i nadasve intrigantnim biljkama, prvo sam upoznao vrstu vrganja i njegove tri podskupine, a danas već poznajem čak petnaest njegovih vrsta.

► **Nekad su gljive bile, a i danas su veoma unosan biznis.**

Hranjiva vrijednost gljiva je od davnina poznata čovjeku i delicija koju ona predstavlja uvijek je interesantna za tržište. U mladosti sam često znao nabrati solidnije količine već spomenutog vrganja i dobiven novac mi je predstavljao lijepi džeparac. Ipak, s godinama, završivši studije i zaposlivši se, gljive su ostale moja ljubav i moje hobi na svježem, šumskom zraku.

► **Koje je najbolje vrijeme za branje gljiva i kada je, uopće, njihova sezona?**

Govoreći o Istri, u kojoj živim, sezona gljiva je u proljeće i jesen, a najbolje vrijeme za branje je jutro nakon svitanja. Iz dva razloga trebate biti prvi – jedan je da vam netko ne bi ubrao plijen ispred vas, a drugi ozbiljniji razlog se ogleda u činjenici da upravo u to vrijeme gljiva izlazi van. Zbog specifičnosti svoje klime, pogotovo ako su vremenski uvjeti blaže zime, gljive se mogu brati čak i do pred Božić i Novu godinu.

► **Što je važno za razvoj i rast ovih klobučastih izdanaka?**

Za pravilan i normalan proces razvoja i nastanka gljiva potrebna je dovoljna količina vlage, koja se u zemljište apsorbira nakon najmanje tri obilnije kiše. Poslije prve dolazi do natapanja tla, nakon druge se razvija micelij, dok poslije treće one već idu van. Također, nezaobilazan faktor iznimno važan za ovu biljku je temperatura, koja po noći ne smije biti ispod plus 18 stupnjeva, a po danu – što veća, to bolja.

Opet, kod vrganja je potrebna i određena količina utjecaja Mjeseca (mjesečine) da bi kvalitetno i obilato rodio. Ukoliko se navedeni uvjeti ne poklope, onda dolazi do slabije sezone.

► **Kako se pravilno beru gljive?**

Da bi se gljiva pravilno izvukla iz zemlje, potrebna je vještina i nježnost prilikom njezinog vađenja. Najbolje je da se, kada se prihvati prstima, lagano zaozkrene u stranu i potom lagano povuče nagore. Ovaj postupak je važan zbog očuvanja micelija, koji treba ostati u zemlji i darovati nove izdanke za sljedeću berbu. Nikako nije dobro sjeći gljive nožem i nekim drugim ostrim alatom.

► **Koji alat Vi upotrebljavate, osim prstiju, prilikom branja?**

Obavezan dio opreme za branje gljiva predstavlja pletena košara, u koju se gljive slažu s klobukom prema gore, upravo da bi ostatak micelija ispadao natrag u zemlju prilikom nošenja, potom tu je i specijalizirani štap za razmicanje granja i lišća, pogotovo kod lišćica, koje se nalaze u opalom lišću, te gumene čizme i primjerena garderoba za vlažne šumske uvjete.

► **Koje su najčešće vrste istarskih gljiva, uz nadaleko poznate i rijetke tartufe?**

Govoreći o tartufima, za njihovo otkrivanje potrebna je u današnje vrijeme posebna dozvola na zaštićenom zemljištu, potom i kvalitetno obučeni psi ili svinje, koji su u stanju nanjušiti i otkriti ovu plemenitu sortu. Glede ostalih, također kvalitetnih vrsta gljiva, koje se mogu naći na istarskim prostorima, to su prije svih: vrganji, lišćice, blagve, sunčаницe, te popularni šampinjoni.

Zdrav hobi

Tiјekom jednog obilaska (branja) u ne- koliko sati provedenih u šumi znam prevaliti i do 20 kilometara, što predstavlja izvrsnu rekreaciju na svježem zraku.

Najveća gljiva

U mojoj višegodišnjoj gljivarskoj karijeri najveća gljiva je bila jedan vrganj, koji je težio cijelih 1,15 kg.

Janjetina na novljanski način

Specijalitet primorske kuhinje

Sastojci:

za 6 osoba:

1,2 kg janjetine
400 g kupusa
200 g mrkve
200 g krumpira
150 g kapule (luka)
peršin, sol, papar
vegeta, crvena paprika
100 g svježe paprike

Opis:

Janjetinu stavimo kuhati u vodu, a zatim dodamo povrće. Pustimo da prokuha, a zatim dodajemo začine i začinsko bilje. Pustimo da se kuha dok meso ne bude gotovo.

ATILA SZALAI

Rižoto od volaka

Specijalitet primorske kuhinje

Sastojci:

za 6 osoba:

1,5 kg volaka
0,20 kg kapule
0,15 l vina
0,60 kg riže
sol
papar
maslinovo ulje
češnjak
rajčica iz konzerve

Opis:

Skuhamo volake i očistimo ih. Na maslinovom ulju popirjamo kapulu, dodamo češnjak i rajčicu. Podlijemo ribljim temeljcem i dodamo: sol, papar, bijelo vino, sjeckani list peršina i lovorov list. Dodamo kuhanu rižu i povežemo.

V I J E S T I

Tenis

Hrvatska – Njemačka 1:4

Porazom od Fed Cup reprezentacije Njemačke (1:4) u Bolu na otoku Braču Hrvatska je izgubila mjesto u najboljoj svjetskoj skupini ženskog ekipnog tenisa. Od *Karoline Šprem* i *Jelene Kostanić* u dvodnevnom ogledu (4 singla i jedna igra para) bolje su bile njemačke igralice, prije svih Gronefeld, koja je zabilježila obje pobjede u singlu.

Veslanje

Braća Skelin prvi u Svjetskom kupu

Najbolji hrvatski veslački par, braća *Nikša* i *Siniša Skelin*, osigurao je zlato u natjecanju Svjetskog kupa u konkurenciji dvojca bez kormilara. Nakon neslavne epizode na Mediteranskim igrama u Almeriji (uslijed sudara na stazi osvojili su, za njih, skromno 4. mjesto), Skelini su izvrsnim utrkama na 3. rangati dokazali da spadaju u sam svjetski vrh veslačkog sporta.

Vaterpolo

Porazi od Italije i SAD

Na polufinalnom turniru B skupine Svjetske lige, koji se igra u New Yorku, Hrvatska vaterpolska reprezentacija je doživjela dva uzastopna poraza od selekcija Italije i domaćina SAD, što joj je u mnogome umanjilo šanse za plasman na završni finalni turnir koji će se igrati od 11-14. kolovoza u SiCG. U finalu Svjetske lige igrat će po tri prvoplasirane momčadi iz A i B skupine.

Nogomet

Slaven B. protiv Deportiva

Nogometaši Slaven Belupa iz Koprivnice izborili su treće kolo Intertoto kupa, nakon što su pobijedili rumunjsku momčad Glorija 1922 u oba susreta (3:2, 1:0). Prolaskom u daljnji krug natjecanja u subotu će igrati protiv glasovitog Deportiva, momčadi koja je doskora igrala u Ligi šampiona. U svakom slučaju, susret na Riazoru jedan je od najatraktivnijih u povijesti ovog hrvatskog nogometnog prvoligaša.

Nogomet

120 milijuna eura za Ronaldinha

Najnovija ponuda vlasnika londonskog Chelsea za dovođenje najboljeg svjetskog igrača današnjice Brazilca *Ronaldinha* je nevjerojatnih 120 milijuna eura odštete, koju je spreman platiti Barceloni u zamjenu za njihovu prvu »perlu«. Nakon

osvajanja titule prvaka Španjolske, poslije nekoliko »sušnih« sezona, malo je vjerojatno da će se predsjednik »Barce« polakomiti na ovu ogromnu sumu i zamjeriti se navijačima svog kluba. Ali tko zna? Inače, samom Ronaldinhu se nudi ugovor na 9 godina, uz zaradu od 140 milijuna eura.

Nikola Pilić, izbornik hrvatske Davis cup reprezentacije

Težak susret protiv Rumunja

Moramo paziti da ovoga puta mi ne prođemo kao SAD

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Nikola Pilić, hrvatski teniski izbornik, živa je legenda »bijelog sporta« u kojemu je ostvario brojne zapažene rezultate, prvo kao vrhunski igrač, a potom i kao vrstan trener i pedagog, čiji su puleni nastavljali njegov šampionski niz. Povod za kraći razgovor budući je Davis cup susret protiv Rumunjske, kojemu je Split domaćin ovog vikenda (15-17. srpnja).

► **Susret protiv Rumunja izborni je senzacionalnom pobjedom protiv SAD na njihovom terenu.**

Napravili smo svojevrsnu senzaciju pobijedivši SAD na njihovom terenu, jer Amerikanci nisu 105 godina unazad izgubili doma u prvom kolu, što nam je ulilo veliku količinu samopuzdanja i sportskog zadovoljstva. Ali, i pokraj svega moramo paziti na ozbiljnost idućeg susreta s Rumunjskom u Splitu i paziti da, ovog puta mi ne prođemo kao SAD.

► **Kakva je podloga izabrana za igru?**

Podloga će biti vrlo brza, s obzirom da ona najviše odgovara našim igračima. U pitanju je tzv. »Supreme«.

► **Poznat je i sastav protivnika. Tko će zaigrati u sastavu Rumunjske?**

Na prvoj ploči igrat će njihov najbolji igrač *Pavel*, dok će drugi igrač u singlu biti *Hanescu*. Odmah moram napomenuti kako to uopće nije momčad za podcjenjivanje i čeka nas izuzetno težak »vikend«. Već od prvog susreta i poena morat ćemo paziti na svaki detalj, da se ne bi »izrodila« potencijalna neugodna situacija kao konačni rezultat.

► **S kojim sastavom ćete se suprotstaviti gostima?**

Naša momčad je dobro poznata, igrat će *Ljubičić* i *Ančić*, dok će pričuvne igrače odrediti neposredno pred Davis cup susret (razgovor je vođen u trenutku kada izbornik Pilić još nije bio siguran koje će preostale igrače uvrstiti u momčad op. a).

► **Koji su mladi igrači na koje Hrvatska može računati u bliskoj budućnosti i koji bi mogli krenuti stopama *Ivaniševića*, *Ljubičića* i *Ančića*?**

Mislim da imamo vrlo lijepu budućnost, nekoliko mladih tenisača pred kojima je lijepa perspektiva. Prije svih mislim na malog *Čilića*, koji je osvojio juniorski Roland Garros, potom na *Škugora*, *Grubišića*, *Nakića*, *Karpolja*. U Hrvatskoj se uvijek igrao dobar tenis, a od njihovog daljnjeg rada ovisi do kojih će visina stići.

► **Prošloga je mjeseca Novi Vinodolski ugostio neke od najboljih veteranskih tenisača današnjice. Kao vrhunski stručnjak pojasnite nam paralelu između aktivnog tenisa i igre u nešto starijoj životnoj dobi i igračku razliku?**

Onaj tko je gledao susrete jednog *Ivaniševića* i *McEnroe*a, pa *Mustera* ili *Piolina*, koji je i osvojio ovaj zanimljivi turnir, mogao se uvjeriti kako svi oni, iako više ne treniraju aktivno tenis, još uvijek igraju vrlo kvalitetno i jako. Osobno, do svoje 46 godine života niti jedan igrač njemačke Davis Cup reprezentacije nije mi mogao uzeti set, sve dok se nije pojavio *Boris Becker*.

► **Na koncu ovog razgovora za naše mlade čitatelje i ljubitelje tenisa ponovite nam Vaše igračke uspjehe.**

Prvo sam 1962. godine igrao finale Wimbledona u paru s *Borom Jovanovićem*, 1967. godine sam igrao u polufinalu istog turnira, 1973. godine sam se plasirao u finale Rolanda Garrosa (poraz od *Nastase*a, nekadašnjeg broja jedan svjetskog tenisa op. a) i još tri puta igrao polufinale pariškog Grand Slam turnira. Potom sam osvojio US Open u paru, te igrao nekoliko puta u četvrtfinalu ovog najjačeg američkog turnira. Kao trener sam tri puta osvajao Davis cup s Njemačkom, i jednom smo izgubili finale. ■

Marko Senta, nogotenislač

Spremam se za Europsko prvenstvo

Nogotenis je atraktivna kombinacija nogometa, odbojke i tenisa, a igra se na teniskom igralištu

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Prije dvije godine na sportskim stranama »Hrvatske riječi« prvi put smo pisali o, u nas, posve nepoznatom sportu, koji je nastao kao atraktivna kombinacija nogometa, odbojke i tenisa – nogotenisu. Danas se ovaj sport sve više razvija, posebno u zemljama europskog istoka (Češka, Slovačka, Rumunjska), ali sve više dobiva na popularnosti i diljem cijelog kontinenta, o čemu svjedoče brojna i sve masovnija natjecanja u ovom mladom sportu. Mladi hrvatski nogotenislač Marko Senta (1988.) učenik je 3. razreda Gimnazije u Donjem Miholjcu, a unatrag četiri godine, uz redoviti trening tenisa, u kojemu je aktivni igrač mjesnog teniskog kluba, usporedo se bavi i nogotenisom, bilježeći zapažene rezultate i na međunarodnoj sceni.

► **Otkud Vi u nogotenisu, sportu koji je još uvijek posve nepoznanica za širu javnost?**

Za ovaj novi sport u nas za-interesirao me je prije četiri i pol godine moj otac Zlatko i moj prvi trener ove igre Vatroslav Šrajer iz Donjeg Miholjca. Uz tenis, kojim se aktivno bavim i natječem u 3. hrvatskoj ligi, nogotenis mi je dodatni sport, koji usporedo treniram i natječem se u njemu.

► **Gdje ste sve nastupali i koji su Vaši najbolji rezultati?**

Dosada sam igrao na nekoliko turnira u inozemstvu. Iznimno jaka su bila natjecanja u Francuskoj (Sette i Saint Etienne) i Češkoj, a najbolje rezultate sam ostvario na juniorskom prvenstvu svijeta u Bukureštu (Rumunjska) prošle godine, kada sam uspio osvojiti 5. mjesto. Dvije godine prije u Szombathelyu (Mađarska) bio sam šesti junior svijeta.

Osnovna pravila

Nogotenis se igra na teniskom igralištu, u tzv. servisnim poljima. Cilj igre je osvojiti poen prebacivanjem nogometne lopte preko teniske mreže u protivničko polje. Lopta smije samo jednom pasti na zemlju, a dozvoljeno je »štopanje«, također jednom, na grudi ili nogu. Pobjednik je natjecatelj koji prvi osvoji dva seta, koji se igraju do 11 osvojenih poena. Poeni se osvajaju izravno, neovisno tko servira.

► **Kako je bilo igrati protiv znatno iskusnijih rivala?**

Bilo je teško, ali mi je predstavljalo veliko zadovoljstvo natjecati se sa svjetskim prvacima i vice prvacima u ovom atraktivnom i dinamičnom sportu.

► **Nedavno je Rovinj bio domaćin turnira najboljih mađarskih juniora iz dvaju klubova i domaćeg nogotenskog kluba. Kakav ste rezultat postigli na ovom natjecanju?**

Ovaj međunarodni turnir se igrao po sistemu svi protiv svih – u singlu, dublu (parovi) i triplu (tri protiv tri). U pojedinačnoj konkurenciji sam osvojio prvo mjesto, ali zbog slabijeg rezultata u dublu i triplu, NTK »Rovinj«, za koji sam nastupio, morao se zadovoljiti drugim mjestom u ukupnom poretku iza pobjedničke momčadi iz mađarskog grada Doroga.

► **Tko su najjače europske i svjetske sile ovog sporta?**

Prvaci svijeta i najbolji igrači nogotenisu dolaze iz Češke i Slovačke, u kojima je ovaj sport izuzetno popularan i broji desetine tisuća aktivnih igrača.

► **Koji su Vaši daljnji planovi glede nogotenisu?**

Nastojat ću se što bolje pripremiti za državno prvenstvo Hrvatske, koje bi se trebalo igrati u listopadu, te za odlazak na juniorsko Europsko prvenstvo kojemu će domaćin biti rumunjski Bukurešt.

► **Kada biste morali birati između dva sporta kojima se trenutačno aktivno bavite, koji bi došao na prvo mjesto?**

Pokraj ljubavi prema nogotenisu ipak na prvo mjesto stavljam tenis, sport kojim se bavim već deset godina i koji je moj prvi sportski izbor. Što se tiče nogotenisu, njega ću nastaviti igrati sve dok budem mogao usporedo uskladiti školske i sportske obveze.

Rođen je genij – Nikola Tesla

Priredio: Zdenko Samaržija

9. srpnja 1409. godine *Ladislav Napuljski*, protukralj, prodao je Dalmaciju za 100.000 dukata Mletačkoj Republici. Ladislav je sin *Karla Dračkog*, likvidiranog u uroti. No, kada su ga njegove pristalice proglasile kraljem Hrvatsko-Ugarske Države, došlo je do sukoba za prijestolje između njega i *Žigmunda Luksemburškog*. Kada je Ladislav Napuljski vidio da od njegova kraljevanja Hrvatsko-Ugarskom Državom neće biti ništa, pokušao je izvući barem materijalnu korist te je prodao Dalmaciju Veneciji. Zabavljen stanjem u srednjoj Europi, Žigmund nije u Dalmaciji poduzeo ništa. Umjesto da vrati dalmatinske gradove i otoke, Žigmund se 1415. godine oburio na Bosnu, a 1419. na Češku. Venecija je do 1420. godine postala gospodaricom cijeloga Jadrana, osim Hrvatskoga primorja, Senja i otoka Krka te nekih posjeda u Dalmaciji.

Širenje Venecije na jadranske otoke i gradove te razjedinjavanje hrvatskih zemalja bio je za Hrvate velik politički gubitak, koji se snažno osjetio na gospodarskom padu hrvatskih zemalja. Središte hrvatske politike i gospodarstva premjestilo se s Jadrana u Podunavlje.

10. srpnja 1856. godine u Smiljanu u Lici u obitelji pravoslavnoga svećenika rođen je *Nikola Tesla*, vodeći izumitelj prve polovice 20. stoljeća. Školovao se u Gospiću, Karlovcu, Zagrebu, Grazu i Pragu, a prije odlaska u SAD živio je i radio u Budimpešti i Parizu. U New Yorku je neko vrijeme radio s *Edisonom*, no ubrzo se s njim razišao te je osnovao vlastiti laboratorij u kojem je radio do smrti. Izumio je izmjeničnu struju, registrirao je oko 700 patenata, od kojih su mnogi i danas u upotrebi. Umro je

osamljen, u svome apartmanu na 33. katu hotela New Yorker, 7. siječnja 1943. godine.

10. srpnja 1910. godine u Lumbardi na otoku Korčuli rođen je *Ivo Lozica*, hrvatski kipar. Polazio je klesarsku školu u Korčuli, Likovnu akademiju u Zagrebu, a učio je kod *Meštorivca* i *Kršinića*. Radio je u terakoti, bronci, drvu i mramoru. Najvažnija djela su aktovi Poslije kupanja, Proljeće i Ženski torzo. Ubijen je 27. ožujka 1943. godine.

Na posljednjim skulpturama odmaknuo se od krutog realističkog oblikovanja i naglašavanja pojedinosti, te prelazi u cjelovito obuhvaćanje oblika. U mramornom Ženskom torzu, koji je izradio pred kraj života, čistoćom oblika i blagim prijelazima potpuno se približio modernom shvaćanju kiparske forme.

10. srpnja 1867. godine u Vrbanju na Hvaru rođen je *Ante*

Trešić Pavičić, hrvatski književnik realizma i moderne, političar pravaške orijentacije i diplomat. Doktorirao je filozofiju. Najvažnija djela su romani Izgubljeni ljudi, Moć ljepote, Pobjeda kreposti te zbirka pjesama Sutonski soneti, napisao je drame s povijesnom tematikom. Umro je 27. listopada 1949. u Splitu

11. srpnja 1942. godine sovjetske su trupe probile njemački obruč i prekinule cjelogodišnju opsadu Lenjingrada. Umrlo je približno 620.000 stanovnika drugog po veličini i važnosti grada nekadašnjeg Sovjetskog Saveza.

13. srpnja 1943. godine u Bunovu na desnoj obali Drine ubijen je *Ivan Goran Kovačić*, hrvatski književnik i antifašistički borac. Rođen je 21. ožujka 1913. u Lukovdolu.

13. srpnja 1529. godine počela je opsada Gradeca. Vojsku pristalica kralja *Ivana Zapolje* predvodio je biskup *Šimun Erdödy*.

13. srpnja 1979. godine umro je u Sarajevu *Juraj Neidhard*, hrvatski arhitekt. Rođen je 15. listopada 1901. godine u Zagrebu. Studirao je u Beču. Najvažnija djela su Nadbiskupsko sjemenište na Šalati – internat, škola, crkva, sportska igrališta i park – te radnička naselja u Zenici, Varešu, Ljubiji, Ilijašu i Brezi. Arhitektonski je uredio Ilidžu te glavni sarajevski trga i Kaptol u Zagrebu. Projektirao je Filozofski fakultet u Sarajevu, hotel u Zenici, kuće na Trebeviću, Narodnu skupštinu u Sarajevu te kazalište u Zenici.

14. srpnja 1862. godine rođen je u Beču *Gustav Klimt*, austrijski slikar i dekorater češkoga podrijetla, koji je snažno utjecao na hrvatsko modernističko slikarstvo. Umro je 6. veljače 1918. u Beču.

16. srpnja 1901. godine u Karlovcu je rođen *Stjepan Mihalić*, hrvatski prozaik, feljtonist i dramatičar. Najvažnija djela su Bratić Mirski, Knjiga o Mlaku, Grbavica, Atrakcija cirkusa Borov, Bukovački, Pred dan, Silom pokajnik Šest priča iz moga grada, Rakovac u Vinovrhu Teleći odresci,

Elegija. Umro je 12. travnja 1984. godine u Karlovcu.

16. srpnja 1941. godine rođen je *Mate Mišo Kovač*, poznati hrvatski pjevač zabavne glazbe.

VODITELJICA KVIZA "NAUŠLAVIA" KARIKA NA HTV-2 (NA SLICI)	UKRASNA BOŽIČNA BILJKA	ŠTAV- LJENA KOŽA	OŠTEĆENJE U ISKUP- NOSTI ATMOSFERE ZBOG ZLA ČASNOG	POSRE- DIO POSRE- DIO POSRE- DIO	STARTER AUTOMOBILA BILSKOG MOTORA	O NJEMU SE NE RASPRAV- LJA	STARI SPANJOL- SKI PLES											
VELIKI LUMINO- ZNA PITANJE IZ GRČKE MIT.																		
OBLUŠ- TANJE NA NAREDBE																		
GLAZBI- NIK KABILJO					"AMERICAN SOCCER LEAGUE" OKAMINA RUKA													
2. I 1. VRIJEME			SKANDINAV- SKA ALIČ- KUMIRANJA KURAC KO- JI NAPRA- DJEVA			"OPSEG"												
"LITIK"		PISANICA NA KONJIC KIM NITJE GANJIMA IND. (244D 11 III 1981)						STARJI SPANJOL- SKI PLES										
VELIKA MORSKA PTICA BURNICA																		
TROST- RUKA PAPINSKA KICINA						"BARIJ" ZVUK KILU PANTA TEŠKOG PREDMETA												
PRILIKOS- NIK KOJI SMANJUJE BROJ OKRETAJA																		
"BROM"				GLAVNI ULAZ KEM. SPOJ KLORA S VODIKOM														
"KOSIK"		GOLMAN "HAJDUKA" TVRTKO PŠTNICA KOJA SE SI JE UJEBAN					INDUSKA LESAKICA											
DOMAĆE GOVEDO			OKAKANJE ST. NIČIČGA AFRIČKA DEJAVIA				KREMEN											
NAK- IZOSTAV- LJANJE APOSTROF																		
MIROSLAV I IZAVI					NEPOTREB- NA KADROVE AMERIČKA PTICA KLIKAVICA													
DEJEVOJKA, ČURA NAPRAVA U KOJU SE PREZU VOLOVI					FILM A. KUROSAWE POZITIVNA ELEKT- ROGA													
ŽITELJ OTOKA JAVI							PRVA NEPOZ- NANICA NAJVALI- NASTITAJI											
SUPROTNI VEZNIK		ŠVEDSKA GLUMICA, I I NA SAT				RASVJET- NI FILM AMERIČKA TV POSTA- JA												
RUDOLF OD MILJA					PROIZVO- BAČ OGTA ZEMLJIŠNA MJERA													
IZVELA JE IZ POKOJA POMOĆU KONCA																		
ČETNA IZ I IZ PODNO BIOKROVA																		

RJEŠENJA IZ PROŠLOGA BROJA:

GOROSTAS, OPASNOST, RIZNIČAR, ATRIJ, KN, N, AVETI, KIDATI, H, APAČ, BAR, RE, IRENA, ARS, ETAN, NIKICA, KALOGJERA, TRNINA, OGRANAK, I, ANTARES, OTO, C, SUD, ACID, STO, VI, PRINC, ČIRIL, NOJ, RENOIR, NELAGODA, AD, SJEDATI, AVE, V, ŠNALE, OKOLINA, LJETI, ISPRANI, IV, ANICA, NATTA, CCA, ČITAONICA, JAPAN.

PETAK 15. 7. 2005.

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Gilmoreice, serija

11.00 – Džungla: Svijet krošnje
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioprogrnoza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Saga o Maiama, serija
 13.20 – Maja: Autizam, talk-show
 13.55 – TV raspored
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Spas 911
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Tintinove pustolovine, na serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Hrvatsko podmorje 2.: Dugi otok
 16.55 – Čuda davnog Jeruzalema, dokumentarna serija
 17.50 – Julija, serija
 18.45 – Malo misto
 19.30 – Dnevnik
 21.00 – Ljeto u gradu
 21.55 – Bioprogrnoza
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.20 – Posljednja opomena, mini-serija
 23.55 – Gosti iz galaksije, hrvatski film
 07.15 – Saga o Maiama, serija

HRT 2

07.30 – TV vodič
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija

08.25 – Crtana serija
 08.45 – ŽUTOKLJUNAC
 09.40 – Pleme 3., serija
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.30 – Hit ljeta
 14.00 – Seaquest, serija
 14.50 – Vijesti za gluhe
 15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 16.35 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 17.05 – Slava, humoristična serija
 17.40 – Alias 2., serija
 18.25 – Krugovi – sigurnost u cestovnom prometu
 18.45 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 19.15 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
 20.05 – Državni neprijatelj, američki film
 22.20 – Špijunke, serija
 23.05 – Promet danas
 23.10 – Večer s Joolsom Hollandom
 23.55 – Združena braća, serija
 00.55 – 24 (3.), serija
 01.40 – Frasier 6., humoristična serija
 02.05 – Pregled programa za subotu

nova

08.15 TV prodaja
 08.30 Taxi free
 09.00 Jedan na jedan
 10.05 TV prodaja
 10.20 Rubi, serija
 11.15 Zatočenica, serija
 12.20 Ciganke, serija
 13.10 TV prodaja
 13.15 Dream Team, serija
 13.45 Izlog strasti, serija
 14.15 Šaljivi kućni video
 14.40 TV prodaja
 14.50 Nauči me voljeti, serija
 15.40 TV prodaja
 15.50 Ciganke, serija
 16.40 24 sata – kratke vijesti
 16.50 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć Hrvatska
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Naša mala klinika

21.00 Martha, volimo te, igrani film
 22.35 Tour d' France – sažetak
 22.50 Drugo lice – Petar Vlahov show
 23.50 Pripravnik
 00.50 Buffy, ubojica vampire
 01.45 Kraj programa

08.25 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 09.15 Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 10.05 Sanja, talk show (R)
 10.50 Eksploziv, magazin (R)
 11.30 Ptice umiru pjevajući, ljubavna drama (mini serija)
 12.30 Servantes iz maloga mista, igrani film, komedija
 14.10 Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.00 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 16.00 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.55 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Platim režije, pa zapjevam..., talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Ptice umiru pjevajući, ljubavna drama (mini serija)
 20.35 Nikad se nisam poljubila, igrani film, komedija
 22.25 Zabrana pristupa, igrani film, akcijski triler
 00.10 Vijesti, informativna emisija
 00.20 Vuk, igrani film, triler
 01.55 Potjera, igrani film, akcijski (R)

03.30 Lovator, kviz show (R)

SUBOTA

HRT 1

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Vijesti
 08.15 – Kinoteka: Charly, američki film

09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Promet danas
 10.15 – Gilmoreice, serija
 10.55 – Gužva na nebu, dokumentarna serija
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioprogrnoza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Saga o Maiama, serija
 13.20 – Prizma – multimedijalni magazin
 14.05 – Vrtlarjenje, dokumentarna serija
 14.35 – Život u živo
 15.00 – Vijesti
 15.15 – Smrt na Bogosloviji, mini-serija
 16.50 – Oprah Show
 17.35 – Put života, dokumentarna serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Apollo 13, američki film
 22.20 – Bioprogrnoza
 22.25 – Dnevnik
 22.35 – Vijesti iz kulture
 22.45 – Legionnaire, američki film
 00.25 – Best Actress, američki film
 07.05 – Saga o Maiama, serija

HRT 2

07.00 – TV vodič
 07.25 – Teletubbies, lutkarska serija
 07.50 – Briljanteen
 08.40 – Julija, serija (repriza dvije tjedne epizode)

16. 7. 2005.

- 10.10 – Kućni ljubimci
 10.40 – Hit ljeta
 11.40 – Duhovni izazovi
 11.55 – Na rubu znanosti:
 Orgonska energija
 12.55 – Frostov pristup 11., serija
 14.25 – Automagazin
 15.00 – Tenis Davis Cup:
 Hrvatska – Rumunjska,
 prijenos
 17.35 – Vijesti iz kulture
 17.45 – Ubojice,
 dokumentarna serija
 18.45 – Simpsoni 13.,
 humoristična serija
 19.15 – Zvezdane staze:
 Enterprise 2., serija
 20.05 – Newyorški plavci 11.,
 serija
 20.55 – Zabavni program
 21.30 – 52. filmski festival u Puli –
 prijenos otvorenja
 22.30 – Promet danas
 22.35 – Sport danas
 22.45 – Ubojice, dokumentarna
 serija
 23.45 – National Geographic
 00.40 – Put života,
 dokumentarna serija

- 08.15 Dječji program
 Pokemoni
 Kralj šamana
 10.10 Mr. Bean, crtana serija
 10.40 Futurama, crtana serija
 11.25 Andy Richter, serija
 11.55 Moja slavna sestra, serija
 12.20 VIP DJ, glazbena emisija
 13.30 Kraljica mača, serija
 14.20 Čarobnice, serija
 15.15 Bumerang, serija
 16.10 Vijesti
 16.20 Kockari, igrani film

- 18.30 Automotiv,
 auto-moto magazin

- 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Ona ili on, kviz
 21.00 Intrepid, igrani film
 22.40 Tour d' France – sažetak
 22.55 Na rubu zakona, serija
 23.55 Izvještaj Matrix, serija
 00.50 Angel, serija
 02.00 Kraj programa

- 08.55 Beyblade, crtana serija
 (3 epizode)

- 10.05 Lud za tobom,
 humoristična serija
 (2 epizode)
 10.50 Kako su me oženili,
 humoristična serija
 11.15 Priča o Julie Posey,
 igrani film, drama
 12.45 Školske tajne,
 humoristična serija
 (2 epizode)
 14.20 Everwood, dramska serija
 15.10 Nikad se nisam poljubila,
 igrani film, komedija (R)
 17.00 Prijatelj na kvadrat,
 zabavna emisija (R)
 17.50 Zvijezde Ekstra:
 Zašto su zvijezde lijepe,
 zabavna emisija
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv: Revolucija
 najlonskih čarapa, magazin
 20.15 Zabranjeno voće, igrani film,
 akcijska komedija
 21.45 Prijeteće ponašanje,
 igrani film, horor/ triler
 23.10 Playboy: Klub strasti,
 igrani film, erotski
 01.50 Zabrana pristupa,
 igrani film, akcijski triler (R)

NEDJELJA 17. 7. 2005.

HRT 1

- 07.40 – TV kalendar
 07.50 – Vijesti
 08.00 – Karakum,
 njemački film za djecu

- 09.35 – Aladdin, crtana serija
 09.55 – Timon i Pumbaa,
 crtana serija
 10.20 – Promet danas
 10.25 – Ciklus Columbo:
 Columbo Goes to the
 Guillotine,
 američki TV film
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Plodovi zemlje
 13.20 – Rijeka: More
 14.00 – Nedjeljom u dva
 15.05 – Vijesti
 15.15 – Promet danas
 15.20 – Život sa stilom
 15.50 – Zabavni program
 16.40 – Oprah Show
 17.30 – Morska sirena u
 New Yorku, američki film
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Crvena prašina,
 hrvatski film
 21.50 – Dnevnik
 22.00 – Vijesti iz kulture
 22.05 – Kronika 52.
 filmskog festivala u Puli
 22.20 – Ciklus Rocky: Rocky II,
 američki film
 00.20 – Nedjeljom u dva
 01.20 – Las Vegas, serija
 02.05 – Siska 4., serija
 02.50 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 03.05 – Morska sirena u
 New Yorku, američki film
 04.50 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 05.05 – Simpsoni 13.,
 humoristična serija
 05.30 – Oprah Show
 06.15 – Rijeka: More

HRT 2

- 07.30 – TV vodič
 08.20 – TV raspored
 08.25 – Julija, serija
 (repriza tri tjedne epizode)
 10.50 – Biblija
 11.00 – Pula: Sveta misa, prijenos

- 12.05 – National Geographic:
 Krokodili ubojice iz
 Ugande
 13.00 – Mir i dobro
 13.30 – Studio F1
 14.00 – Tenis Davis Cup:
 Hrvatska – Rumunjska,
 prijenos
 17.10 – Posljednja opomena,
 mini-serija (85')
 18.35 – Opera Box
 19.05 – Vijesti iz kulture
 19.15 – Zvezdane staze:
 Enterprise 2., serija
 20.05 – Las Vegas, serija
 20.55 – Siska 4., serija
 21.45 – Simpsoni 13.,
 humoristična serija
 22.15 – Ruby Wax s Johnom
 McEnroeom
 22.45 – Promet danas
 22.50 – Sport danas
 23.05 – Zvezdane staze:
 Enterprise 2., serija
 23.50 – Zvezdane staze:
 Enterprise 2., serija
 00.35 – Zvezdane staze:
 Enterprise 2., serija
 01.20 – Zvezdane staze:
 Enterprise 2., serija
 02.05 – Zvezdane staze:
 Enterprise 2., serija
 02.50 – Zvezdane staze:
 Enterprise 2., serija

- 07.40 Dječji program
 Pokemoni

NEDJELJA

Kralj šamana
09.20 Praznici na pustom otoku, igrani film
10.55 Filmski klasici: Partneri, igrani film
12.45 VIP DJ, glazbena emisija
13.55 U sedmom nebu, serija
14.50 Kralj Queensa, serija
15.20 Ona ili on, kviz
16.15 Vijesti
16.25 Spy Kids, igrani film
18.00 Red Carpet, zabavna emisija
19.00 24 sata
19.25 Sport
19.30 Lude 70-e, serija
20.00 Od glave do pete, zabavna emisija
21.00 Roditeljska ljubav, igrani film
22.35 Tour d' France – sažetak
22.50 Zona smrti, serija
23.45 Čovjek bez prošlosti, serija
00.35 Automotiv, auto-moto magazin
01.20 Kraj programa

06.55 Beyblade, crtana serija (3 epizode)
08.05 Astro boy, crtana serija
08.50 2 glupa psa, crtana serija
09.15 Spiderman, crtana serija
09.40 Gle tko to govori, igrani film, romantična komedija
11.20 Školske tajne, humoristična serija (2 epizode)
12.50 Plava munja, igrani film, akcijska komedija (R)
14.25 Daleko od očiju, igrani film, komedija
15.55 Mjenjačnica, zabavna emisija (R)
16.50 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica (R)
18.00 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Salto, zabavna emisija
20.15 Osveta do kraja, igrani film, triler
21.50 FBI: Istraga, dokumentarno-kriminalistička serija
22.45 Novi forenzičari, dokumentarno-kriminalistička serija
23.40 Autopsija, dokumentarno-kriminalistička serija
00.10 Playboy: Klub strasti, igrani film, erotski (R)
02.00 Prijeteće ponašanje, igrani film, horor/ triler (R)

PONEDJELJAK 18. 7. 2005.

06.50 – TV kalendar
07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
09.00 – Promet danas
09.05 – Čarolija 7., serija
10.00 – Vijesti
10.10 – Gilmoreice, serija
11.00 – Džungla: Svijet tla
12.00 – Dnevnik
12.15 – TV kalendar
12.30 – Saga o Maiama, serija
13.20 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
14.00 – Vijesti
14.10 – Prosjaci i sinovi, dramska serija
15.05 – Globalno sijelo
16.00 – Hrvatska danas
16.25 – Hrvatsko podmorje 2.: Pelješac

16.55 – Najpoznatije drevne grobnice, dokumentarna serija
17.50 – Julija, serija
18.40 – Promet danas
18.45 – Malo misto: Opuzen
19.30 – Dnevnik
20.05 – Čarolija 7., serija
21.00 – Idemo na sjever
21.50 – Dnevnik
22.00 – Vijesti iz kulture
22.05 – Kronika 52. filmskog festivala u Puli
22.20 – Ljetni hit: Ekstremne mjere, američki film
00.15 – Dobro ugođena večer: Musica antiqua Köln
01.20 – Mučke 2., humoristična serija
01.50 – Seaquest, serija
02.35 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
03.20 – Bez traga 2., serija (12)
04.00 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
04.20 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
04.45 – Hit ljeta
05.15 – Idemo na sjever
06.00 – Saga o Maiama, serija

07.30 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
08.25 – Ružno pače, crtana serija
09.45 – Pleme 3., serija
10.35 – Dječak na stablu graha, japanski animirani film za djecu
12.05 – Hit ljeta
12.35 – Seaquest, serija
13.20 – Ciklus Columbo: Columbo Goes to the Guillotine, američki TV film
14.50 – Vijesti za gluhe
15.00 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
15.30 – Sutkinja Amy 4., serija
16.15 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
16.35 – Slava, humoristična serija
17.05 – Alias 2., serija
17.50 – Zabavni program
18.40 – Vijesti iz kulture
18.50 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
19.15 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
20.05 – Dani koji su potresli svijet, dokumentarna serija
21.00 – Bez traga 2., serija
21.50 – Mučke 2., humoristična serija
22.20 – Promet danas
22.25 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
23.15 – Sašina ekipa, serija
00.55 – Montreal: Vaterpolo, SP: Hrvatska – Kanada, pr.
02.05 – Frasier 6., humoristična serija

08.35 Taxi free
09.00 Jedan na jedan, talk show Alke Vuice
10.10 Izlog strasti, serija
10.35 Rubi, serija
11.25 Zatočenica, serija
12.25 Ciganke, serija
13.25 Dream Team, serija
13.50 Izlog strasti, serija
14.25 Šaljivi kućni video
14.55 Nauči me voljeti, serija
15.50 Ciganke, serija
16.45 Vijesti
16.55 Zatočenica, serija
17.50 Rubi, serija

18.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
19.00 24 sata
19.25 Sport
19.35 Taxi free
20.00 Naša mala klinika, serija
21.00 Prvi u tjednu: Chicago, igrani film
23.00 Tour d' France – sažetak
23.15 JAG, serija

00.10 Nova noć: Philadelphia, igrani film
02.15 Kraj programa

08.50 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
09.45 Luna– sirena s kariba, telenovela (R)
10.30 Sanja, talk show (R)
11.20 Ekkluziv, magazin (R)
12.05 Ptice umiru pjevajući, dramska serija (R)
12.50 Mary i Roda, igrani film, komedija/ drama
14.15 Luna– sirena s kariba, telenovela
15.05 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
16.00 Simpsoni, humoristična animirana serija
16.25 Roseanne, humoristična serija
16.50 Bračne vode, humoristična serija
17.15 Dadilja, humoristična serija
17.45 Sanja: Tko pobjeđuje? Podstanar ili žohari?, talk show
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.05 Eksploziv, magazin
19.45 Razbojnik– u sjeni laži, dramska serija
20.40 Super nanny, dokumentarna sapunica
21.30 Siguran prolaz, igrani film, drama
23.10 Vijesti, informativna emisija
23.25 Osveta do kraja, igrani film, triler (R)

UTORAK 19. 7. 2005.

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Gilmoreice, serija
 11.00 – Džungla: Vodeni svijet
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Saga o Maiama, serija
 13.20 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Prosjaci i sinovi, dramska serija
 15.05 – Globalno sijelo
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Hrvatsko podmorje 2.: Vis 1.
 16.55 – Najpoznatija egipatska odredišta, dokumentarna serija

17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Podgora
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Fokus
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.15 – Kronika 52. filmskog festivala u Puli
 22.30 – Ljetni hit: Dobermann, francuski film
 00.10 – Mučke 2., humoristična serija
 00.40 – Seaquest, serija
 01.25 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 02.10 – U vrtlogu igre, serija
 02.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 03.05 – Whoopy, humoristična serija
 03.30 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 03.55 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 04.20 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.35 – Hit ljeta
 05.05 – Fokus
 06.00 – Saga o Maiama, serija

HRT 2

07.30 – TV vodič
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Obiteljski pas, crtana serija
 09.45 – Pleme 3., serija
 10.35 – Ivica i Marica, njemački film za djecu
 12.05 – Hit ljeta
 12.35 – Seaquest, serija
 13.20 – Spoj s predsjednikovom kćeri, američki film
 14.50 – Vijesti za gluhe
 15.00 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 15.30 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 16.40 – Slava, humoristična serija
 17.55 – Montreal: Vaterpolo, SP: Hrvatska – Kanada, snimka
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.55 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 19.15 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
 20.05 – Život sa stilom
 20.40 – Whoopy, humoristična serija
 21.10 – U vrtlogu igre, serija
 22.00 – Mučke 2., humoristična serija
 22.30 – Promet danas
 22.35 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 23.25 – Sašina ekipa, serija
 00.15 – 24 (3.), serija
 01.00 – Frasier 6., humoristična serija

08.35 Taxi free
 09.00 Jedan na jedan, talk show Alke Vuice
 10.10 Izlog strasti, serija
 10.35 Rubi, serija
 11.25 Zatočenica, serija
 12.25 Ciganke, serija
 13.25 Dream Team, serija
 13.50 Izlog strasti, serija
 14.25 Šaljivi kućni video
 14.55 Nauči me voljeti, serija
 15.50 Ciganke, serija
 16.45 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija

19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Po ure torture, zabavna emisija
 21.30 Izgubljeni, serija
 22.30 Svi vole Raymonda, serija
 23.00 Tour d' France – sažetak
 23.15 JAG, serija
 00.10 Nova noć: Kralj ribara, igrani film
 02.20 Kraj programa

08.30 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 09.25 Luna – sirena s Kariba, telenovela (R)
 10.10 Sanja, talk show (R)
 11.10 Eksploziv, magazin (R)
 11.50 Razbojnik – u sjeni laži, dramska serija (R)
 12.40 Diploma života, igrani film, drama
 14.15 Luna – sirena s Kariba, telenovela
 15.05 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 16.00 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.55 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Vjenčanje: generalna proba, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Razbojnik – u sjeni laži, dramska serija
 20.40 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija
 21.40 Princ na bijelom konju, igrani film, romantična drama
 23.15 Vijesti, informativna emisija

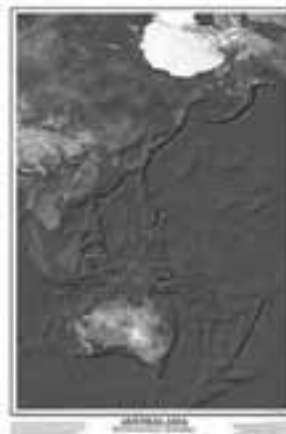

23.30 Siguran prolaz, igrani film, drama (R)

SRIJEDA

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Gilmoreice, serija
 11.00 – Divlja Australoazija

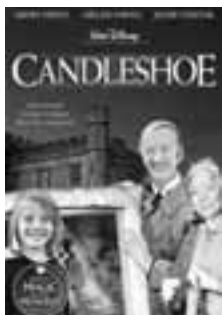

12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Saga o Maiama, serija
 13.20 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Prosjaci i sinovi, dramska serija
 15.05 – Globalno sijelo
 15.35 – Reprizni program
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Hrvatsko podmorje 2.: Vis 2.
 16.55 – Deset najpoznatijih svetišta, dokumentarna serija
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Baška Voda
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Boje turizma
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.15 – Kronika 52. filmskog festivala u Puli
 22.30 – Ljetni hit: Što ljubav ima s tim?, američki film
 00.25 – Mučke 2., humoristična serija
 00.55 – Seaquest, serija
 01.40 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 02.25 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 02.50 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 03.15 – Film
 04.35 – Hit ljeta
 05.05 – Boje turizma

SRIJEDA 20. 7. 2005.

HRT 2

06.00 – Saga o Maiama, serija
 07.30 – TV vodič
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Dennis, crtana serija
 08.50 – ŽUTOKLJUNAC
 09.45 – Pleme 3., serija
 10.35 – Candleshoe, američki film za djecu

12.15 – Hit ljeta
 12.45 – Seaquest, serija
 13.30 – Romantična komedija 101, kanadski film
 14.55 – Vijesti za gluhe
 15.05 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 15.30 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 16.35 – Slava, humoristična serija
 17.05 – Alias 2., serija
 17.50 – Zabavni program
 18.40 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 19.15 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
 20.05 – Tajni odred, američki film
 21.40 – Mučke 2., humoristična serija
 22.10 – Promet danas
 22.15 – Montreal: Vaterpolo, SP: Hrvatska – Rumunjska, snimka
 23.25 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 00.15 – Sašina ekipa, serija
 01.10 – 24 (3.), serija
 01.55 – Frasier 6., humoristična serija

08.35 Taxi free
 09.00 Jedan na jedan, talk show

10.10 Izlog strasti, serija
 10.35 Rubi, serija
 11.25 Zatočenica, serija
 12.25 Ciganke, serija
 13.25 Dream Team, serija
 13.50 Izlog strasti, serija
 14.25 Šaljivi kućni video
 14.55 Nauči me voljeti, serija
 15.50 Ciganke, serija
 16.45 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Bumerang, serija
 22.00 Test: Postoje li duhovi, dokumentarni film
 23.00 Tour d' France – sažetak
 23.15 JAG, serija
 00.10 Nova noć: Izvan sumnje, igrani film
 01.50 Kraj programa

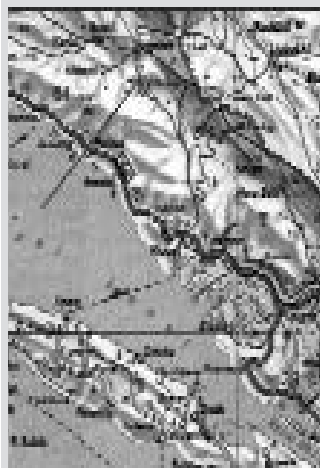

08.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 09.15 Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 10.00 Sanja, talk show (R)
 11.00 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Razbojnik – u sjeni laži, dramska serija (R)
 12.35 Gospodin Jones, igrani film, komedija
 14.15 Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.05 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 16.00 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.55 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Da nam živi, živi rad!, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Razbojnik – u sjeni laži, dramska serija
 20.40 Mjenjačnica, zabavna emisija
 21.30 Moj suprug je mrtvac, igrani film, romantična komedija
 23.25 Vijesti, informativna emisija
 23.40 Princ na bijelom konju, igrani film, romantična drama (R)

ČETVRTAK

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Gilmoreice, serija
 11.00 – Divlja Australoazija: Pustinjno srce
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Saga o Maiama, serija
 13.20 – Kruške i jabuke – kuharski dvboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Prosjaci i sinovi, dramska serija
 15.05 – Globalno sijelo
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Svete planine svijeta: Postanak
 17.00 – Brod, dokumentarna serija
 17.55 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Vrgorac

19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Kratki susreti
 21.50 – Dnevnik
 22.00 – Vijesti iz kulture
 22.05 – Kronika 52. filmskog festivala u Puli
 22.20 – Ljetni hit: Rushmore, američki film
 23.50 – Seaquest, serija
 00.35 – Mučke 2., humoristična serija
 01.05 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 01.50 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 02.15 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 02.40 – Film
 04.45 – Hit ljeta
 05.15 – Kratki susreti
 06.00 – Saga o Maiama, serija

HRT 2

07.30 – TV vodič
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Ružno pače, crtana serija
 09.45 – Pleme 3., serija
 10.35 – Čudesna povijest Ružnog pačeta, američki animirani film za djecu
 11.50 – Hit ljeta
 12.20 – Seaquest, serija
 13.05 – Bijeli Očnjak, američki film
 14.50 – Vijesti za gluhe
 15.00 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 15.30 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 16.35 – Slava, humoristična serija
 17.05 – Alias 2., serija
 17.50 – Zabavni program
 18.40 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Svijet prema Jimu 2., humoristična serija
 19.15 – Zvezdane staze: Enterprise 2., serija
 20.05 – Život sa stilom
 20.40 – Američke komedije: Renesansni čovjek, američki film
 22.50 – Mučke 2., humoristična serija
 23.20 – Promet danas
 23.25 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 00.15 – Sašina ekipa, serija
 01.05 – 24 (3.), serija
 01.50 – Frasier 6., humoristična serija
 02.15 – Pregled programa za srijedu

08.35 Taxi free
 09.00 Jedan na jedan, talk show Alke Vuice
 10.10 Izlog strasti, serija
 10.35 Rubi, serija
 11.25 Zatočenica, serija
 12.25 Ciganke, serija
 13.10 TV prodaja
 13.25 Dream Team, serija
 13.50 Izlog strasti, serija
 14.25 Šaljivi kućni video
 14.55 Nauči me voljeti, serija
 15.50 Ciganke, serija
 16.45 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija

21. 7. 2005.

18.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Kućanice, serija
 22.00 Kevin Hill, serija
 23.00 Tour d' France – sažetak
 23.15 JAG, serija
 00.10 Nova noć:
 Bez dlake na jeziku, igrani film
 01.55 Kraj programa

08.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 09.15 Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 10.00 Sanja, talk show (R)
 11.00 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Razbojnik– u sjeni laži, dramska serija (R)
 12.30 Dr. Stefan Frank, dramska serija
 14.10 Luna– sirena s Kariba, telenovela
 15.00 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 16.00 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.50 Bračne vode, humoristična serija
 17.15 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Kad susjedi prolupaju, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Razbojnik– u sjeni laži, dramska serija
 20.40 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 21.45 Majestic, igrani film, drama

23.05 Vijesti, informativna emisija
 23.20 Moj suprug je mrtvac, igrani film, romantična komedija

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija TV tjednik emitirat će se večeras 15. srpnja u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. U ovoj ćete emisiji moći pogledati opširniji izvještaj s Takmičenja risara koje je održano na Bikovu, u okviru ovogodišnje »Dužijance«. Repriza ove emisije je u subotu 16. srpnja u 15 sati.

FILM TJEDNA

TV NOVA, PONEDJELJAK, 18.7.2005. 21.00

CHICAGO

Film je nominiran u čak 13 kategorija, a osvojio je 6 Oscara.

(Chicago), 2002., mjuzikl, Kanada/SAD

Redatelj: Rob Marshall

glume: Catherine Zeta-Jones, Renée Zellweger, Richard Gere

Chicago je grad u kojem ima dovoljno mjesta samo za jednu pjevačku zvijezdu. Velma Kelley (Catherine Zeta Jones) diže cijeli grad na noge. Kada zbog ubojstva svojeg nevjernog muža i partnerice završi u zatvoru, postaje još veća zvijezda. Novine vole skandale, a da to prođe glatko i uspješno pobrinut će se najpopularniji odvjetnik u gradu Billy Flynn (Richard Gere). Roxie Hart (Renee Zellweger) je nadobudna mlada žena koja, dolazi u grad sa željom da postane zvijezda. No kada zbog ubojstva svog ljubavnika završi na sudu, Billy prepoznaje priču za naslovne stranice. Roxie preko noći postaje miljenica javnosti. U Chicagu je ubojstvo postalo dio zabavne scene. To je, dakako, pomrsilo Velmine planove. Slijedi bitka za slavu u kojoj će obje zvijezde učiniti što god treba kako bi se pojavile na naslovnoj stranici...

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 800 dinara

☐ 1 godina – 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUIYU 22
(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)
Beneficiary customer:
540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karadorđev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obaveštava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.743 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.450 din., a u jednom pravcu 1.375 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA
24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

- 19,00 h**
- Najava programa
  - Večernji dnevnik
  - Agencijske vijesti iz zemlje
  - Agencijske vijesti iz RH
  - Jezični savjetnik
- 19,30 h**
- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
  - »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
  - »Na izravnoj vezi« (utorkom)
  - »Otvoreni studio« (srijedom)

- »Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
  - »U društvu s mladima« (petkom)
- 20,00 h**
- »Aktualije« (ponedjeljkom)
  - »Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
  - »Putokazi« (srijedom)
  - »Rock vremeplov« (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)
- 20,30 h**
- Vijesti dana
  - Pripovijetka Balinta Vujkova
  - Hitovi hrvatskih izvođača
  - Minute za ljubitelje jazza (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

**Zlatna medalja
za kvalitetu 2005.**

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

DUŽIJANCA U STAROM ŽEDNIKU